

UNIVERZITA KARLOVA
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Bc. Matěj Brýdl

„Hidden parties“ v české komunální politice

Diplomová práce

Praha 2017

Autor práce: Bc. Matěj Brýdl

Vedoucí práce: PhDr. Petr Jüptner, Ph.D.

Rok obhajoby: 2017

Bibliografický záznam

BRÝDL, Matěj. *“Hidden parties” v české komunální politice*. Praha, 2017. 103 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Katedra politologie. Vedoucí diplomové práce PhDr. Petr Jüptner, Ph.D.

Abstrakt

Tato diplomová práce popisuje strany kandidující v komunálních volbách pod jiným názvem, než je název dané politické strany. Dosud ale neexistuje jejich vymezení, v České republice se toto téma neobjevuje ani v odborné literatuře. Tyto strany, které můžeme označit jako *hidden parties*, se neobjevují pouze v České republice, ale i v dalších zemích. Tato práce popisuje problematiku *hidden parties* také v Anglii, Belgii, Estonsku, Chorvatsku a Polsku. Hlavní část je věnována *hidden parties* v českém prostředí komunálních voleb. Kromě samotného vymezení toho, jaké strany lze za *hidden parties* považovat, obsahuje práce i porovnání s ostatními formami kandidatury a vývoj četnosti těchto stran v jednotlivých letech. Porovnány jsou také dvě formy kandidatury, které můžeme za určitých podmínek považovat za *hidden parties*. Největší část práce je pak věnována úspěšnosti těchto stran a tomu, jaké strany svůj název nejčastěji skrývají. Několik konkrétních *hidden parties* je pak blíže analyzováno s cílem zjistit historický vývoj volebních stran v konkrétním městě a míru propojení kandidátů s politickou stranou.

Abstract

This thesis describes the parties, which stand for the local elections under another name, then is an actual name of the political party. However, there is not definition yet, in the Czech Republic this topic is not even included in a literature. Those parties, which can be called as *hidden parties*, do not appear only in the Czech Republic, but they can be found in other countries as well. This thesis describes the problematic of the *hidden parties* also in England,

Belgium, Estonia, Croatia, and Poland. The main part of this thesis is devoted to the *hidden parties* in the Czech local elections. Beside the definition of what parties can be considered as *hidden parties*, this thesis includes comparison with other forms of candidacy and the development of frequency of these parties in individual years. There are also compared two forms of candidacy, which under certain circumstances can be considered as *hidden parties*. The biggest part of this thesis is devoted to the success of these parties and to which parties most often hide their names. Several specific *hidden parties* are then further analyzed to determine the historical development of parties in a particular city and the degree of connection of candidates and the political party.

Klíčová slova

Komunální volby, komunální politika, hidden parties, skryté strany, lokální strany

Keywords

Local elections, local politics, hidden parties, local parties

Rozsah práce: 139 111 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.
3. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.

V Praze dne 18. 5. 2017

Bc. Matěj Brýdl

Poděkování

Rád bych poděkoval zejména PhDr. Petru Jüptnerovi, Ph.D. za připomínky a odborné rady, které výrazně přispěly k vypracování této diplomové práce.

Obsah

Úvod	2
1.1 Cíle práce.....	5
1.2 Struktura práce	6
1.3 Metodologie a zdroje.....	7
2. Hidden parties v evropských zemích	10
2.1 Hidden parties v Anglii	10
2.2 Hidden parties v Belgii.....	11
2.3 Hidden parties v Estonsku	12
2.4 Hidden parties v Chorvatsku	15
2.5 Hidden parties v Polsku.....	17
2.6 Shrnutí existence hidden parties ve vybraných evropských státech.....	19
3. Formy kandidatury v českých komunálních volbách a míra jejich výskytu	21
4. Vymezení pojmu hidden parties pro české komunální volby	26
5. Podíl hidden parties mezi volebními stranami v jednotlivých velikostních kategoriích obcí v roce 2014	33
6. Analýza vývoje četnosti hidden parties ve zkoumaných obcích v letech 2006, 2010 a 2014	40
7. Volební výsledky hidden parties ve srovnání s ostatními typy volebních stran	55
8. Politické strany kandidující jako hidden parties	74
8.1 Příklady hidden parties ve statutárních městech.....	82
8.2 Příklady hidden parties v obcích 3. typu	90
8.3 Příklady hidden parties v obcích 2. typu	96
Závěr	101
Summary	105
Bibliografie	106

Úvod

Termín *hidden parties* označuje volební strany, které se v komunálních volbách skrývají za název, který působí nejčastěji lokálně a nestranicky. Za názvem se přitom skrývají klasické, registrované politické strany a hnutí. Ačkoli se o přítomnosti *hidden parties* v komunálních volbách ví, tak dosud neexistuje studie, která by popisovala míru výskytu *hidden parties*, jejich úspěšnost a případně účel toho, proč strany svůj název skrývají a o jaké politické strany se jedná. Tato práce by tedy měla být první ucelenou analýzou, která popisuje *hidden parties* jako výraznou součást českých komunálních voleb.

Skryté strany se na komunální úrovni objevují nejen v České republice, ale také v několika dalších zemích. Napříč státy se ale liší označení i vymezení těchto stran. Odlíšné je i legislativní zakotvení, tedy způsob, jakým strany mohou skrývat své názvy. Spojuje je naopak hlavní důvod, proč se politické strany na místní úrovni skrývají za lokální, zdánlivě nezávislý název. Tím důvodem jsou anti-stranické postoje veřejnosti, odklon od tradičních politických stran, a naopak příklon k nezávislým, často neorganizovaným uskupením.

Například Agnieszka Dudzinska v knize *Farewell to the Party Model* uvádí, že v Polsku se *hidden parties* stává nejčastěji Svaz demokratické levice, který v některých obcích dokonce postaví dvě kandidátní listiny – jednu pod svým názvem a druhou pod názvem lokálním [Reiser, Holtmann 2009: 123]. Toto doplňování a současně konkurování si na úrovni jedné obce není českou legislativou umožněno. Zákon o volbách do zastupitelstev obcí výslovně uvádí, že jedna politická strana může podat pouze jednu kandidátní listinu v jedné obci, toto ustanovení se týká také koalic. Politická strana tedy nemůže navrhnout kandidáty více, než jedné volební strany¹. I toto je však možné obejít tím, že v daném městě podá oficiální kandidátní listinu politická strana a někteří další členové této strany seženou dostatek podpisů pro kandidaturu sdružení nezávislých kandidátů (SNK) a reálně tak kandiduje dvakrát jedna politická strana. Podobně fungují *hidden parties* i v Anglii, kde existují kandidátní listiny sestavené členy a podporovateli Konzervativní strany, kteří svou volební stranu pojmenovávají bez odkazu na domovskou stranu. Jejich cílem je v oblastech s nižší podporou Konzervativní strany přilákat větší počet voličů. Tento anglický jev nazval

¹ § 20 Zákona č. 491/2001 Sb. o volbách do zastupitelstev obcí. Dostupné z <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&fulltext=&nr=491~2F2001&part=&name=&rpp=15>

W. P. Grant ve svém článku jako *Concealed Conservatives*, tedy ukrytí konzervativci [Grant 1971: 203].

V české legislativě mohou strany změnit svůj název při podání kandidátní listiny, kterou tvoří koalice politické strany a nezávislých kandidátů². Této možnosti využívají jak politické strany, které se snaží ukryt svůj název a přilákat větší množství voličů, než je volební potenciál dané strany, tak aktivní nestraniční občané, pro které je tento způsob kandidatury jednodušší než shánění podpisů pro kandidaturu formou sdružení nezávislých kandidátů. Skrytí strany je možné také ve formě sdružení nezávislých kandidátů, kdy na kandidátní listině kandidují členové nějaké strany, ale volební strana jako celek se snaží působit nezávisle, stejně jako ostatní SNK.

Prvním důvodem kandidatury jako *hidden party* je ukrytvání se členů politických stran pod líbivý název za účelem většího zisku hlasů. Česká veřejnost je k politickým stranám dlouhodobě skeptická, dle průzkumu agentury CVVM ze září 2016 považuje 75 % občanů politické strany za zkorumpované a 30 % občanů nesouhlasí s tvrzením, že bez politických stran by nemohla být demokracie³. I když se od voleb v roce 2013 důvěra v politické strany mírně zvýšila, tak stále je míra nedůvěry a nechuť občanů tyto strany volit velice vysoká. To se projevuje mimo jiné na lokální úrovni, kde nejvyšší počet mandátů získávají nezávislí a nestraniční kandidáti. V komunálních volbách v roce 2014 tvořili nezávislí kandidáti 68,9 % všech zvolených zastupitelů, nestraniční pak dokonce 84,2 % všech zastupitelů. Statistiky navíc dokazují, že výrazně větší šanci na zvolení mají právě nezávislí kandidáti, než kandidáti navržení politickou stranou. V roce 2014 měl průměrný nezávislý kandidát šanci na zvolení 38,7 %, průměrný kandidát navržený politickou stranou pak pouze 17,6 %⁴. Právě kandidaturou pod jiným názvem se snaží straniční kandidáti upozadit svou stranickou příslušnost a působit jako místní nezávislá sdružení, která jsou u občanů výrazně úspěšnější.

² § 21 Zákona č. 491/2001 Sb. o volbách do zastupitelstev obcí. Dostupné z

<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&fulltext=&nr=491~2F2001&part=&name=&rpp=15>

³ CVVM, *Postoje obyvatel ČR k politickým stranám – září 2016* [online]. c2017 [cit. 2017-02-25]. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7611/f3/pv161107a.pdf

⁴ Volby.cz, *Statistické přehledy* [online]. c2017 [cit. 2017-02-25]. Dostupné z: <http://volby.cz/pls/kv2014/kv6?xjazyk=CZ&xid=0>

Tabulka č. 1: Postoje české veřejnosti k politickým stranám

	IX/2010	IX/2011	IX/2012	IX/2013	IX/2014	IX/2015	IX/2016
Politické strany se o občany zajímají pouze v období voleb	78 %	82 %	81 %	83 %	78 %	72 %	76 %
Politické strany jsou zkorumpované	73 %	81 %	87 %	83 %	76 %	69 %	75 %
Všechny politické strany jsou stejné	65 %	74 %	76 %	69 %	70 %	65 %	72 %
Bez politických stran by mohla být demokracie	31 %	39 %	39 %	36 %	35 %	31 %	30%

Zdroj: Vlastní zpracování dle výsledků průzkumů CVVM k postojům obyvatel České republiky k politickým stranám

Druhým důvodem, proč některé volební strany nepřiznávají název politické strany je to, že si kandidáti spoluprací s politickou stranou pouze usnadňují účast ve volbách, kdy by jako sdružení nezávislých kandidátů musely sbírat 7 % podpisů voličů daného města. V tomto případě se jedná většinou o nestraníky, kteří s danou politickou stranou pouze sympatizují a veškeré jejich kontakty se omezují pouze na zajištění kandidatury v komunálních volbách. Většinou menší a méně známé politické strany tím kromě dobrého pocitu z pomoci aktivním lidem získávají také potencionální prostor pro navázání kontaktů a bližší spolupráce s kandidáty.

Ačkoli je motivace obou skupin pro kandidaturu jako *hidden parties* značně odlišná, tak se v obou případech jedná o skryté strany, které do značné míry znepréhledňují politické prostředí. Obě kategorie *hidden parties* jsou v českých komunálních volbách značně rozšířené a rozhodně si zaslouží větší pozornost než doposud.

1.1 Cíle práce

Cílem této práce je vymezit *hidden parties* na úrovni komunálních voleb v České republice. Práce bude zaměřena primárně na volební rok 2014. Současně bude míra výskytu a úspěšnost porovnána s dalšími volebními stranami. Porovnán by měl být i vývoj *hidden parties* s cílem zjistit, zda jich v České republice přibývá, nebo naopak ubývá.

Pozornost bude věnována také tomu, jaké strany se za lokální názvy nejčastěji skrývají a jaká je míra jejich ukrývání. U vybraných *hidden parties* budou zkoumány i vizuální části kampaně, zejména to, zda alespoň v nich přiznávají svou stranickou příslušnost, nebo jestli se snaží na voliče působit zcela nezávisle a popřít tak příslušnost k politické straně.

Tato práce by měla primárně odpovědět na následující otázky:

- 1) *Jak významným politickým fenoménem jsou hidden parties v České republice?*
- 2) *V jaké velikostní kategorii obcí se hidden parties objevují nejčastěji, jaký má velikost obce na počet kandidujících hidden parties vliv?*
- 3) *Jaké politické strany v České republice v roce 2014 nejvíce využívaly možnosti kandidovat jako hidden party?*

Cílem práce není pouhé zjištění odpovědí na tyto otázky, ale komplexní zasazení problematiky *hidden parties* do kontextu komunálních voleb, respektive celého politického prostředí České republiky.

Práce naopak nebude podrobně popisovat důvody toho, proč se konkrétní strany v konkrétní obci rozhodly kandidovat jako *hidden party*, ani to, proč některé strany této možnosti využívají častěji než jiné strany. Podrobná kvalitativní analýza jednotlivých případů by mohla být tématem další práce zaměřená na *hidden parties*. Cílem této je spíše stanovit základní terminologii, zjistit, jak rozšířené *hidden parties* jsou a zasadit je do kontextu komunálních voleb a stranického systému.

1.2 Struktura práce

Práce bude rozdělena do sedmi kapitol, které postupně zasadí *hidden parties* do evropského i českého kontextu a následně se budou zabývat četností a úspěšností *hidden parties*.

V první kapitole bude představena problematika *hidden parties* v pěti evropských státech, ve kterých se v některé formě můžeme se stranami skrývající svůj název setkat. Postupně budou popsány skrývající se strany v Anglii, Belgii, Estonsku, Chorvatsku a Polsku. U každého státu bude nejprve uvedena legislativa, která kandidaturu *hidden parties* umožňuje a následně konkrétní příklad, nebo rozsah využití této formy kandidatury.

Pojem *hidden parties* není zakotven ve volebním zákoně a není přesně definován ani v české odborné literatuře. Z tohoto důvodu bude nutné v kapitole č. 4 definovat, jaké strany v českém prostředí lze označit za *hidden parties* a jaké už nikoli. Budou zmíněny i hraniční případy, tedy ty strany, které splňují jen některé znaky *hidden parties*. Samotné *hidden parties* pak budou rozděleny do kategorií podle toho, z jakého důvodu kandidují se změněným názvem. Kapitoly věnované českému prostředí se nezaměří pouze na *hidden parties*, ale i na další faktory, které jejich vznik a fungování ovlivňují. Například na to, že do zastupitelstva je možné kandidovat v pěti různých formách, které se navíc navzájem částečně překrývají. Účast jednotlivých forem kandidatury navíc není rovnocenná. Sdružení nezávislých kandidátů má ztíženou účast ve volbách tím, že nejprve musí předložit 7 % podpisů voličů z daného města. Podmínka sběru podpisů platí i pro nezávislé kandidáty, kteří jsou navíc velmi znevýhodněni i v samotném hlasování a ve větších městech je jejich zvolení prakticky vyloučeno. Právě podmínka sběru podpisů pro sdružení nezávislých kandidátů je jedním z faktorů, který nejvíce ovlivňuje vznik *hidden parties*.

Další části se budou věnovat vývoji četnosti *hidden parties* v letech 2006, 2010 a 2014. V průběhu let se vyvíjí četnost všech forem kandidatury, *hidden parties* nevyjímaje. V této části bude porovnán vývoj četnosti nejen *hidden parties* jako celku, ale také jednotlivých forem *hidden parties*. Poslední část se bude zabývat konkrétními *hidden parties*, jejich výsledky, volebními kampaněmi a mírou propojení s politickou stranou.

1.3 Metodologie a zdroje

Základem teoretické části bude zejména legislativa a odborná literatura. Vzhledem k tomu, že se téma *hidden parties* dosud v české literatuře neobjevilo, tak odborná literatura se bude týkat spíše evropských států. U zahraničních případů bude nejprve zkoumána volební legislativa, ve které bude pozornost věnována formám kandidatury, které umožňují stranám skrýt svůj název, dále budou uvedeny konkrétní příklady *hidden parties* a strany, které se nejčastěji v daných státech skrývají.

Analytická část pak bude postavena primárně na statistických datech, zejména z volebního portálu Českého statistického úřadu. Mělo by se tedy jednat o kvantitativní metodu prováděnou prostřednictvím sekundární analýzy dat [Jeřábek 1993: 45]. Data pro tuto část budou dále čerpána z webových stránek volebních stran a zpravodajských serverů.

Pro větší přehlednost budou jednotlivé formy kandidatur, které umožňuje česká legislativa, rozděleny do tří kategorií podle závislosti na politických stranách. Jedná se o rozdělení, které je vhodné právě pro výzkum *hidden parties*, které jsou na pomezí mezi stranickými a nezávislými formami kandidatur.

Důvod, proč strany kandidují jako *hidden parties*, se může v různě velkých obcích lišit. Ve větších městech mohou být náhražkou za sdružení nezávislých kandidátů, které mají ztížené podmínky kandidatury. V malých obcích se naopak mohou velké strany snažit skrýt svou značku a vystupovat jako nezávislé sdružení. Abychom pochopili tyto rozdíly, je nutné výzkum rozdělit do několika kategorií podle velikostí obcí. V práci nebudou zkoumány *hidden parties* ve všech obcích České republiky, ale pouze na vybraném vzorku obcí. Prvním ze čtyř vzorků budou statutární města, mezi něž patří všech 13 krajských měst a dalších 13 dalších významných českých měst. Druhou kategorií budou obce s rozšířenou působností, tedy obce 3. typu. Aby se jednalo o podobně velký vzorek jako v prvním případě, tak je nutné stanovit si omezené území, ze kterého budou tato města vybrána. Aby výzkum nebyl zkreslen, tak se jako nejlepší možnost jeví vybrat průměrný kraj České republiky. Podle Českého statistického úřadu se ve výši mzdy a nezaměstnanosti nejvíce blíží průměru Liberecký kraj (průměrná hrubá mzda byla v roce 2015 v ČR 24 403 Kč a nezaměstnanost 6,18 %,

v Libereckém kraji 24 118 Kč a 6,36 %)⁵. V Libereckém kraji je ale pouze 10 obcí 3. typu, druhým zkoumaným krajem tedy bude sousedící kraj Královéhradecký, který se rovněž blíží průměru České republiky v ekonomických a sociálních ukazatelích. V Královéhradeckém kraji je 15 obcí s rozšířenou působností, celkem tedy bude v této velikostní kategorii zkoumáno, po odečtení statutárních měst, 22 obcí. Třetí zkoumanou kategorií budou obce 2. typu (obce s pověřeným obecním úřadem). Do této kategorie budou rovněž zahrnuty obce z Libereckého a Královéhradeckého kraje. V obou krajích je celkem 32 obcí s pověřeným obecním úřadem. Poslední zkoumanou kategorií budou obce 1. typu, které budou v práci pro lepší přehlednost nazývané jako malé obce. Zde je samozřejmě nutné výrazně zúžit zkoumanou oblast a z Libereckého kraje vybrat pouze jeden okres, ze kterého budou tyto obce vybrány. Co do počtu obyvatel je v kraji nejvíce průměrný okres Česká Lípa, ve kterém je 57 obcí. Pět z nich je již zařazeno do druhé a třetí kategorie, ve čtvrté kategorii tedy bude zkoumáno 52 obcí. Velikost vzorku sice v každé následující kategorii mírně stoupá, to ale bude vynahrazeno počtem kandidujících subjektů, který je naopak nejvyšší ve velkých městech a nejnižší v malých obcích. Celkově bude zkoumáno 939 volebních stran ve 132 obcích Libereckého a Královéhradeckého kraje.

Tabulka č. 2: Rozdělení do čtyř velikostních kategorií a počty analyzovaných obcí a stran v roce 2014

Kategorie	Vymezená lokalita	Počet obcí	Počet stran
Statutární města	Česká republika	26	365
Obce 3. typu	Liberecký a Královéhradecký kraj	22	209
Obce 2. typu	Liberecký a Královéhradecký kraj	32	200
Malé obce	Okres Česká Lípa (Liberecký kraj)	52	165

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Pro potřeby podrobnějšího výzkumu *hidden parties* budou z každé velikostní kategorie analyzována vždy tři vybraná města, ve kterých mají *hidden parties* velký vliv na politické

⁵ Český statistický úřad, *Srovnání krajů v České republice* [online]. c2015 [cit. 2017-01-28]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/srovnani-kraju-v-ceske-republice-2015>

prostředí. Budou vybrána ta města, ve kterých *hidden parties* vedly volební kampaň a bude tak možné porovnat jejich vizuální prezentace. V nejmenší velikostní kategorii obcí jsou volební kampaně spíše výjimkou a blíže analyzovány tedy budou pouze *hidden parties* ve statutárních městech, obcích 3. a 2. typu. Pozornost bude věnována nejen jejich volebním výsledkům a vizuální prezentaci, ale také historii a vývoji. V případě, že se bude jednat o *hidden party*, která poprvé kandidovala v roce 2014, tak budou porovnání její kandidáti s kandidáty volebních stran v předchozích letech, aby bylo možné zjistit případnou návaznost na další politické strany.

Zejména v analytické části bude velký důraz kladen na tabulky a grafy, které budou shrnovat a zpřehledňovat textovou část.

2. *Hidden parties* v evropských zemích

2.1 *Hidden parties* v Anglii

Místních voleb v Anglii se mohou účastnit nezávislí, straníční kandidáti, případně kandidáti navrženi více politickými stranami. O místa v zastupitelstvech se střetávají na úrovni okrsků prostřednictvím volebního systému *first past the post*, tedy systému relativní většiny⁶.

Na pomezí mezi nezávislími a stranickými kandidáty mohou být kandidáti svázáni s politickou stranou, ale kandidující jako nezávislí. Tomuto tématu se věnoval už v roce 1971 ve svém článku W. P. Grant, který členy stran, kteří se prezentují jako nezávislí, nazval „*concealed conservative*“. Jednalo se totiž většinou o členy, nebo sympatizanty Konzervativní strany, kteří se v oblastech, kde neměli konzervativci dostatečnou podporu, snažili skrývat svou stranickou příslušnost a tím oslovit širší spektrum voličů [Grant 1971: 203].

O další možnosti, jak kandidovat na pomezí politické strany a nezávislých, se zmiňuje Colin Copus, který používá termín „*revealed independent*“. Copus uvádí, že tito kandidáti si často před název své strany dají „nezávislí“ – tedy například *Independent Labour*, nebo *Independent Conservative*. Jedná se o členy stran, kteří ale nezískali do voleb podporu své vlastní strany a kandidují proto jako nezávislí. Může se ale jednat také o bývalé členy stran, nebo pouze sympatizanty. Stranickou příslušnost, nebo orientaci neskrývají, ale naopak odkrývají. Nejčastěji této možnosti využívají starostové, nebo jiné známé osobnosti, které dokáží zvítězit ve volbách přesto, že nejsou oficiálními stranickými kandidáty [Reiser, Holtmann 2009: 264]. V tomto případě se ale, na rozdíl od prvního případu, nejedná o skrývání politické příslušnosti. *Independent Conservative*, nebo *Independent Labour* nejsou výjimkou ani na nejvyšší politické úrovni.

Dlouhodobě platí, že nezávislí jsou úspěšní zejména v malých vesnických obvodech, kde je volba více personifikovaná. Na venkově a v malých městech se daří i Konzervativní straně, která je naopak slabá ve velkých městech, kde jsou úspěšní Labouristé. Liberální demokraté pak mají konstantní podporu ve všech velikostních kategoriích [Jüptner, Polinec 2009: 122].

⁶ Part 2, Art. 14, The Local Elections Rules. Dostupné z <http://www.legislation.gov.uk/uksi/2006/3305/made>

2.2 Hidden parties v Belgii

Komunálních voleb v Belgii se mohou účastnit strany, které v předcházejícím období již byly členy daného zastupitelstva. Ostatní volební strany, ať už registrované politické strany, nebo nezávislí kandidáti, musí nejprve sehnat potřebný počet podpisů, který se liší dle velikosti dané obce. Potřebný počet podpisů je ale spíše symbolický a kandidující subjekty nijak výrazně nelimituje. Ve volebním zákoně není stanoveno, že název volební strany musí odpovídat názvu politické strany⁷. Tato benevolence je v Belgii terčem kritiky, protože výrazně znehledňuje volební systém na lokální úrovni.

Tabulka č. 3: Typy volebních stran v belgických komunálních volbách

Národní	Lokální						
Národní	Pseudo-lokální				Lokální		
Celostátní politická strana	Strany skrývající se za jiný název, než celostátní	Národní frakce	Kartely celostátních politických stran	Kartely celostátních a lokálních stran	Lokální strany	Single issue strany	Sdružení nezávislých

Zdroj: STEYVERS, Kristof. *All Politics is Local, Partisan or National? Local Lists in Belgium* in REISER, Marion; HOLTSMANN, Everhard. *Farewell to the Party Model. Independent Local List in East and West European Countries.*

Například v letech 1976 – 1994 tvořily politické strany pod svým názvem pouze 15 % všech kandidujících volebních stran. 65 % byla nezávislá místní sdružení a 20 % kartely politických stran, nebo různé jiné způsoby kandidatury s účastí celostátních politických stran. V pozdějších letech se již začal podíl politických stran zvyšovat. Co se týká regionů, tak výrazně větší zastoupení politických stran je ve Vlámku, kde v roce 2000 kandidovalo v průměru třikrát více politických stran, než místních sdružení. Ve Valonsku mírně převyšují místní sdružení a v Bruselu byl jejich poměr vyrovnaný. Konkrétně způsobu kandidatury, kdy

⁷ Art. 23, §1 Gemeentakieswet. Dostupné z http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1932080430&table_name=wet

se politické strany jen skryjí za lokální název, využívala nejčastěji v 90. letech vlámská nacionalistická strana Lidová unie (Volksunie), která se skrývala za neutrálnější lokální názvy, nebo vytvářela kartely s liberály a křesťanskými demokraty. Důvodem skrytí názvu strany byla snaha o oslovení většího počtu voličů [Reiser, Holtmann 2009: 179].

Nejnovější analýzy prokázaly, že v současné době je napojení místních sdružení na politické strany spíše výjimečné. Většinou strany kandidují pod svým názvem, nebo v koalici s jinými stranami. Jako *hidden party* kandidují v minimu případech. Kandidatura pod odlišným názvem navíc nemusí znamenat pouze to, že se strana snaží ukryt za účelem většího zisku voličů, ale také to, že dané místní sdružení má větší míru autonomie a není natolik svázané s danou politickou stranou [Heyerick 2016: 183]. Některé *hidden parties*, nebo pseudo lokální strany sice nemají odkaz na politickou stranu v názvu, ale do jisté míry se k ní hlásí v kampani. Heyerick rozděluje kandidující strany do čtyř typů: 1) národní politické strany, 2) pseudo národní rozšířené strany, 3) pseudo lokální strany podporované celostátními stranami, 4) nezávislá sdružení. *Hidden parties* spadají do třetí kategorie, tedy mezi místní sdružení, které podporují celostátní politické strany [Heyerick 2016: 38].

2.3 Hidden parties v Estonsku

Volební systém na komunální úrovni v Estonsku umožňuje celkem tři formy kandidatury. Kandidovat mohou politické strany, které podle volebního zákona musejí kandidovat pod svým jménem, koalice stran a občanské volební aliance⁸.

Politickému systému na lokální úrovni dominovaly od začátku 90. let občanské volební aliance. V 90. letech tyto aliance získávaly pravidelně okolo 80 % všech mandátů, po snahách o omezení občanských volebních aliancí ze strany velkých politických stran klesl jejich podíl po roce 2005 na 30 % [Reiser, Holtmann 2009: 85]. Kandidáti postupně přecházeli z občanských volebních aliancí na kandidátní listiny politických stran. Občanské volební aliance si dokázaly udržet vliv pouze v malých, politicky málo významných obcích. Ke snížení vlivu občanských volebních aliancí se strany rozhodly po necelých deseti letech fungování nezávislého Estonska, ve chvíli, kdy byl stranický systém již konsolidovaný a

⁸ §31 a 32 Local Government Council Election Act. Dostupné z <http://www.legislationline.org/documents/action/popup/id/5676>

politické strany hledaly způsoby, jak posílit svou pozici i na lokální úrovni [Jüptner, Polinec 2009: 298].

Obrovským volebním ziskům občanských volebních aliancí se snažily některé politické strany čelit tak, že ve městě samy zakládaly občanské volební aliance a svůj název skrývaly. Příkladem klasické *hidden party*, která se na dvě volební období skryla pod jiný název, může být nacionalistická Vlastenecká unie (Pro Patria), která ve dvacetitisícovém městě Viljandi zformovala občanskou volební alianci s názvem Maramaa. Vlastenecká unie byla od parlamentních voleb v roce 1992 nejsilnější stranou Estonska, o rok později kandidovala ve městě Viljandi pod svým názvem a získala 19,8 % hlasů. V parlamentních volbách v roce 1995 již Vlastenecká unie získala pouhých 7,9 % hlasů a začala tak hledat způsoby, jak obhájit pozice alespoň v komunálních volbách. Začala tedy zakládat občanské volební aliance. Ve zmíněném městě Viljandi založila, spolu se sociální demokracií, alianci pod neutrálním názvem Maramaa, která dosáhla volebního zisku 30,6 % hlasů. Pod stejným názvem uspěla i v roce 1999, kdy získala dokonce 32,9 % hlasů. V roce 2002, kdy byla Vlastenecká unie celostátně na vzestupu a byla druhou nejsilnější parlamentní stranou, se ve městě Viljandi vrátila ke svému názvu. To ale způsobilo strmý pád a Vlastenecká unie získala pouhých 13 % hlasů [Reiser, Holtmann 2009: 92]. Volby vyhrála občanská volební aliance Kodune Viljandi, druhá byla Estonská strana středu, třetí Estonská reformní strana a až čtvrtá Vlastenecká unie. V letech 2005 a 2009 získala Vlastenecká unie okolo 20 %, největší konkurencí jí byla občanská volební aliance Kodune Viljandi, která v roce 2005 volby vyhrála, na druhém místě skončila Estonská reformní strana a až třetí Vlastenecká unie. V roce 2009 si strany pozice pouze prohodily, volby vyhrála Estonská reformní strana a druhá byla občanská volební aliance Kodune. Třetí místo znovu patřilo Vlastenecké unii. V roce 2013 již ve městě Viljandi žádná občanská volební aliance nekandidovala a zřejmě i díky tomu Vlastenecká unie volby vyhrála. O necelé procento porazila i Estonskou reformní stranu⁹.

⁹ Valimised, *Archiv volebních výsledků komunálních voleb v Estonsku* [online]. c2017 [cit. 2017-02-28]. Dostupné z: <http://www.vvk.ee/arhiiv/kohaliku-omavalitsuse-volikogu-valimised-2/>

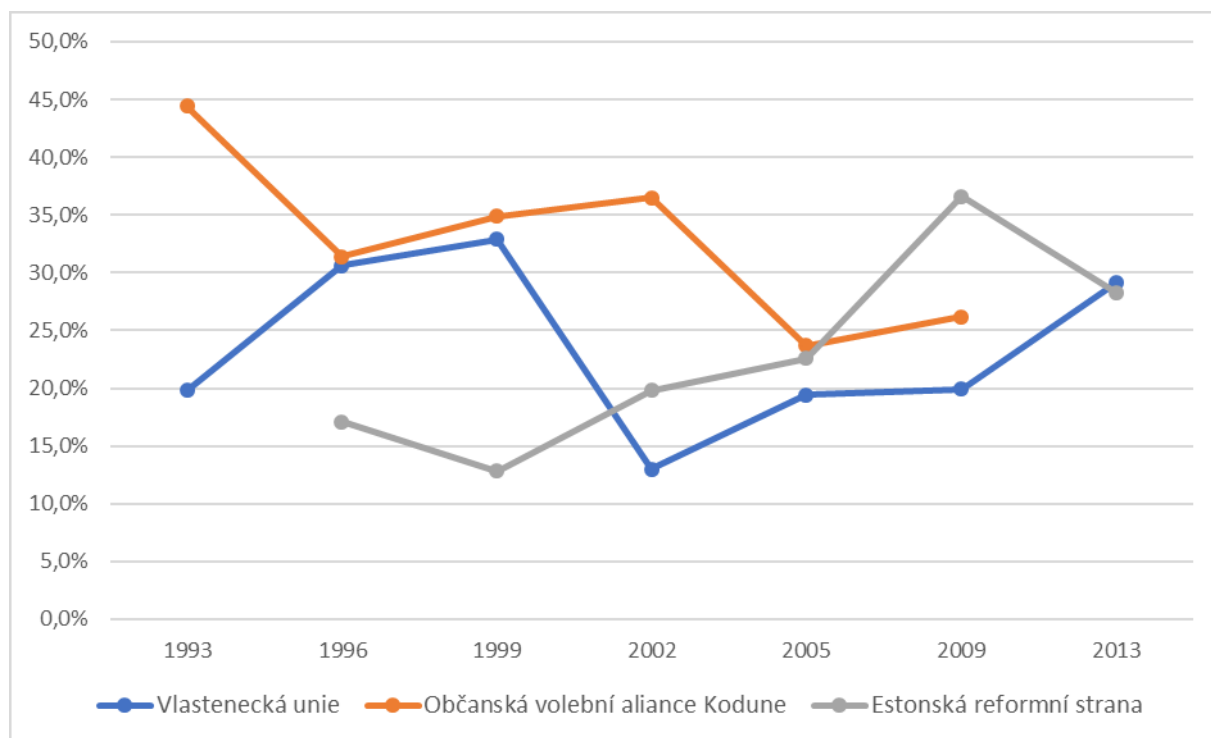
Tabulka č. 4: Volební zisky Vlastenecké unie ve městě Viljandi

Volební rok	Název kandidátní listiny	Volební zisk
1993	Vlastenecká unie	19,8 %
1996	Maramaa (občanská volební aliance)	30,6 %
1999	Maramaa (občanská volební aliance)	32,9 %
2002	Vlastenecká unie	13,0 %
2005	Vlastenecká unie	19,4 %
2009	Vlastenecká unie a Res Publica	19,9 %
2013	Vlastenecká unie a Res Publica	29,1 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle www.vvk.ee

Na příkladu města Viljandi je patrné, jakou roli hrají občanské volební aliance na estonské lokální úrovni. Přestože jejich význam oproti situaci v 90. letech výrazně poklesl, tak stále mají potenciál být rozhodující volební silou. Vlastenecká unie nedokázala nikdy v historii pod svým názvem dosáhnout ve městě Viljandi takového výsledku, jako když byla skryta pod název občanské volební aliance Maramaa. Volby dokázala pod svým názvem vyhrát pouze v roce 2013, kdy ve městě již nebyla žádná občanská volební aliance. Právě pro Vlasteneckou unii byla největším konkurentem občanská volební aliance Kodune, které dokázala konkurovat jedině pod skrytým názvem jako občanská volební aliance Maramaa.

Graf č. 1: Historicky nejúspěšnější strany v komunálních volbách ve městě Viljandi (poznámka: V letech 1996 a 1999 kandidovala Vlastenecká unie pod jiným názvem)

Zdroj: Vlastní zpracování dle www.vvk.ee

2.4 Hidden parties v Chorvatsku

Chorvatská legislativa umožňuje, aby se komunálních voleb účastnily politické strany, koalice politických stran, nebo nezávislá sdružení. Politické strany se musí jmenovat svým názvem, stejně tak u koalic musí být použity názvy politických stran. Kandidatura nezávislých sdružení je podmíněna sběrem podpisů, který je stanoven podle velikosti dané obce. V menších obcích je sběr podpisů podobně přísný jako v České republice, například v obcích do 350 obyvatel je nutné předložit více než 7 % podpisů občanů dané obce. S velikostí obcí ale podíl podpisů klesá a v městech nad 500 tisíc obyvatel je nutné předložit pouze 0,5 % podpisů občanů¹⁰.

V případě nezávislých sdružení je na volebním lístku označeno, že se jedná o skupinu kandidátů navrženou voliči. Této možnosti využívají někteří členové stran, aby skryli svou

¹⁰ Článek 11 Zakon o lokalnim izborima 144/12. Dostupné z <https://www.zakon.hr/z/559/Zakon-o-lokalnim-izborima>

stranickou příslušnost. Kandidují tak pod hlavičkou nezávislého sdružení, ale ve skutečnosti se jedná o členy stran. Nezávislá sdružení zakládají i ti členové stran, kteří by na kandidátkách „svých“ domovských stran byli na nevolitelném místě. Ihned po volbách pak tato nezávislá sdružení vstupují do koalice s domovskou politickou stranou [Reiser, Holtmann 2009: 54]. Profesor Ivan Koprić ze Záhřebské univerzity vysvětluje zakládání nezávislých sdružení straníky silným anti-stranickým sentimentem. Současně ale dodává: „*Hidden parties nejsou v Chorvatsku příliš běžným fenoménem. Tento „nezávislý plášť“ používají téměř výhradně krajně pravicové a krajně levicové strany. Samotná nezávislá sdružení zakládají nejčastěji místní podnikatelé, kteří si chtějí upevnit svou ekonomickou a politickou moc na regionální úrovni*¹¹.“ Nezávislí obecně nejsou na chorvatské politické scéně příliš úspěšní. I v komunálních volbách totiž rozhodují spíše celostátní témata. Někteří autoři dokonce označují chorvatský stranický systém na lokální úrovni za zrcadlo celostátního stranického systému. Na komunální úrovni jsou pravidelně úspěšné strany, které zrovna mají vysoké volební preference, v některých oblastech kromě velkých politických stran uspějí i některé regionální a etnické strany [Jüptner, Polinec 2009: 363]. Velký počet mandátů získávají navíc koalice politických stran, které spojením sil konkurují v daném místě silnějším stranám. Rozšířené jsou také regionální strany, které tvoří třetinu ze všech zaregistrovaných politických stran. Tyto strany kandidují vždy pouze v jednom městě [Koprić 2015: 504].

Chorvatské politické strany používají místo skrývání se za jiný název, zakládání různých lokálních frakcí stran. Například chorvatská nejsilnější strana Chorvatská demokratická unie (HDZ) má celkem 21 regionálních větví, stejný počet jich má i Chorvatská lidová strana (HNS). Druhá nejsilnější Sociálně demokratická strana Chorvatska (SDP) jich má 16. Tím se strany na lokální úrovni více přibližují voličům a snaží se oslovovat i voliče, které je na celostátní úrovni nevolí [Koprić 2015: 506].

¹¹ KOPRIĆ, Ivan. Hidden parties in european local elections [elektronická pošta]. Message to: ikopric@pravo.hr. 14. března 2017 13:12 [cit. 2017-03-23]. Osobní komunikace

2.5 *Hidden parties v Polsku*

Komunálních voleb v Polsku se mohou účastnit politické strany, koalice politických stran a nezávislá sdružení. Všechny tyto typy stran musí před volbami předložit počet podpisů, který je stanoven dle velikosti obce. V obcích s méně než 20 tisíci obyvateli se jedná o 25 podpisů a ve větších obcích 150 podpisů¹². V zákoně je dále stanoveno, že politické strany se musejí jmenovat svým názvem, ale volební koalice a nezávislá sdružení mohou mít název, který si samy stanoví¹³.

Možnosti skrytí svého názvu využíval hojně v roce 2006 například levicový Svaz demokratické levice, který po volebním vítězství v roce 2001 utrpěl v roce 2005 debakl. V komunálních volbách proto často vystupoval pod jiným názvem, aby oslovil více voličů. Výjimkou nebylo ani to, že Svaz demokratické levice v jednom městě postavil oficiální kandidátní listinu a současně *hidden party*. Za určitou formu *hidden party* je možné označit i způsob, kdy politické strany, nejčastěji Občanská platforma, úzce a do jisté míry veřejně spolupracovaly s „nezávislými sdruženími“. Tuto formu označuje Agnieszka Dudzinska jako „nezávislé napojené na politickou stranu“ [Reiser, Holtmann 2009: 124].

¹² Art. 427 Ustawa 112 z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy. Dostupné z <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20110210112>

¹³ Art. 92 Ustawa 112 z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy. Dostupné z <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20110210112>

Tabulka č. 5: Volební výsledky čtyř typů kandidátních listin v roce 2002 v šesti zkoumaných obvodech v Polsku

Typ kandidátní listiny	Počet podaných kandidátek	Počet kandidátů	Počet mandátů	Počet mandátů na kandidátní listinu
Politické strany	20 (48%)	713 (47%)	69 (49%)	3,5
<i>Hidden parties</i>	6 (14%)	216 (14%)	13 (9%)	2,2
Nezávislí napojení na politickou stranu	6 (14%)	203 (13%)	19 (14%)	3,2
Nezávislá sdružení	10 (24%)	374 (25%)	39 (28%)	3,9
Celkem	42 (100%)	1506 (100%)	140 (100%)	3,3

Zdroj: DUDZINSKA, Agnieszka. *Non-party List in Local Election in Poland* in REISER, Marion, HOLTMANN, Everhard. *Farewell to the Party Model. Independent Local List in East and West European Countries*

Z uvedené tabulky je patrné, že ve zkoumaném vzorku obcí jsou jak *hidden parties*, tak nezávislí napojení na politickou stranu, výraznou politickou silou. Společně tyto dvě formy kandidatury zabírají čtvrtinu mandátů. Zajímavostí také je, že *hidden parties* nezískávají tolik hlasů a mandátů, jako ostatní strany. Může to být způsobeno právě tím, že v jednom městě kandiduje jak oficiální kandidátní listina politické strany, tak *hidden party*, za niž ale kandidují méně známí členové a podporovatelé strany a samotná její účast ve volbách má být pouze doplněním počtu mandátů pro danou stranu.

Ze stranických kandidátek jsou nejúspěšnější velké politické strany jako Občanská platforma a Právo a spravedlnost. V menších městech jsou úspěšnější spíše konzervativní až nacionalistické strany jako Právo a spravedlnost, nebo Sebeobrana. Naopak Občanská platforma je úspěšná ve velkých městech a na západě Polska. Tyto výsledky se potvrzují

nejen v komunálních volbách, ale i ve všech ostatních volbách konaných v Polsku [Jüptner, Polinec 2009: 247].

2.6 Shrnutí existence hidden parties ve vybraných evropských státech

Ve většině z popsáných zemích se *hidden parties* objevují ve formě nezávislých sdružení, za které se ukrývají politické strany. Kdybychom to přenesli do českého prostředí, tak by se jednalo o sdružení nezávislých kandidátů. Rozdíl je pouze v tom, že v ostatních evropských státech mají nezávislá sdružení výrazně snazší podmínky kandidatury než v České republice. Z pěti zkoumaných států se *hidden parties* objevují jako nezávislá sdružení ve třech zemích – v Polsku, Estonsku a Chorvatsku. V Belgii volební strany ze zákona nemusí ve volbách používat svůj název, a proto ani nemají důvod vytvářet nezávislá sdružení. Chtějí-li svůj název skrýt, tak se jednoduše pojmenují jinak. V Anglii pak, kvůli odlišnému volebnímu systému, nemusí vznikat přímo nezávislá sdružení, ale postačí, když se kandidát tváří jako nezávislý, a přitom ve skutečnosti je členem strany, nebo s ní je úzce spojen.

Ve čtyřech z pěti případů využívají skrytí svého názvu nejčastěji nacionalistické, nebo jinak kontroverzní strany. V Belgii Lidová unie, v Estonsku Vlastenecká unie, v Chorvatsku menší krajně pravicové a krajně levicové strany a v Polsku postkomunistický Svaz demokratické levice. Pouze v Anglii svou stranickou příslušnost nejčastěji skrývají členové Konzervativní strany.

Tabulka č. 6: *Hidden parties* v pěti evropských zemích

Stát	Hidden parties jako forma kandidatury	Strany nejčastěji skrývající svůj název
Anglie	Nezávislí kandidáti spojení s politickou stranou	Konzervativní strana
Belgie	Strany mohou měnit ve volbách svůj název	Lidová unie
Estonsko	Občanské volební aliance	Vlastenecká unie
Chorvatsko	Nezávislá sdružení	Krajně pravicové a krajně levicové strany
Polsko	Nezávislá sdružení	Svaz demokratické levice

Zdroj: Vlastní zpracování dle volebních zákonů a publikací uvedených v jednotlivých kapitolách

3. Formy kandidatury v českých komunálních volbách a míra jejich výskytu

První z pěti možných forem kandidatury v komunálních volbách je kandidatura politické strany, či hnutí. Touto formou se mohou voleb účastnit všechny registrované strany a hnutí fungující v souladu se zákonem 424/1991 Sb. Založení politické strany schvaluje Ministerstvo vnitra ČR a samotnému schválení předchází založení tříčlenného přípravného výboru, schválení stanov a předložení petice s podpisy nejméně jednoho tisíce občanů¹⁴. Totožné podmínky musí splňovat kandidatura formou koalice politické strany a nezávislých kandidátů. Tyto dvě možnosti se mezi sebou příliš neliší, pouze v případě koalice politické strany a nezávislých kandidátů není část kandidátů navržena politickou stranou. Politické strany a hnutí mohou ve volbách spolupracovat formou koalic politických stran.

Následující dvě formy kandidatury jsou nezávislé na politických stranách a současně je jejich účast ve volbách podmíněna získáním podpisů, který je úměrný velikosti dané obce. Konkrétně se jedná o sdružení nezávislých kandidátů a případně mohou kandidovat i individuálně nezávislí kandidáti.

Nezávislí kandidáti jsou navíc znevýhodněni volebním systémem a reálnou šancí uspět mají pouze v malých obcích, ve kterých navíc kandidují výhradně nezávislí kandidáti. I takové obce se v českých komunálních volbách objevují a značí to o předvolební dohodě kandidátů na tom, jakou formou budou kandidovat [BERNARD 2012: 637]. V případě nedodržení dohody, kdy by se voleb účastnila alespoň jedna politická strana, koalice, nebo sdružení nezávislých kandidátů, tak jejich šance na zvolení výrazně klesají. Volební systém totiž umožňuje volební straně udělit tolik hlasů, kolik má kandidátů. Pokud tedy například v malé obci s devítičlenným zastupitelstvem kandiduje jedno sdružení nezávislých kandidátů s devíti kandidáty a jeden nezávislý kandidát, tak volič hlasující pro celé sdružení nezávislých kandidátů mu přidělí devět hlasů a volič hlasující pouze pro nezávislého kandidáta přiděluje pouze jeden hlas. Jako příklad znevýhodnění nezávislých kandidátů lze uvést volby v obci Obrnice (okres Most) v roce 2006. Kandidovalo zde 7 volebních stran s více kandidáty a jeden nezávislý kandidát. Ten získal z celkem 863 odevzdaných hlasovacích lístků 260 hlasů, tedy více než 30 %. Přesto mandát nezískal. Pro získání mandátu by potřeboval nejméně 621

¹⁴ § 6 Zákona č. 424/1991 Sb. o sdružování v politických stranách a v politických hnutích. Dostupné z <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=424~2F1991&rpp=15#seznam>

hlasů – muselo by pro něj tedy hlasovat 72 % všech voličů. Případem se zabýval Krajský soud v Ústí nad Labem a konstatoval nevýhodnost volebního systému pro nezávislé kandidáty a pro volební strany, které nenaplní kandidátní listinu. Znevýhodnění narůstá s počtem volených zastupitelů a tedy možným počtu kandidátů na jednotlivých kandidátních listinách [RIGEL 2011: 4]. Znevýhodnění jsou nejen nezávislí kandidáti ale i všechny strany, které nenavrhlý plný počet kandidátů. Systém se sice tváří personifikovaně, ale přesto se jedná o listinný systém, kdy hlasy jsou přidělovány primárně stranám. Stranám, které nenaplní kandidátní listinu, je sice snižována klauzule, ale v přepočtu na mandáty jsou i tak znevýhodněny [LEBEDA 2009: 336].

Tabulka č. 7: Potřebný počet podpisů pro kandidaturu nezávislých kandidátů

Počet obyvatel	% potřebných podpisů oprávněných voličů	Minimální hranice počtu podpisů
Do 500 obyvatel	5 %	Není stanoveno
500 – 3 000 obyvatel	4 %	Nejméně 25 podpisů
3 000 – 10 000 obyvatel	3 %	Nejméně 120 podpisů
10 000 – 50 000 obyvatel	2 %	Nejméně 600 podpisů
50 000 – 150 000 obyvatel	1 %	Nejméně 1 000 podpisů
Nad 150 000 obyvatel	0,5 %	Nejméně 1 500 podpisů

Zdroj: Zákon o volbách do zastupitelstev obcí 491/2001 Sb.

Sdružení nezávislých kandidátů nejsou ve volebním systému na rozdíl od nezávislých kandidátů znevýhodněna, musí ale také sbírat podpisy před každými volbami. U sdružení nezávislých kandidátů zákon pevně stanovuje počet podpisů na 7 % oprávněných voličů dané obce¹⁵.

Vzhledem k počtu podpisů, který je potřebný pro založení politické strany, je možné stanovit i hranici, kdy je snazší založit politickou stranu, než se účastnit voleb jako sdružení

¹⁵ § 20 Zákona č. 491/2001 Sb. o volbách do zastupitelstev obcí. Dostupné z <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&fulltext=&nr=491~2F2001&part=&name=&rpp=15>

nezávislých kandidátů. Snazší založit politickou stranu, než jednorázově kandidovat jako sdružení nezávislých kandidátů, je v obcích s více než 14 290 obyvateli. Reálně je ale hranice ještě nižší, protože politickým stranám stačí sehnat podpisy při jejím založení, sdružení nezávislých kandidátů musí podpisy shánět před každými volbami, kterých se chce účastnit. Výhodou sdružení nezávislých kandidátů je prvek nezávislosti na politických stranách, který na českého voliče působí spíše pozitivně [LINEK 2003: 13].

Tabulka č. 8: Možné formy kandidatury v českých komunálních volbách

Forma kandidatury	Hlavní podmínka účasti ve volbách
Politická strana	Registrovaná politická strana, pro jejíž založení je nutných 1000 podpisů občanů ČR
Koalice politických stran	
Koalice politické strany a nezávislých kandidátů	
Sdružení nezávislých kandidátů	Sběr počtu podpisů, který se v případě SNK rovná 7 % voličů daného města, v případě NK 0,5 – 5 % v závislosti na velikosti obce
Nezávislý kandidát	

Zdroj: Vlastní zpracování dle Zákona č. 491/2001 Sb. o volbách do zastupitelstev obcí

Faktor sběru velkého počtu podpisů pro sdružení nezávislých kandidátů a nezávislé kandidáty výrazně odlišuje strukturu stranického systému v malých obcích a ve větších městech. Struktura volebních stran ve statutárních městech bude vinou nutnosti sběru podpisů pro SNK zcela odlišná od struktury v malých obcích. Například v roce 2014 tvořily politické strany ve statutárních městech, v obcích 3. a 2. typu více než 60 % všech volebních stran. V malých obcích to bylo pouze 26,1 %. Pokud k ryze stranickým volebním stranám připočteme i koalice politických stran, tak tyto dvě formy kandidatury tvořily ve statutárních městech 83,6 % všech kandidujících stran. V obcích 3. typu a ve všech menších kategoriích se koalice politických stran objevují pouze zřídka.

V největší velikostní kategorii, ve statutárních městech tvoří 72 % všech kandidujících subjektů politické strany. Poměrně rozšířené jsou i koalice politické strany a nezávislých

kandidátů (14,5 %) a koalice politických stran (11,5 %). Naopak sdružení nezávislých kandidátů se objevuje pouze v 1,9 % případů a nezávislý kandidát nekandidoval žádný.

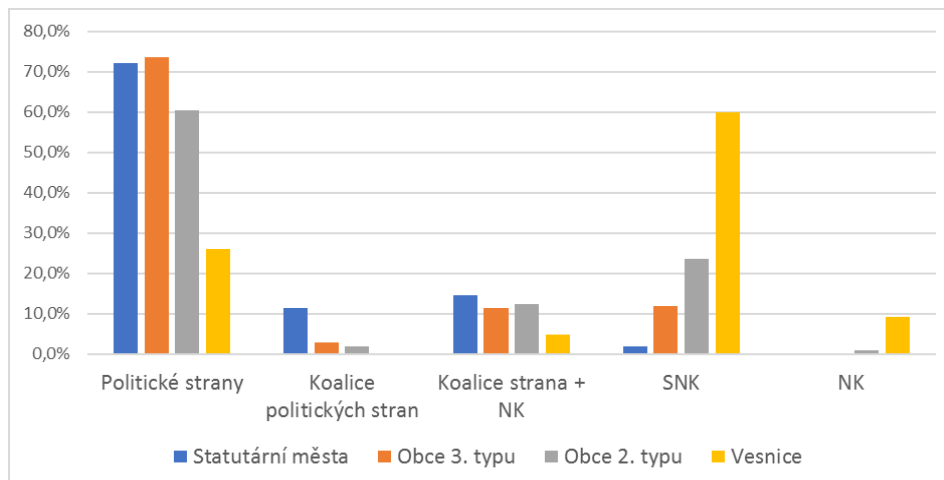
Velmi podobná byla situace i v obcích s rozšířenou působností. Tam byl podíl kandidatury politických stran ještě vyšší, než u statutárních měst. Naopak výrazně méně v obcích 3. typu kandidovaly koalice politických stran (2,9 %), přibylo naopak sdružení nezávislých kandidátů (12 %). Počet koalic politické strany a nezávislých kandidátů klesl na třetí místo s podílem 11,5 %. Ani v této velikostní kategorii nekandidoval žádný nezávislý kandidát.

V obcích s pověřeným obecním úřadem již tvoří sdružení nezávislých kandidátů téměř čtvrtinu všech volebních stran (23,5 %). Dále pak klesá podíl politických stran (60,5 %) a podíl koalic politických stran (2 %). V této kategorii se již objevují první nezávislí kandidáti, i když i zde jsou spíše výjimkou (pouze 1 % volebních stran). Podíl koalic politické strany a nezávislých kandidátů je přibližně stejný, jako v předcházejících dvou kategoriích (12,5 %).

V nejmenších obcích dochází k dramatické změně ve struktuře kandidujících subjektů. Politické strany už tvoří pouze čtvrtinu (26,1 %) kandidujících stran, koalice politických stran se již ve zkoumaném vzorku neobjevují vůbec. Dochází i k úbytku koalic politických stran a nezávislých kandidátů (4,8 %). Naopak výrazně stoupá počet sdružení nezávislých kandidátů (60 %) a samostatní nezávislí kandidáti tvoří nezanedbatelnou část volebních subjektů (9,1 %) ¹⁶.

¹⁶ Volby.cz, *Volby do zastupitelstev obcí* [online]. c2017 [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: <http://volby.cz/pls/kv2014/kv2?xjazyk=CZ&xid=0>

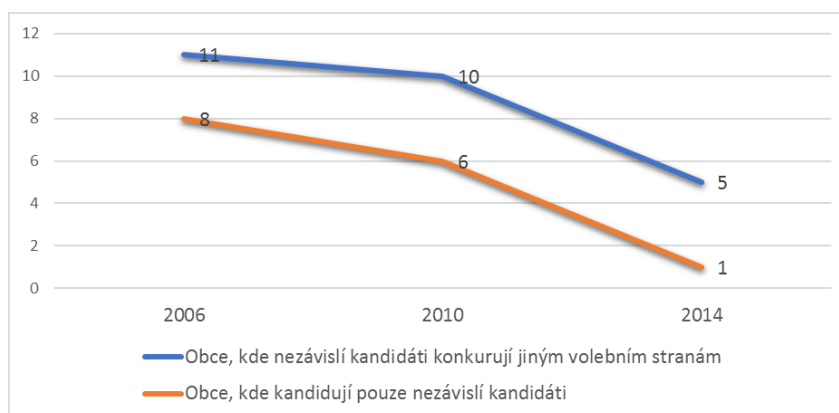
Graf č. 2: Podíl forem kandidatury ve zkoumaných velikostních kategoriích ve volbách v roce 2014

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Je třeba poznamenat, že jednotlivé formy kandidatury se vyvíjí tak, jak vzrůstá zkušenost kandidátů s jednotlivými formami. V posledních letech je tak možné zaznamenat nejméně dva vývoje ve využívání jednotlivých forem kandidatury směřující ke zvýšení šancí na úspěch. Je například patrný úbytek počtu kandidujících nezávislých kandidátů. V roce 2006 kandidovalo v malých obcích 137 nezávislých kandidátů, v roce 2010 jich bylo 89 a v roce 2014 už pouze 15. Je to způsobeno zejména neúspěchy nezávislých kandidátů v konkurenci jiných volebních stran. Klesl také počet obcí, ve kterých proti sobě kandidují pouze nezávislí kandidáti.

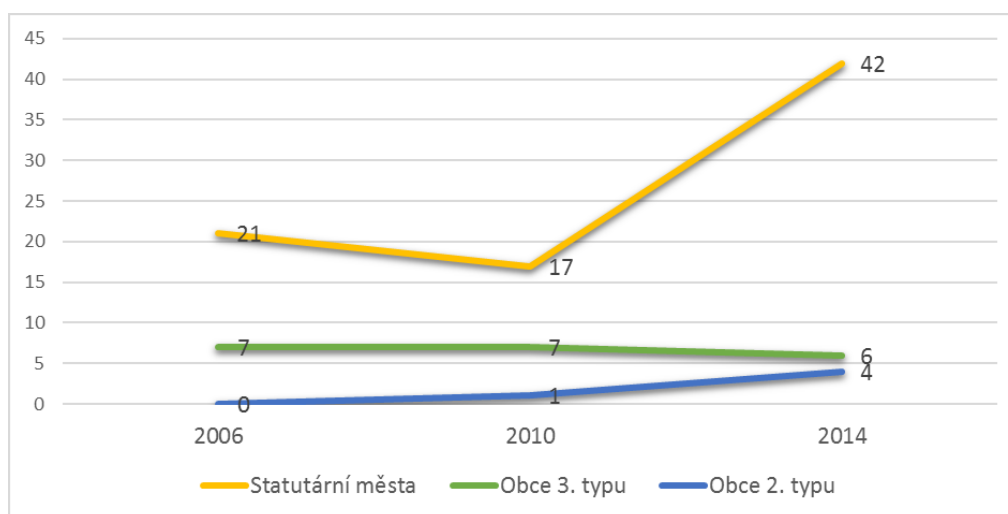
Graf č. 3: Vývoj počtu nezávislých kandidátů ve zkoumaných obcích

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Další racionalizace je patrná i ze vzrůstajícího počtu koalic politických stran. Do nich se nejčastěji sdružují malé politické strany, které by samostatně jen těžko překonávaly pětiprocentní hranici. Koalice se objevují téměř výhradně ve velkých městech s velkým počtem kandidujících subjektů. V menších obcích kandiduje většinou málo volebních stran, klesá tak konkurence, a naopak vzrůstají šance malých stran na vstup do zastupitelstva. Ve velkých městech, kde kandiduje zpravidla více než deset volebních stran, je téměř jisté, že některé strany nedokáží překonat potřebnou hranici 5 % hlasů a nezískají žádný mandát. Menší strany tomu předcházejí právě tvorbou koalic.

Graf č. 4: Počet kandidujících koalic politických stran

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

4. Vymezení pojmu *hidden parties* pro české komunální volby

Kdybychom se drželi striktního pojetí *hidden parties* tak, že mezi ně budeme řadit veškeré volební strany, jejichž název neodpovídá názvu dané politické strany, tak bychom mezi *hidden parties* museli zařadit i většinu koalic politických stran. Například královéhradecká volební koalice stran KDU-ČSL a Nezaníci se v roce 2014 jmenovala Koalice pro Hradec¹⁷. V názvu nebyly nijak zmíněny strany, které koalici tvoří a Koalice pro Hradec tak mohla na některé voliče působit jako zcela nový subjekt. V případě koalic je ale změna názvu běžným jevem, který známe například i z krajských voleb, nebo voleb do Poslanecké sněmovny. Koalice sice často nemají názvy koaličních stran zmíněné přímo

¹⁷ Koalice pro Hradec, *Úvod* [online]. c2017 [cit. 2017-02-25]. Dostupné z: <http://www.koaliceprohradec.cz/>

v názvu, ale výrazněji je akcentují ve volebních kampaních, kdy chtějí oslovit své původní voliče. Cílem nového názvu koalice je pak přilákat i voliče nové. Volební koalice tedy mezi *hidden parties* pro potřeby této práce nebudeme zahrnovat, přestože v určitých aspektech by mezi ně mohly být řazeny.

Mezi *hidden parties* tedy lze zařadit ze zmíněných, právně zakotvených forem kandidatury koalice politických stran a nezávislých kandidátů a dále také sdružení nezávislých kandidátů. První zmíněná forma kandidatury umožňuje změnu názvu volební strany a současně po politické straně nevyžaduje žádné další povinnosti.

Mezi *hidden parties* ale nemůžeme počítat všechny koalice politické strany a nezávislých kandidátů. Jsou mezi nimi také volební strany, které se sice jmenují částečně jinak než daná politická strana, ale ve svém názvu na ni jasně a nezaměnitelně odkazuje. Příkladem může být volební strana s názvem „*Naše Karvinsko a TOP 09*“, která kandidovala jako koalice TOP 09 a nezávislých kandidátů¹⁸. Volební strany, které na svou „mateřskou“ stranu v názvu odkazují jejím celým názvem, také nebudou mezi *hidden parties* pro potřeby této práce počítány. Nelze totiž jednoznačně říci, že by se za název strany skrývaly. Spíše ho upravily, ale nadále odkazují na stranu, která tvoří kandidátní listinu.

Naopak mezi *hidden parties* již můžeme zahrnout strany, které ve svém názvu používají část názvu politické strany, ale jde o název, který je velmi snadno zaměnitelný s jinými politickými stranami, nebo si je běžný občan s politickými stranami nespojuje vůbec. Jako příklad lze uvést volební stranu „*Zelená pro Letohrad*“, za kterou se skrývá Demokratická strana zelených¹⁹. Název volební strany je z části stejný, jako název volební strany, ale slovo „Zelená“, může působit spíše jako barva na semaforu, ve smyslu „Letohrad má zelenou“. Pokud už by si voliči „*Zelenou pro Letohrad*“ spojili s nějakou stranou, tak by to byla s největší pravděpodobností Strana zelených, nikoli méně známá Demokratická strana zelených. Název

Obrázek č. 1: Logo „Zelené pro město Sezimovo Ústí“

¹⁸ Volby.cz, *Naše Karvinsko a TOP09* [online]. c2017 [cit. 2017-02-25]. Dostupné z: <http://volby.cz/pls/kv2014/kv21111?xjazyk=CZ&xid=0&xv=12&xdz=3&xnumnuts=8103&xobec=598917&xstrana=480>

¹⁹ Volby.cz, *Zelená pro Letohrad* [online]. c2017 [cit. 2017-02-25]. Dostupné z: <http://volby.cz/pls/kv2014/kv21111?xjazyk=CZ&xid=0&xv=12&xdz=2&xnumnuts=5304&xobec=580538&xstrana=482>

„Zelená pro ...“ často využívá i Strana zelených. Jen v roce 2014 použila tento název v Opavě, Písku, Nepomuku, nebo Sezimově Ústí. Například pohled na logo „Zelené pro město Sezimovo Ústí“ dokazuje, že smyslem názvu není primárně odkaz na Stranu zelených, ale připodobnění k zelené turistické značce. Skutečné spojení s politickou stranou se i mezi *hidden parties* v rámci koalic politické strany a nezávislých kandidátů liší. Například na kandidátní listině „Zelené pro Letohrad“ nekandidoval žádný straník. Naopak na druhém místě kandidátní listiny „Zelené pro město Sezimovo Ústí“ byl člen Strany zelených Martin Klíma, který za tuto stranu kandidoval v roce 2012 do krajského zastupitelstva²⁰. Dá se tedy očekávat, že spojení „Zelené pro město Sezimovo Ústí“ se Stranou zelených bude pevnější, než spojení „Zelené pro Letohrad“ s Demokratickou stranou zelených. Strany tohoto typu lze mezi *hidden parties* zahrnout, přestože na název své strany z části odkazují.

Mezi *hidden parties* se samozřejmě řadí i všechny další volební strany, jejichž název je odlišný od názvu dané politické strany.

Poslední, čtvrtou, kategorií *hidden parties*, kterou známe zejména ze zahraničních případů *hidden parties*, jsou sdružení nezávislých kandidátů, která ve svých řadách mají jednoho nebo více členů politické strany. V České republice je její zastoupení menší z důvodu již zmíněné přísné podmínky pro kandidaturu sdružení nezávislých kandidátů. Přesto se jich i v České republice několik objevuje. Kandidatura pod hlavičkou SNK může být i součástí předvolební taktiky, kdy je sběr podpisů spojen s předvolební kampaní. Příkladem SNK s účastí straníků může být „Sdružení podnikatelů města Mikulov“. Na této kandidátní listině kandidovali v roce 2014 tři členové ODS²¹. Lze očekávat, že díky účasti stranických kandidátů bude mít sdružení ke straně, v tomto případě k ODS, blízko. Zajímavostí je, že kromě „Sdružení podnikatelů města Mikulov“ kandidovala ve městě i samotná Občanská demokratická strana. Situace je tak totožná s příkladem polského Svazu demokratické levice, který v jednom městě nominoval oficiální volební stranu s názvem SDL a současně *hidden party*. V kampani se „Sdružení podnikatelů města Mikulov“ k ODS nehlásilo, nepoužívalo

²⁰ Zelení Jihočeský kraj, *Kandidátní listina* [online]. c2017 [cit. 2017-02-25]. Dostupné z: <http://jihocesky.zeleni.cz/uplna-kandidatni-listina/>

²¹ Volby.cz, *Sdružení podnikatelů města Mikulov* [online]. c2017 [cit. 2017-02-25]. Dostupné z: <http://volby.cz/pls/kv2014/kv21111?xjazyk=CZ&xid=0&xv=12&xdz=2&xnumnuts=6204&xobec=584649&xstrana=902>

žádné logo a jejich propagační materiály působily spíše amatérsky²². Pokud bylo taktikou ODS přilákat k *hidden party* i nevoliče ODS a získat tak více mandátů, tak se tato taktika nevyplatila. „*Sdružení podnikatelů města Mikulov*“ totiž dostalo pouze 4,1 % hlasů a do zastupitelstva se nedostalo. Naopak ODS skončila na druhém místě s odstupem tří desetin procenta za KSČM, která v přerozdělení mandátů získala pět mandátů oproti ODS, která získala čtyři mandáty²³. Pokud by tedy ODS netříštila síly, tak by pravděpodobně volby vyhrála. Nemůžeme jednoznačně říci, jestli sdružení nezávislých kandidátů začala organizovat daná politická strana, respektive její členové, a tedy jestli je větší pravděpodobnost, že by se jednalo o víceméně stranickou kandidátní listinu skrytou za SNK, nebo jestli byl straník na kandidátní listinu přizván až později a plní spíše úlohu „křoví“. Mezi *hidden parties* tedy budeme řadit i SNK, na jejíž kandidátní listině je alespoň jeden straník.

²² Facebook.com, *Sdružení podnikatelů města Mikulov* [online]. c2017 [cit. 2017-02-25]. Dostupné z: https://www.facebook.com/pg/Sdru%C5%BEEen%C3%AD-podnikatel%C5%AF-m%C4%9Bsta-Mikulova-299425166912326/photos/?ref=page_internal

²³ Volby.cz, *Mikulov* [online]. c2017 [cit. 2017-02-25]. Dostupné z: <http://volby.cz/pls/kv2014/kv1111?xjazyk=CZ&xid=0&xdz=2&xnumnuts=6204&xobec=584649&xstat=0&xvyber=0>

Přehled všech pěti způsobů kandidatury (jsou mezi sebou odlišeny barevným rámečkem) ve vztahu ke kritériím *hidden parties*:

Nesplňují kritéria HP	Splňují jen část kritérií HP	Lze zařadit mezi HP
<p>Politické strany (příklad: ČSSD, ODS, KSČM, ANO)</p>	<p>Koalice politických stran (příklad: Koalice pro Hradec; Trojkoalice SZ; KDU-ČSL, STAN)</p>	<p>Koalice politické strany a nezávislých kandidátů se zaměnitelným názvem (příklad: Zelená pro Letohrad)</p>
<p>Nezávislí kandidáti (příklad: Jan Novák)</p>	<p>Koalice politické strany a nezávislých kandidátů s nezaměnitelným názvem (příklad: Naše Karvinsko a TOP09)</p>	<p>Sdružení nezávislých kandidátů s členy politických stran (příklad: Sdružení podnikatelů města Mikulov)</p>
	<p>Sdružení nezávislých kandidátů bez členů politických stran (příklad: SNK Ústí 2014)</p>	

Zdroj: Vlastní zpracování

Na základě vymezení *hidden parties* bychom tak mohli rozdělit formy kandidatury do třech kategorií stanovených podle míry propojení volební strany s politickou stranou. Politické strany a koalice politických stran by spadaly mezi stranické formy kandidatury, do této kategorie budou spadat i koalice politické strany a nezávislých kandidátů, kteří otevřeně přiznají svou stranickou značku. Nezávislí kandidáti všichni spadají mezi nezávislé formy kandidatury. Zařadíme mezi ně i sdružení nezávislých kandidátů bez účasti straníků na kandidátní listině. Třetí kategorii můžeme pojmenovat jako pseudonezávislé a spadaly by mezi ně všechny *hidden parties* – tedy koalice politické strany a nezávislých kandidátů, které mění svůj název a sdružení nezávislých kandidátů s účastí straníků na kandidátní listině.

Možné rozdělení forem kandidatury:

Stranické formy kandidatury

- 1) *Politické strany*
- 2) *Koalice politických stran*
- 3) *Koalice politické strany a nezávislých kandidátů přiznávající stranickou značku*

Pseudonezávislé formy kandidatury (hidden parties)

- 1) *Koalice politické strany a nezávislých kandidátů skrývající svou stranickou značku*
- 2) *Sdružení nezávislých kandidátů s účastní straníků*

Nezávislé formy kandidatury

- 1) *Sdružení nezávislých kandidátů bez účasti straníků*
- 2) *Nezávislí kandidáti*

Zdroj: Vlastní zpracování

Samotné *hidden parties* dále můžeme rozdělit do dvou kategorií dle jejich funkce, respektive formy sestavení kandidátní listiny:

První z nich jsou volební strany, jejichž kandidátní listina je složena pouze z nestraníků. U těchto volebních stran se předpokládá, že se jedná o aktivní občany bez politické příslušnosti, kteří s danou stranou pouze sympatizují a formální kandidaturou za danou stranu si chtějí ulehčit účast ve volbách, kdy by kvůli přísnému volebnímu systému museli jako sdružení nezávislých kandidátů nejprve sehnat 7 % podpisů voličů v dané obci.

Druhou jsou pak *hidden parties*, které mají na kandidátce alespoň jednoho člena politické strany. U těchto stran se předpokládá, že se jedná o standardní politickou stranu,

kteřá změnou názvu chce cílit na větší počet voličů. Na rozdíl od předchozí kategorie tedy účelem kandidatury formou *hidden party* není ulehčení si kandidatury, ale maximalizace volebního zisku a skutečné skrytí politické strany a straníků pod líbivý název, který má větší šanci oslovit voliče, než malá, nebo kontroverzní politická strana.

Stručné shrnutí dvou kategorií *hidden parties*:

***Hidden party* složená z
nestraníků**

Pravděpodobný účel:
Kandidatura jinou formou, než
SNK, kde je nutný sběr podpisů

***Hidden party* s účastí straníků**

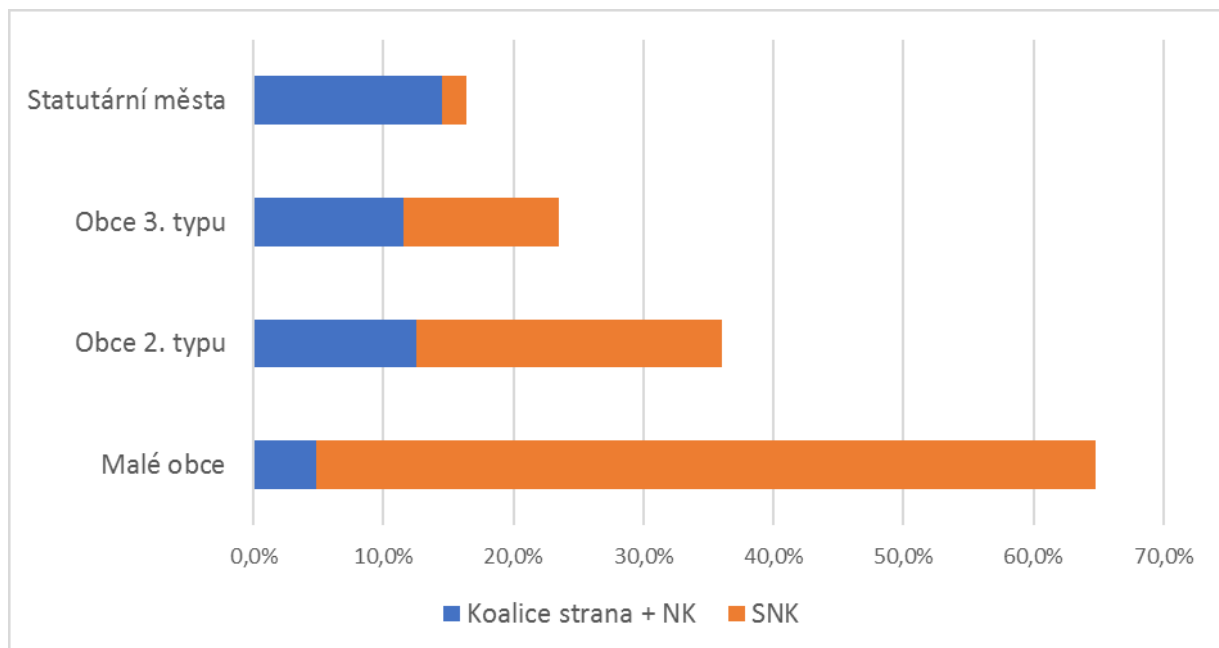
Pravděpodobný účel:
Maximalizace volebního zisku,
skrytí politické strany

Zdroj: Vlastní zpracování

5. Podíl *hidden parties* mezi volebními stranami v jednotlivých velikostních kategoriích obcí v roce 2014

Již bylo specifikováno, že *hidden parties* můžeme hledat mezi koalicemi politických stran a nezávislých kandidátů a mezi sdruženími nezávislých kandidátů. Pokud bychom tedy předpokládali, že všechny koalice politické strany a nezávislých kandidátů a všechna sdružení nezávislých kandidátů mohou být teoreticky *hidden parties*, tak z dat uvedených v kapitole 2 vyplývá, že jejich počet roste s tím, jak klesá velikost obce. Tento výsledek je způsoben především nárůstem počtu sdružení nezávislých kandidátů v menších obcích. Celkově tedy mohou, čistě teoreticky, *hidden parties* tvořit 16,4 % všech volebních stran ve statutárních městech, 23,5 % v obcích 3. typu, 36 % v obcích 2. typu a dokonce 64,8 % v nejmenších obcích.

Graf č. 5: Podíl potencionálních *hidden parties* v jednotlivých kategoriích obcí v roce 2014

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Koalice politické strany a nezávislých kandidátů i sdružení nezávislých kandidátů ale musíme podrobněji analyzovat a zjistit, které z těchto stran jsou *hidden parties* a které nikoli. Mezi *hidden parties* totiž lze řadit pouze ty koalice politické strany a nezávislých kandidátů, které nebudou mít ve svém názvu jasně uvedený název politické strany, která koalici tvoří. U

sdužení nezávislých kandidátů pak můžeme mezi *hidden parties* řadit ta sdužení, za které kandidoval alespoň jeden člen politické strany.

Z analýzy vyplývá, že z celkové počtu 110 koalic politické strany a nezávislých kandidátů lze 73 označit za *hidden party*. Zajímavé je, že v první až třetí kategorii, tedy ve statutárních městech, v obcích s rozšířenou působností a v obcích s pověřeným úřadem, se podíl *hidden parties* mezi koalicemi politické strany a nezávislých kandidátů pohybuje v rozmezí od 64 % do 67 %. V menších obcích je počet koalic politické strany a nezávislých kandidátů nízký, ve zkoumaném vzorku obcí z okresu Česká Lípa jich bylo pouze 8. Z toho 6 lze klasifikovat jako *hidden parties*.

Tabulka č. 9: Podíl *hidden parties* mezi koalicemi politické strany a nezávislých kandidátů

Kategorie obcí	Počet koalic politické strany a nezávislých kandidátů	Počet hidden parties mezi koalicemi politické strany a nezávislých kandidátů	% podíl hidden parties mezi koalicemi politické strany a nezávislých kandidátů
Statutární města	53	35	66,0 %
Obce s rozšířenou působností	24	16	66,7 %
Obce s pověřeným obecním úřadem	25	16	64,0 %
Malé obce	8	6	75,0 %
CELKEM	110	73	66,4 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Z uvedených dat vyplývá, že *hidden parties* tvoří více než dvě třetiny všech koalic politické strany a nezávislých kandidátů. Podíl *hidden parties* mezi těmito koalicemi se navíc v jednotlivých velikostních kategoriích neliší a je konstantně mezi 64 % a 67 %, s výjimkou u

malých obcí, kde je ale koalic politické strany a nezávislých kandidátů velmi málo na to, abychom hodnotu mohli označit za dostatečně reprezentativní.

Druhou formou kandidatury, kde bychom mohli nalézt *hidden parties*, jsou sdružení nezávislých kandidátů. Mezi *hidden parties* budeme v této kategorii počítat ty volební strany, které mají na své kandidátní listině alespoň jednoho straníka. Výhodou zařazení sdružení nezávislých kandidátů mezi možné *hidden parties* je možnost obsáhlejší analýzy malých obcí, kde není dostatek koalic politické strany a nezávislých kandidátů, ale naopak většinu volebních stran tvoří právě sdružení nezávislých kandidátů. Naopak ve větších městech jsou sdružení nezávislých kandidátů spíše výjimkou.

Ve zkoumaném vzorku bylo celkem 178 sdružení nezávislých kandidátů. Člena politické strany na své kandidátní listině mělo celkem 18 z nich. Ve třech největších velikostních kategoriích je podíl *hidden parties* mezi SNK opět poměrně vyrovnaný – pohybuje se od 12 % do 17 %. U malých obcí je tento podíl pouze 6,1 %.

Tabulka č. 10: Podíl *hidden parties* mezi sdruženími nezávislých kandidátů

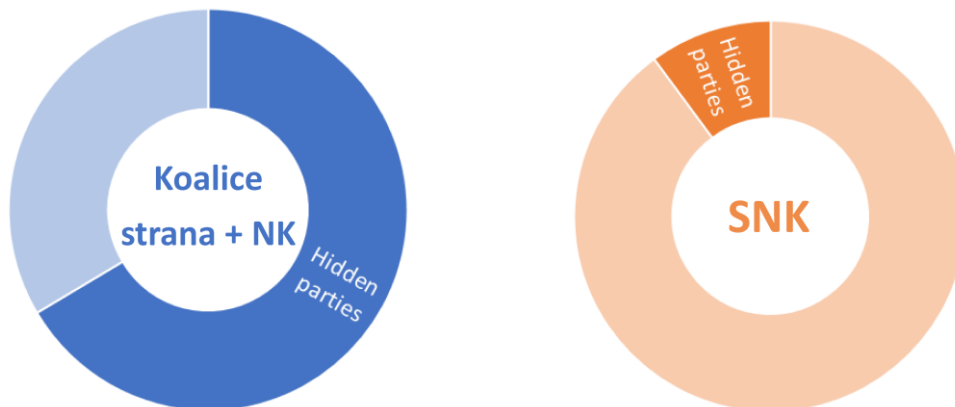
Kategorie obcí	Počet SNK	Počet hidden parties mezi SNK	% podíl hidden parties mezi SNK
Statutární města	7	1	14,3 %
Obce s rozšířenou působností	25	3	12,0 %
Obce s pověřeným obecním úřadem	47	8	17,0 %
Malé obce	99	6	6,1 %
CELKEM	178	18	10,1 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Při porovnání četnosti *hidden parties* mezi koalicemi politické strany a nezávislých kandidátů a mezi sdruženími nezávislých kandidátů je patrné, že *hidden parties* se v České

republike nacházejí s velkou převahou mezi koalicemi politické strany a nezávislých kandidátů. Mezi SNK se *hidden parties* objevují také, ale pouze v 10 % případů.

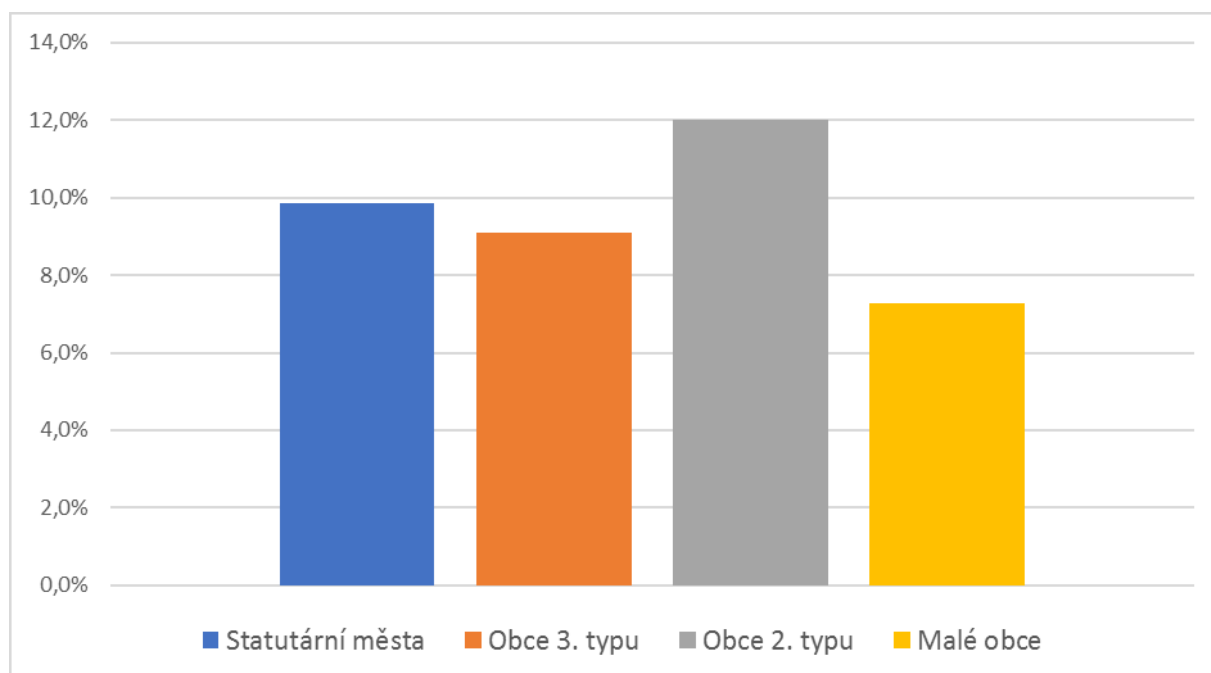
Graf č. 6: Podíl *Hidden parties* mezi koalicemi politické strany a nezávislých kandidátů (vlevo) a podíl *hidden parties* mezi SNK (vpravo)

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Z celkového počtu 939 zkoumaných volebních stran lze 91 klasifikovat jako *hidden parties*. Není možné jednoznačně určit korelaci mezi velikostí obcí a počtem *hidden parties*. V jednotlivých velikostních kategoriích se podíl těchto stran pohybuje od 7 % do 12 %. Nejnižší zastoupení mají *hidden parties* mezi nejmenšími obcemi, nejvyšší ale pak mezi obcemi s pověřeným obecním úřadem, což je druhá nejmenší velikostní kategorie. Ve statutárních městech a v obcích s rozšířenou působností je podíl *hidden parties* 9,9 %, respektive 9,1 %. Celkový podíl napříč všemi kategoriemi pak činí 9,7 %.

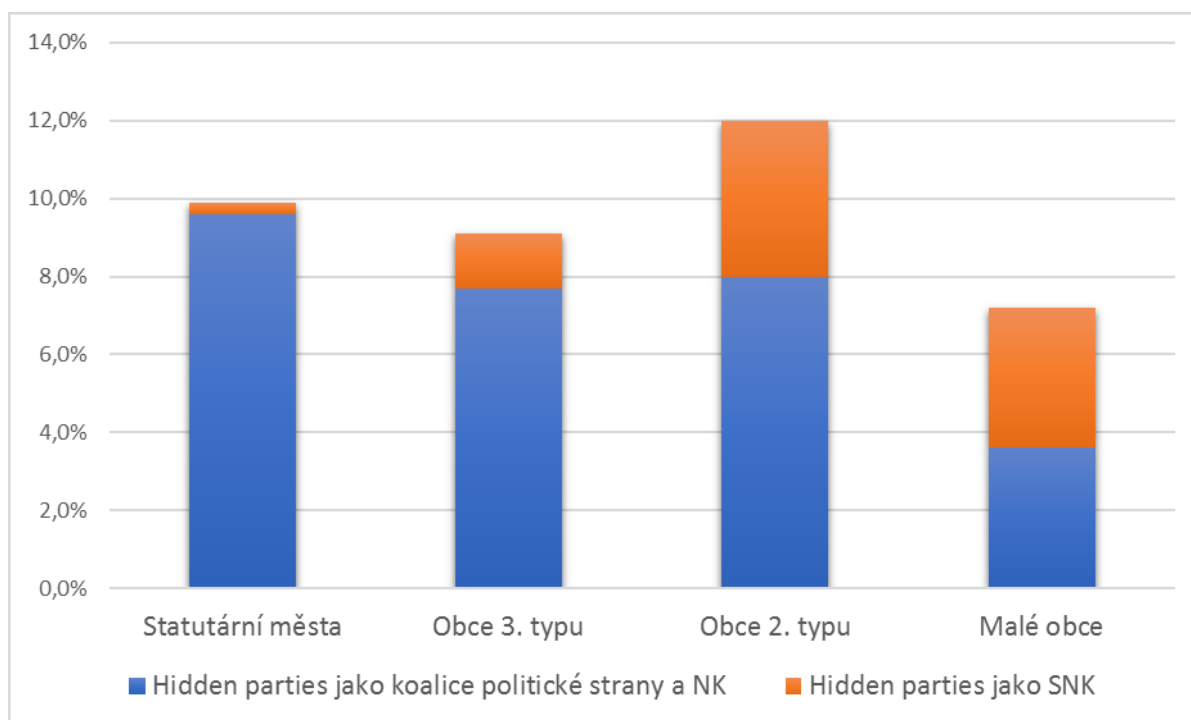
Graf č. 7: Podíl *hidden parties* v roce 2014 v jednotlivých velikostních kategoriích obcí

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Pokud jednotlivé sloupce v grafu rozdělíme na *hidden parties* kandidující jako koalice politické strany a nezávislých kandidátů a na *hidden parties* kandidující jako sdružení nezávislých kandidátů, tak je patrné, že ve dvou největších velikostních kategoriích obcí jsou *hidden parties* ve velké většině mezi koalicemi stran a nezávislých kandidátů. Ve statutárních městech činí podíl *hidden parties* pod hlavičkou koalic politických stran a nezávislých kandidátů mezi všemi volebními stranami 9,6 %. Oproti tomu podíl *hidden parties* kandidujících jako SNK je pouze 0,3 %. Rozdíl se mírně snižuje u obcí s rozšířenou působností, kdy *hidden parties* jako koalice politické strany a NK tvoří 7,7 % všech stran, *hidden parties* jako SNK pak 1,4 %. Podíl *hidden parties* jako SNK se výrazněji navyšuje u obcí s pověřeným obecním úřadem, kde tento typ stran tvoří 4 % všech kandidujících stran. U malých obcí je již poměr *hidden parties* v obou možných formách shodný, vždy 3,6 % z celkového počtu.

Graf č. 8: Podíl *hidden parties* jako koalice politické strany a NK a podíl *hidden parties* jako SNK z celkového počtu kandidujících stran v roce 2014 v jednotlivých velikostních kategoriích obcí

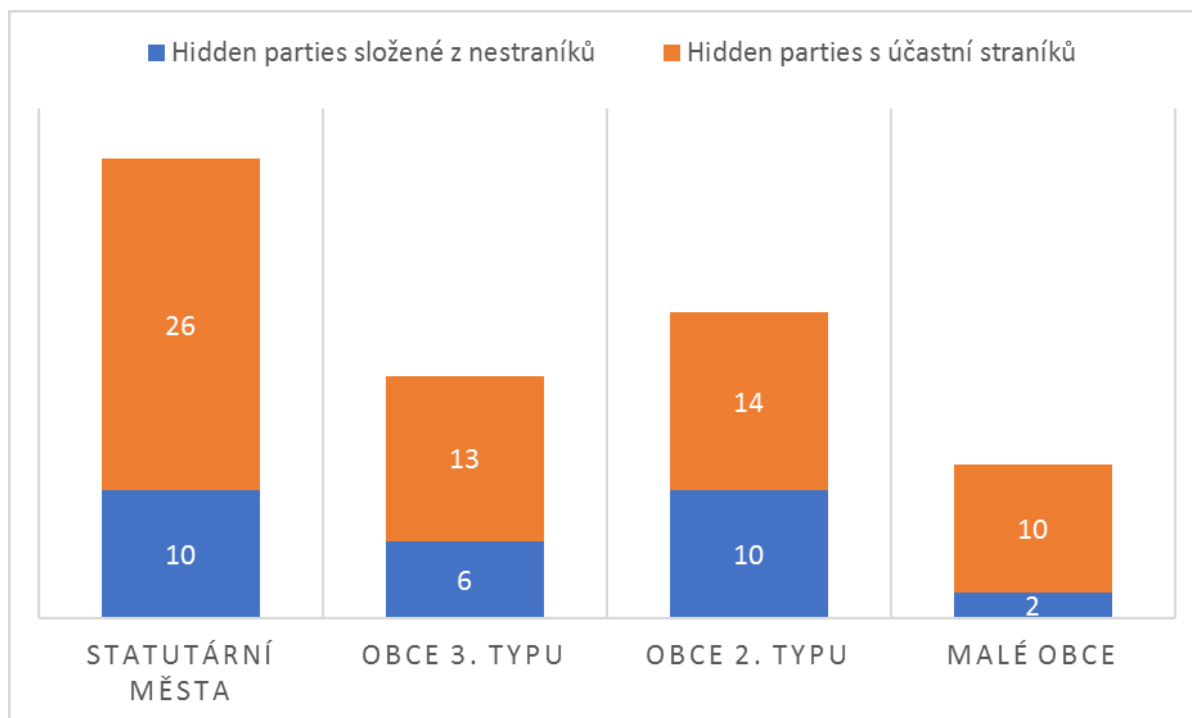

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Při rozdělení *hidden parties* na ty s účastí straníků na kandidátce a na *hidden parties* složené pouze z nestraníků, tvoří ty se stranickými kandidáty 69,2 %. Pravděpodobným účelem *hidden parties* s účastí stranických kandidátů je zakrytí stranické příslušnosti. Oproti tomu *hidden parties* složená pouze z nestraníků je spíše náhradou za sdružení nezávislých kandidátů, které má v České republice velmi přísné podmínky ke kandidatuře a ve větších městech je jejich kandidatura téměř nemožná. Mezi jednotlivými velikostními kategoriemi obcí je podíl straníků nejvyšší mezi *hidden parties* v nejmenších obcích. Naplňuje se tak předpoklad, že kde to je reálně možné, tam nestraníci vytvářejí SNK. V nejmenších obcích nemá pro nestraníky *hidden party* velký význam, proto nestranícké *hidden parties* tvoří v nejmenší velikostní kategorii pouze 16,7 % všech *hidden parties*. Nejvyrovnanější je tento podíl v obcích s pověřeným obecním úřadem, kde nestranícké *hidden parties* tvoří 41,7 % všech *hidden parties*. U statutárních měst a u obcí s rozšířenou působností opět narůstá počet *hidden parties* s účastí straníků, kde podíl nestraníckých *hidden parties* činí 27,8 %, respektive

31,6 %. Nepotvrdila se tak hypotéza, že podíl hidden parties složených výhradně z nestraníků bude vzrůstat s velikostí obce²⁴.

Graf č. 9: Počet hidden parties složených z nestraníků a počet hidden parties s účastí straníků v jednotlivých velikostních kategoriích obcí

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

²⁴ Volby.cz, *Volby do zastupitelstev obcí* [online]. c2017 [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: <http://volby.cz/pls/kv2014/kv2?xjazyk=CZ&xid=0>

6. Analýza vývoje četnosti *hidden parties* ve zkoumaných obcích v letech 2006, 2010 a 2014

Než se začneme věnovat samotným *hidden parties*, je potřeba srovnat počty kandidujících subjektů ve zkoumaných obcích v jednotlivých letech. U statutárních měst, obcí 3. i 2. typu dochází ke konstantnímu nárůstu počtu kandidujících subjektů. Jedinou výjimku tvoří počet kandidujících volebních stran v obcích 2. typu v letech 2010 a 2014, kdy nedošlo k nárůstu, ale poklesu o sedm stran. U malých obcí dochází naopak k výraznému dlouhodobému poklesu kandidujících stran²⁵.

Tabulka č. 11: Vývoj počtu kandidujících volebních stran v letech 2006, 2010 a 2014

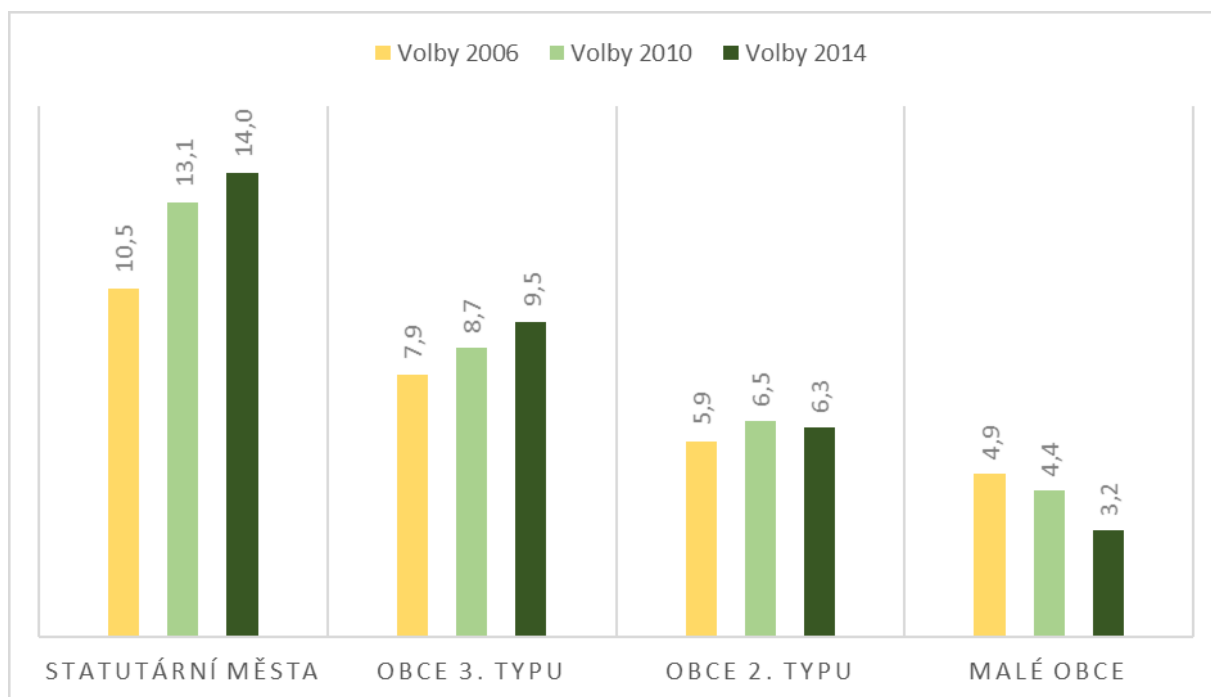
	Volby 2006	Volby 2010	Volby 2014
Statutární města	272	341	365
Obce 3. typu	174	192	209
Obce 2. typu	188	207	200
Malé obce	255	227	165

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

²⁵ Volby.cz [online]. c2017 [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://volby.cz/>

Celkově došlo v průměrném statutárním městě mezi lety 2006 a 2014 k nárůstu počtu kandidujících subjektů z 10,5 na 14, u obcí 3. typu ze 7,9 na 9,5 a u obcí 2. typu z 5,9 na 6,3. U malých obcí došlo k výraznému poklesu (z 4,9 na 3,2) zejména z důvodu výrazného úbytku počtu kandidujících nezávislých kandidátů, jejichž šance na úspěch je, v porovnání se skupinovými formami kandidatury, výrazně nižší.

Graf č. 10: Průměrný počet kandidujících volebních stran v jednotlivých velikostních kategoriích

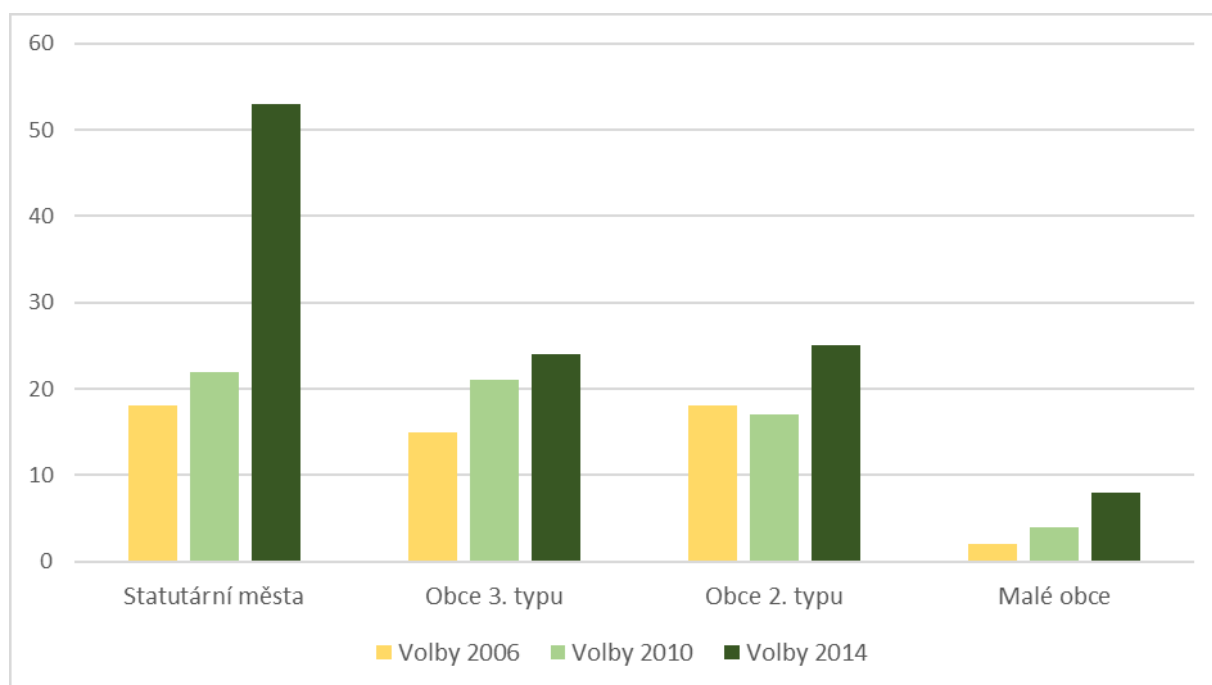

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Od roku 2006 došlo k výraznému nárůstu obou forem kandidatury, za které se mohou skrývat hidden parties, tedy koalic politické strany a nezávislých kandidátů i sdružení nezávislých kandidátů.

Koalice politické strany a nezávislých kandidátů jsou stále častější formou kandidatury ve všech velikostních kategoriích. Oproti roku 2006 kandidovalo v rámci zkoumaných obcí více než dvojnásobek těchto koalic. Nárůst byl zaznamenán napříč všemi velikostními kategoriemi obcí. Nejvyšší nárůst zaznamenaly ve statutárních městech a v malých obcích, kde jsou ale stále spíše okrajovou záležitostí.

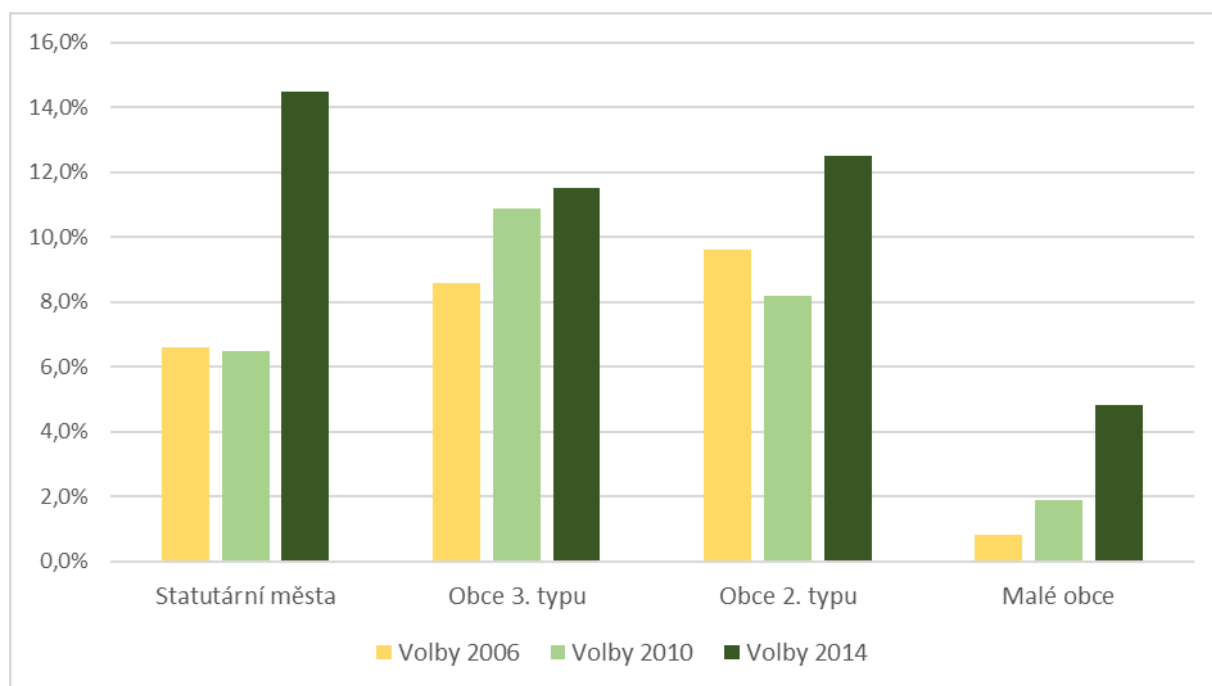
Graf č. 11: Počet kandidujících koalic politické strany a nezávislých kandidátů v letech 2006, 2010 a 2014

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Vzrůstající relevanci koalic politické strany a nezávislých kandidátů lze zaznamenat nejen na prostém počtu volebních stran, které takto kandidují, ale i na celkovém podílu mezi všemi volebními stranami. V roce 2006 netvořily koalice politické strany a nezávislých kandidátů v žádné velikostní kategorii ani desetinu kandidujících subjektů, v roce 2014 tvořily tyto koalice ve statutárních městech 14,5 % všech volebních stran, přes 10 % tvořily koalice strany a nezávislých kandidátů i v obcích 3. a 2. typu. Ve všech zkoumaných obcích byl podíl v roce 2006 pouze 6 %, v roce 2010 mírně narostl na 6,6 %, výrazný nárůst byl pak v roce 2014, kdy koalice politické strany a nezávislých kandidátů tvořily 11,7 % všech kandidujících subjektů

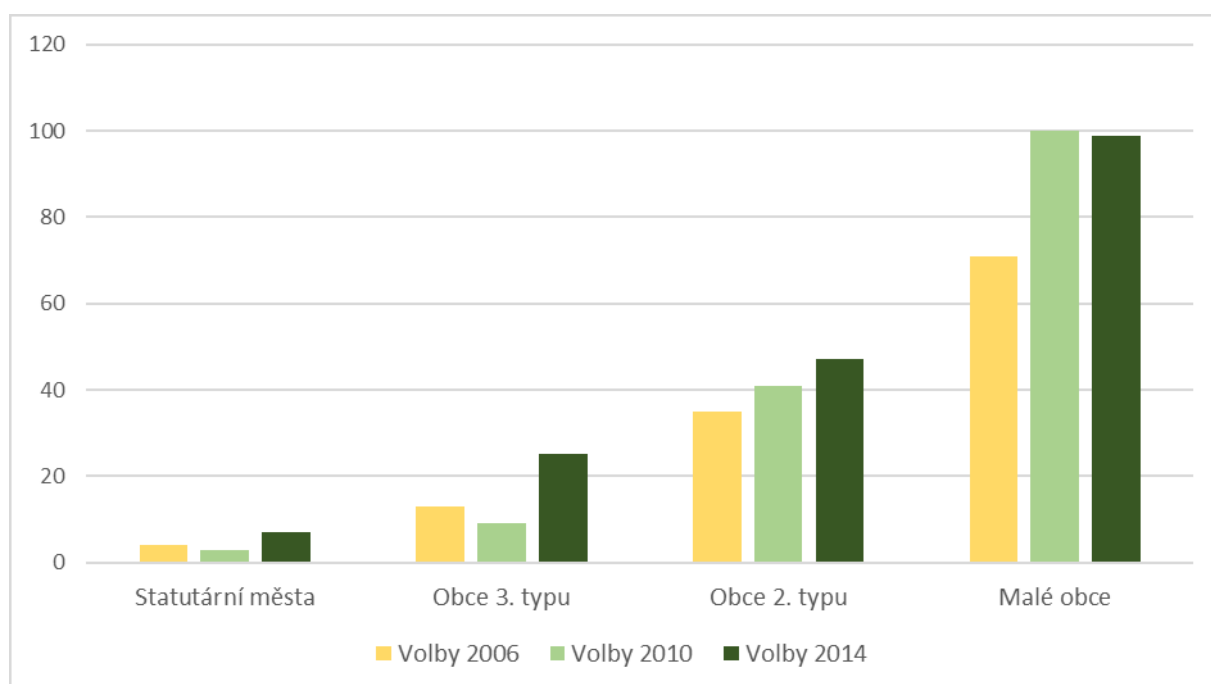
Graf č. 12: Podíl koalic politické strany a nezávislých kandidátů v letech 2006, 2010 a 2014

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Nárůst počtu kandidujících sdružení nezávislých kandidátů není tak výrazný, jako v případě koalic politické strany a nezávislých kandidátů, přesto od roku 2006 do roku 2010 přibýlo ve zkoumaných obcích 55 sdružení nezávislých kandidátů. Sdružení nezávislých kandidátů se ve všech volbách objevovala nejčastěji v malých obcích. Čím větší obec byla, tím menší byla pravděpodobnost, že mezi kandidujícími najdeme i sdružení nezávislých kandidátů.

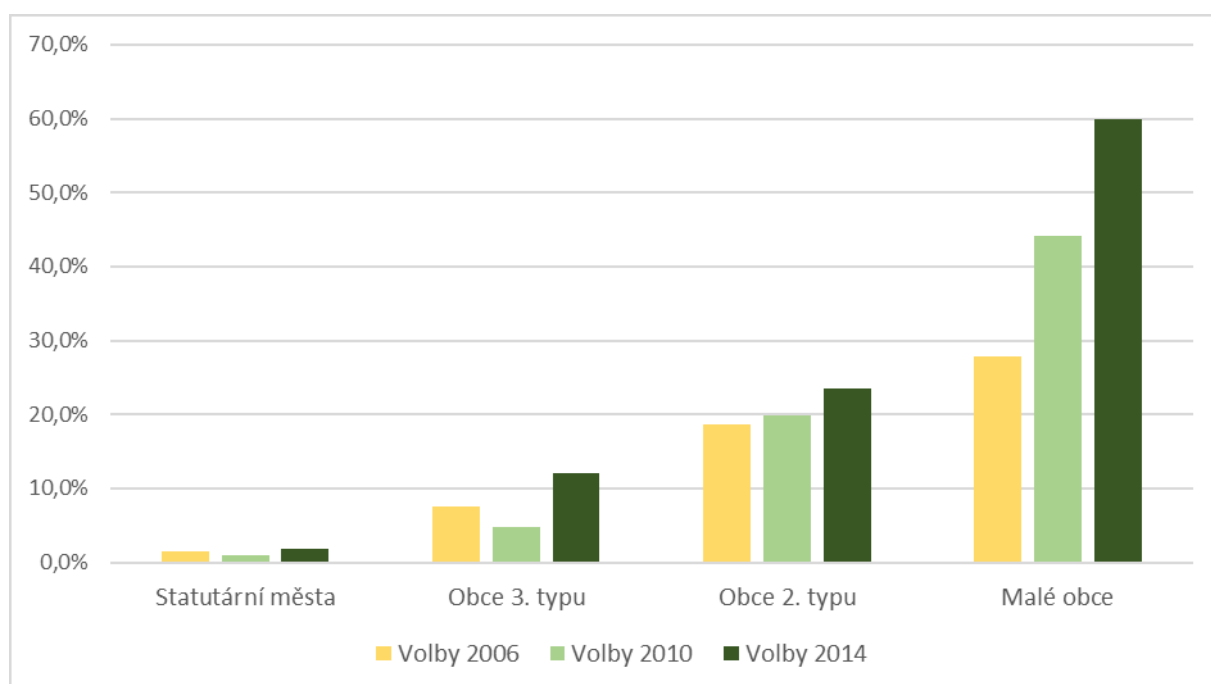
Graf č. 13: Počet kandidujících sdružení nezávislých kandidátů v letech 2006, 2010 a 2014

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Z hlediska podílu sdružení nezávislých kandidátů na celkovém počtu kandidujících stran je patrné, že mezi lety 2006 a 2010 došlo, s výjimkou malých obcí, jen k malému nárůstu, nebo dokonce k poklesu. Výrazně podíl sdružení nezávislých kandidátů narostl až ve volbách v roce 2014. Nejvýraznější nárůst podílu je patrný u malých obcí. Tam je způsoben především celkovým úbytkem kandidujících volebních stran, než zásadním nárůstem SNK. Například v roce 2014 kandidovalo v malých obcích o jedno SNK méně, než v roce 2010, přesto podíl mezi kandidujícími subjekty vzrostl z 44 % na 60 %.

Graf č. 14: Podíl sdružení nezávislých kandidátů v letech 2006, 2010 a 2014

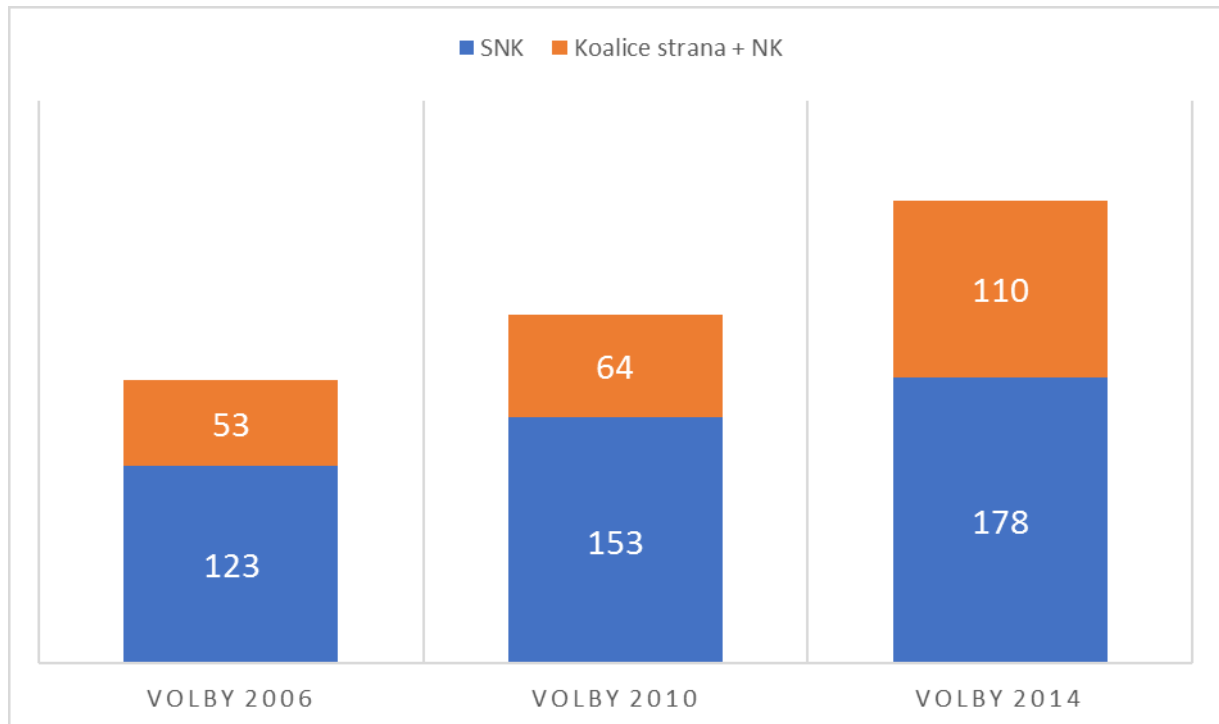

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Celkový počet dvou forem kandidatury, mezi kterými mohou být hidden parties, tedy sdružení nezávislých kandidátů a koalice politické strany a nezávislých kandidátů, každými volbami vzrůstá. Počet kandidujících SNK ve zkoumaných obcích vzrostl od roku 2006 o 44,7 %. Počet kandidujících koalic politické strany a nezávislých kandidátů pak dokonce o 107,5 %. Celkový počet volebních stran, mezi kterými můžeme nalézt hidden parties vzrostl ze 176 v roce 2006 na 288 v roce 2014²⁶.

²⁶ Volby.cz [online]. c2017 [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://volby.cz/>

Graf č. 15: Počet SNK a koalic politické strany a nezávislých kandidátů v letech 2006, 2010 a 2014

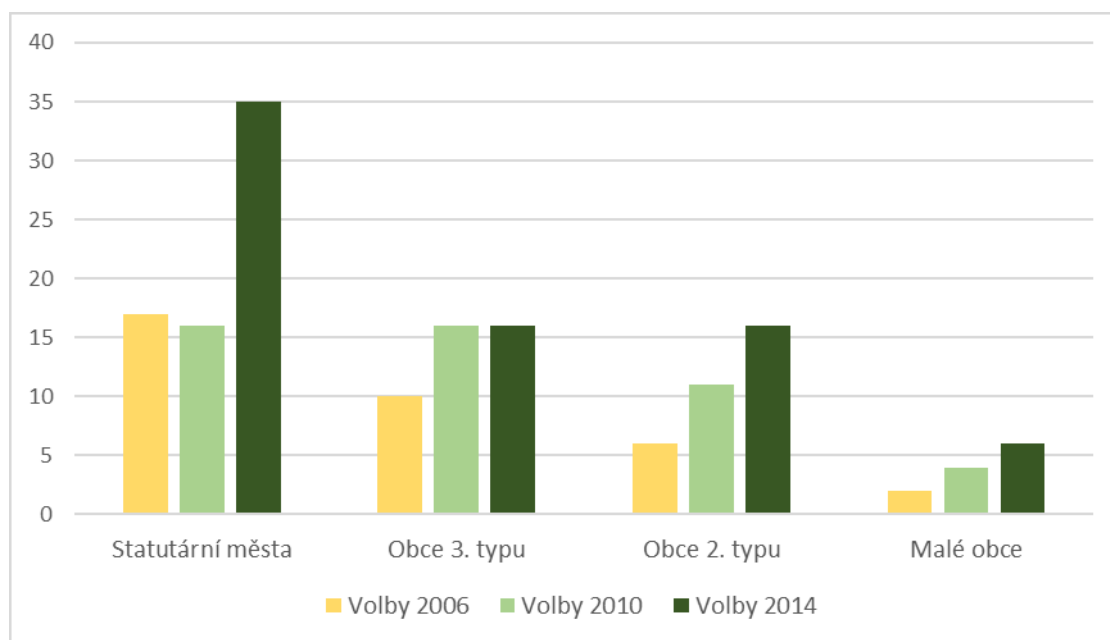

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Zásadní pro tento výzkum je ale nejen to, kolik bylo v jednotlivých letech volebních stran, které využily danou formu kandidatury, která může být, za splnění určitých podmínek, klasifikována jako *hidden party*, ale zejména to, kolik z nich *hidden party* skutečně je.

Mezi koalicemi politické strany a nezávislých kandidátů lze zaznamenat nárůst *hidden parties*, který přibližně odpovídá nárůstu samotné formy kandidatury. V roce 2006 bylo mezi těmito stranami zaznamenáno, ve zkoumaných obcích, 35 *hidden parties*. V roce 2014 jich bylo už 73. Nejvíce se *hidden parties* mezi koalicemi strany a nezávislých kandidátů objevují konstantně ve statutárních městech, pouze v roce 2010 jich bylo stejně ve statutárních městech a v obcích s rozšířenou působností.

Graf č. 16: Počet *hidden parties* mezi koalicemi politické strany a nezávislých kandidátů

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Největší část koalic politické strany a nezávislých kandidátů tvořily *hidden parties* v roce 2010 – celkem 73,4 % všech koalic politické strany a nezávislých kandidátů bylo možné označit za *hidden parties*. V letech 2006 a 2014 byl podíl téměř shodný – 66,0 % a 66,4 %. Určitý vývoj je však patrný při pohledu na jednotlivé velikostní kategorie. V roce 2006 bylo například možné označit více než 94 % všech koalic politické strany a nezávislých kandidátů ve statutárních městech jako *hidden parties*. V roce 2014 jich už bylo pouze 66 %. Oproti tomu v obcích s pověřeným obecním úřadem vzrostl podíl *hidden parties* mezi koalicemi politické strany a nezávislých kandidátů z 33 % na 64 %.

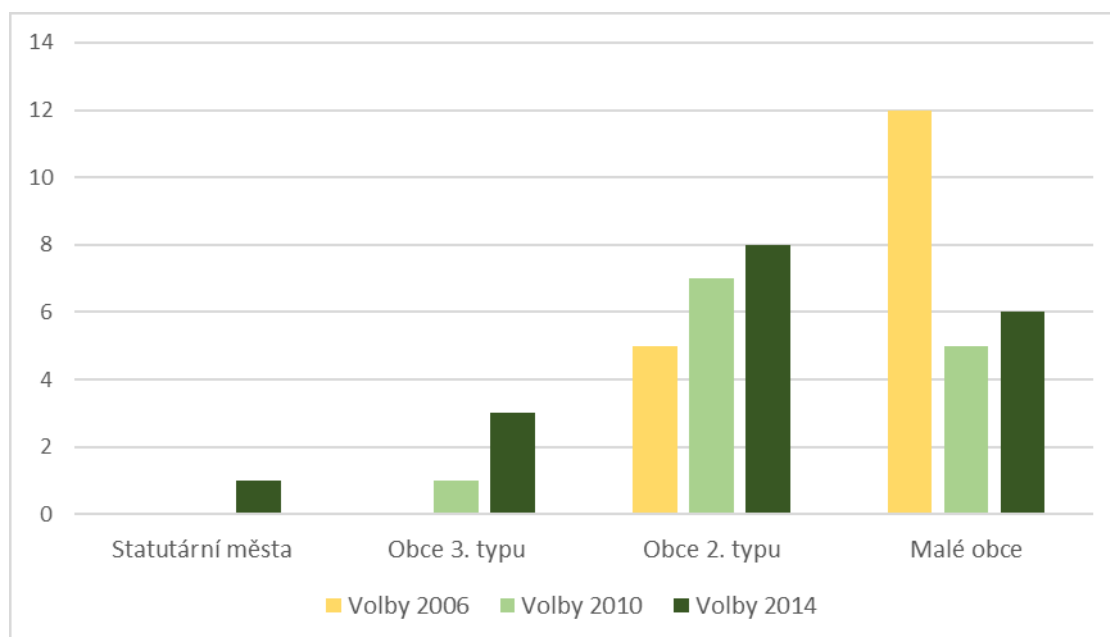
Tabulka č. 12: Podíl *hidden parties* mezi koalicemi politické strany a nezávislých kandidátů v letech 2006, 2010 a 2014

	Volby 2006	Volby 2010	Volby 2014
Statutární města	94,4 %	72,7 %	66,0 %
Obce 3. typu	66,6 %	76,2 %	66,6%
Obce 2. typu	33,3 %	64,7 %	64,0 %
Malé obce	100,0 %	100,0 %	75,0 %
CELKEM	66,0 %	73,4 %	66,4 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Stejně jako v roce 2014, i v předchozích letech bylo sice sdružení nezávislých kandidátů velké množství, ale pouze malou část z nich můžeme označit jako *hidden parties*. Současně se nedá říci, že by počet *hidden parties* mezi SNK výrazně a konstantně narůstal. V malých obcích došlo od roku 2006 dokonce k poklesu *hidden parties* z dvanácti na šest. Ve všech ostatních velikostních kategoriích dochází k pozvolnému nárůstu, který v celkovém součtu vyrovnává pokles v malých obcích. V roce 2014 bylo možné ve zkoumaných SNK najít 18 *hidden parties*, o jednu méně jich bylo v roce 2006. Nejnižší hodnota byla zaznamenána v roce 2010, kdy bylo na zkoumaném vzorku odhaleno 13 *hidden parties*.

Graf č. 17: Počet *hidden parties* mezi sdruženími nezávislých kandidátů

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Nárůst počtu kandidujících sdružení nezávislých kandidátů je ale rychlejší, než nárůst počtu *hidden parties*. Z toho vyplývá, že největší podíl *hidden parties* mezi SNK byl v roce 2006, kdy celkem 13,8 % sdružení nezávislých kandidátů bylo možné označit za skrytou politickou stranu. Po velkém poklesu z roku 2010 (pouze 8,5 %) následoval mírný nárůst na 10,1 % v roce 2014. Nejvyšší podíl *hidden parties* mezi SNK byl v roce 2006 u malých obcí, kdy 12 z 71 sdružení nezávislých kandidátů byly *hidden parties*. Od roku 2010 je podíl nejvyšší u obcí s pověřeným obecním úřadem a malé obce jsou na poslední příčce.

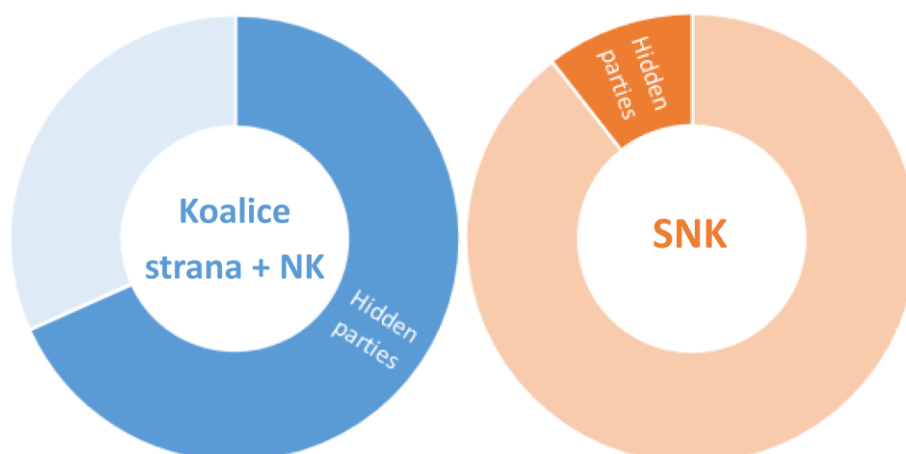
Tabulka č. 13: Podíl *hidden parties* mezi sdruženími nezávislých kandidátů v letech 2006, 2010 a 2014

	Volby 2006	Volby 2010	Volby 2014
Statutární města	0,0 %	0,0 %	14,3 %
Obce 3. typu	0,0 %	11,1 %	12,0 %
Obce 2. typu	14,3 %	17,1 %	17,0 %
Malé obce	16,9 %	5,0 %	6,1 %
CELKEM	13,8 %	8,5 %	10,1 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Porovnání podílu *hidden parties* mezi oběma druhy kandidatury potvrzuje, že *hidden parties* se sice mezi sdruženími nezávislých kandidátů objevují, ale výraznou dominanci mají mezi koalicemi politické strany a nezávislých kandidátů. V této formě kandidatury najdeme jak více *hidden parties*, tak je výrazně pravděpodobnější, že koalice politické strany a nezávislých kandidátů bude skrytou stranou.

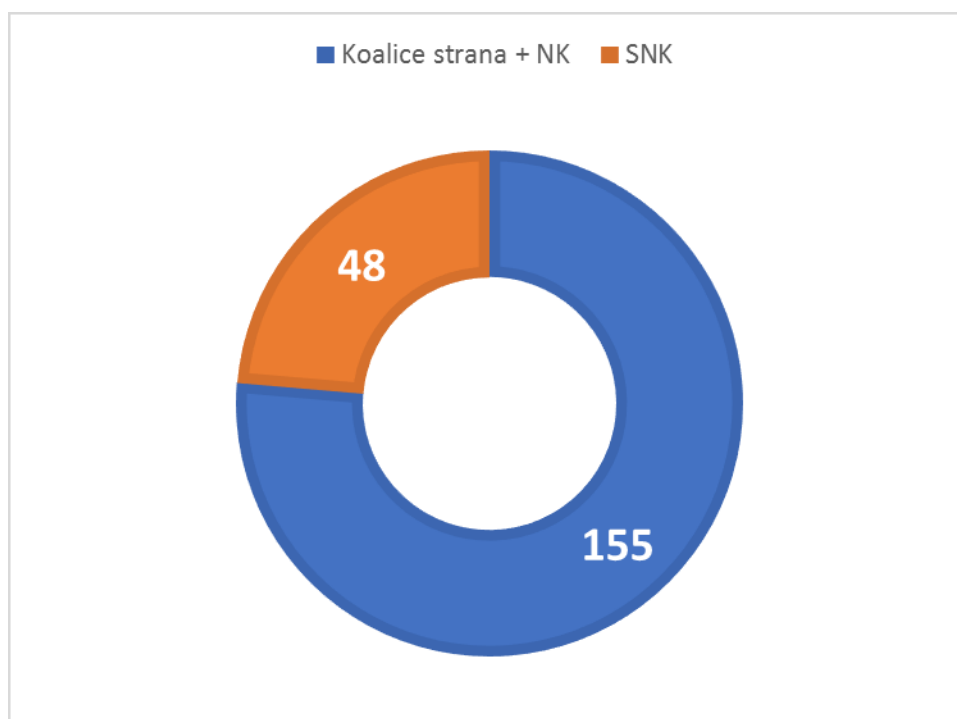
Graf č. 18: Celkový podíl *hidden parties* mezi koalicemi politické strany a nezávislých kandidátů (vlevo) a podíl *hidden parties* mezi SNK (vpravo) ve volbách v letech 2006, 2010 a 2014

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Mezi lety 2006 a 2014 bylo možné 68,3 % všech koalicí politické strany a nezávislých kandidátů označit jako *hidden parties*. Oproti tomu za pouhé 10,6 % všech sdružení nezávislých kandidátů byly *hidden parties*. Na celkovém počtu *hidden parties* mezi lety 2006 a 2014 se z více než dvou třetin podílí koalice politické strany a nezávislých kandidátů. Pouze 31 % všech *hidden parties* kandidovalo jako sdružení nezávislých kandidátů.

Graf č. 19: Celkový počet *hidden parties* mezi koalicemi politické strany a nezávislých kandidátů a mezi sdruženími nezávislých kandidátů v letech 2006, 2010 a 2014

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

V celkovém součtu za obě formy kandidatury podíl *hidden parties* v českém komunálním prostoru vzrůstá. Tradičně nejnižší je v malých obcích, kde se podíl *hidden parties* ve zkoumaných letech pohybuje od 4 % do 7,3 %. V ostatních třech velikostních kategoriích je podíl vyšší a v každém volebním roce byl nejvyšší v jiné velikostní kategorii – v roce 2006 ve statutárních městech (6,3 %), v roce 2010 v obcích 3. typu (8,9 %) a v roce 2014 v obcích 2. typu (12,0 %). Postupně tak přecházejí *hidden parties* z velkých měst do malých.

V roce 2014 byl podíl *hidden parties* nejvyšší ve všech velikostních kategoriích. V součtu pak v roce 2014 tvořily *hidden parties* 9,7 % všech volebních stran. V roce 2010 to

bylo 6,2 % a v roce 2006 pouze 5,8 %. *Hidden parties* tak jsou stále rozšířenějším prvkem české politické scény a v současné době je téměř každá desátá kandidující volební strana skrytou stranou. Mezi lety 2006 a 2014 kandidovalo celkem 203 *hidden parties*²⁷.

Tabulka č. 14: Podíl *hidden parties* mezi volebními stranami v letech 2006, 2010 a 2014

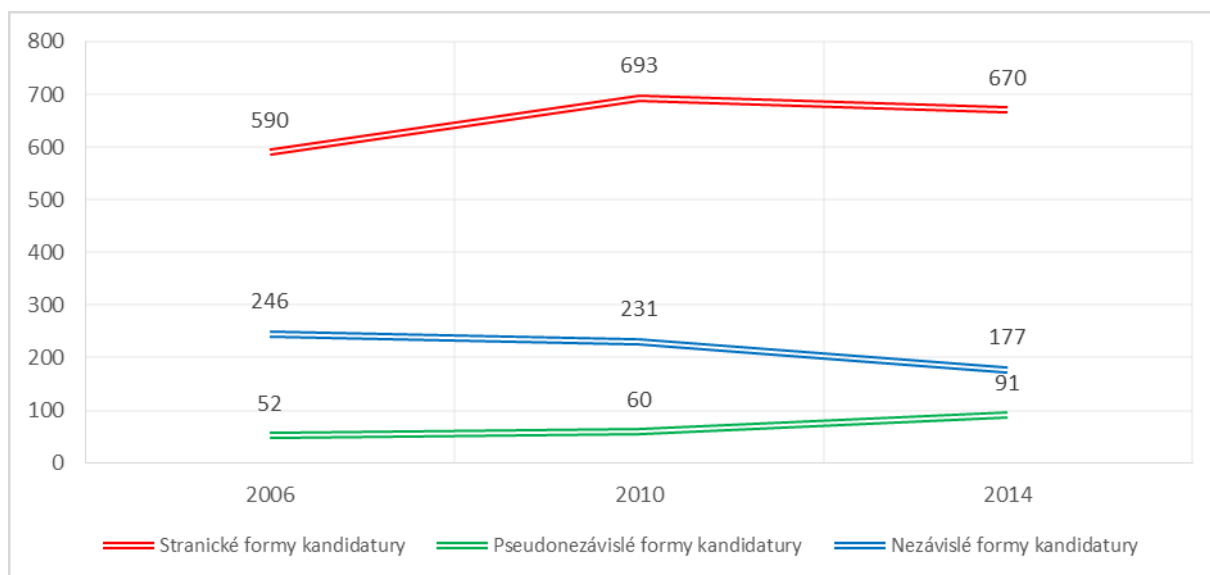
	Volby 2006	Volby 2010	Volby 2014
Statutární města	6,3 %	4,7 %	9,9 %
Obce 3. typu	5,7 %	8,9 %	9,1 %
Obce 2. typu	5,9 %	8,7 %	12,0 %
Malé obce	5,5 %	4,0 %	7,3 %
CELKEM	5,8 %	6,2 %	9,7 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Pro porovnání míry výskytu *hidden parties* a ostatních forem kandidatury bude nejpřehlednější vrátit se k rozdělení forem kandidatur dle závislosti na politických stranách, které bylo stanoveno v kapitole č. 4. V jednotlivých letech, kdy se konaly poslední troje komunální volby, je patrný úbytek nezávislých forem kandidatury, a naopak přibývají pseudonezávislé formy kandidatury, tedy *hidden parties*. Mezi stranickými formami kandidatury byl zaznamenán výrazný nárůst mezi roky 2006 a 2010, v roce 2014 jejich počet mírně poklesl. Nezávislé formy kandidatury jsou tak stále častěji nahrazovány pseudonezávislými a stranickými formami. Volebních stran, které kandidují některou z nezávislých forem, bylo v roce 2014 o 28 % méně, než v roce 2006. Naopak stranických forem kandidatury bylo o 13,5 % více a pseudonezávislých dokonce o 75 % více, než v roce 2006.

²⁷ Volby.cz [online]. c2017 [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://volby.cz/>

Graf č. 20: Vývoj počtu stranických, pseudonezávislých a nezávislých forem kandidatury v letech 2006, 2010 a 2014

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Z bližšího pohledu na jednotlivé velikostní kategorie je patrné, že počet nezávislých forem kandidatury klesá pouze v malých obcích. Jejich pokles ale není nahrazován žádnou jinou formou kandidatury, počet stranických i pseudonezávislých forem kandidatury je v malých obcích konstantní. Jiná je situace v obcích 2. typu, kde postupně klesá počet stranických forem kandidatury, a naopak vzrůstá počet pseudonezávislých i nezávislých. Dochází zde tedy k nahrazování politických stran sdruženími nezávislých kandidátů, nebo se skrývají pod jiný název a kandidují jako *hidden parties*. V obcích 3. typu i ve statutárních městech dochází k postupnému nárůstu všech tří forem kandidatury.

Tabulka č. 15: Počet stranických, pseudonezávislých a nezávislých forem kandidatury v jednotlivých velikostních kategoriích a letech

	Stranické formy kandidatury			Pseudonezávislé formy kandidatury			Nezávislé formy kandidatury		
	2006	2010	2014	2006	2010	2014	2006	2010	2014
Statutární města	251	322	323	17	16	36	4	3	6
Obce 3. typu	149	167	168	10	17	19	14	8	22
Obce 2. typu	155	153	134	11	18	24	32	36	41
Malé obce	45	51	45	14	9	12	196	184	108

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

7. Volební výsledky *hidden parties* ve srovnání s ostatními typy volebních stran

Při porovnávání volebních zisků nemůžeme brát všechny *hidden parties* jako jeden celek, ale je nutné pokračovat v rozdělení do jednotlivých velikostních kategoriích. Všechny volební strany, ať už se jedná o *hidden parties* či nikoli, dosahují zcela jiných výsledků ve statutárních městech v konkurenci dalších průměrně třinácti stran a v malých obcích, kde průměrně kandidují pouze tři volební strany.

Ve 26 statutárních městech se rozdělovalo v roce celkem 1043 mandátů. Naprostou většinu z nich si rozdělily politické strany – celkem 867 mandátů. Další stranická forma kandidatury, koalice politických stran, získala také nemalý podíl na moci a ziskem 81 mandátů byla třetí nejúspěšnější formou kandidatury ve statutárních městech. Dvě formy kandidatury, mezi kterými bychom mohli nalézt *hidden parties*, tedy koalice politické strany a nezávislých kandidátů a sdružení nezávislých kandidátů, dosáhly zcela rozdílných výsledků. Koalice politické strany a nezávislých kandidátů byla druhou nejúspěšnější formou kandidatury a do zastupitelstev bylo zvoleno 90 jejích kandidátů. Naopak z kandidátních listin sdružení nezávislých kandidátů bylo zvoleno pouze 5 zastupitelů.

Politické strany byly ve statutárních městech nejúspěšnější nejen co do počtu kandidujících subjektů, získaných mandátů, ale také v úspěšnosti. Jedna kandidující politická strana získala průměrně 3,3 mandátů. Druhá nejefektivnější byla, s velkým odstupem, kandidatura koalic politických stran. Jedna koalice získala v průměru 1,9 mandátů. Koalice politické strany a nezávislých kandidátů 1,7 mandátů a sdružení nezávislých kandidátů pouze 0,7 mandátů.

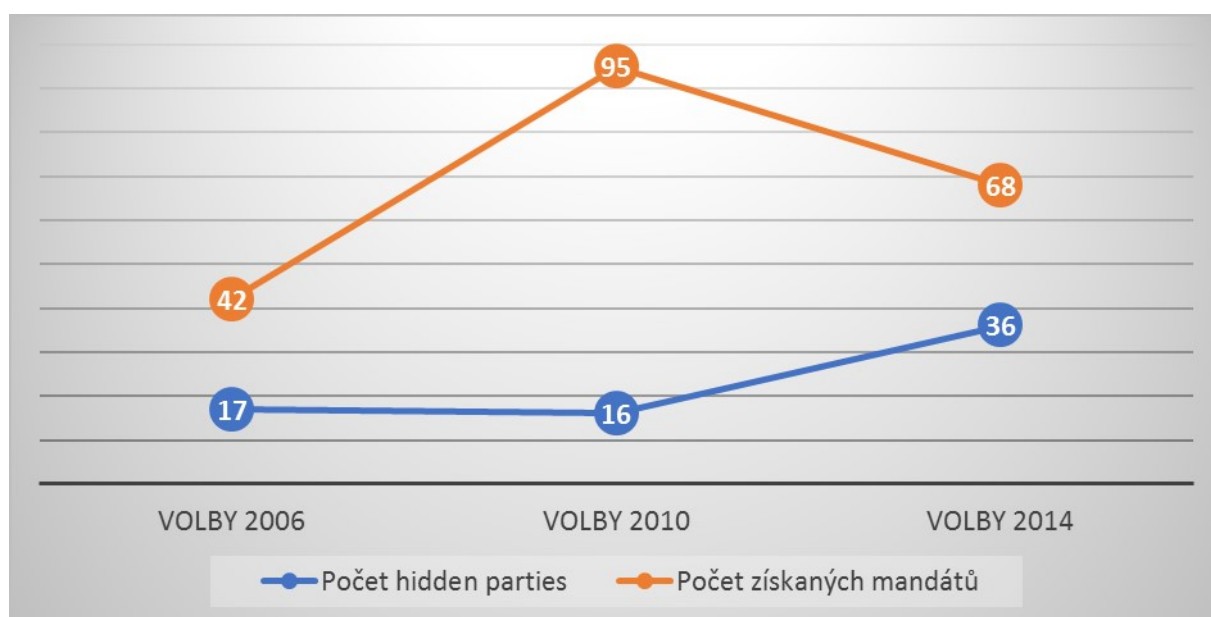
Tabulka č. 16: Formy kandidatury a jejich úspěšnost ve statutárních městech v roce 2014

	Počet kandidujících stran	Počet získaných mandátů	Průměrný počet mandátů na kandidující stranu
Politické strany	263	867	3,3
Koalice politických stran	42	81	1,9
Koalice politické strany a NK	53	90	1,7
SNK	7	5	0,7
Nezávislí kandidáti	0	0	0,0

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Ve statutárních městech kandidovalo v roce 2014 celkem 36 *hidden parties*, z toho 35 mezi koalicemi politické strany a nezávislých kandidátů a jedna mezi sdruženími nezávislých kandidátů. Na kandidátních listinách všech těchto *hidden parties* bylo zvoleno 68 zastupitelů. Oproti roku 2010 se jedná o výrazný pokles. Přestože tehdy kandidovalo pouze 16 *hidden parties* ve statutárních městech, tak na jejich kandidátních listinách bylo zvoleno 95 zastupitelů. Tento rozdíl je způsoben především změnou formy kandidatury některých *hidden parties* na jinou formu. Například Změna pro Liberec, která kandidovala v roce 2010 jako skrytá Strana zelených se v roce 2014 přerodila v koalici politického hnutí Změna a Strany zelených. Dále například za název Hradecký demokratický klub se v roce 2010 skrývala politická strana Alternativa, v roce 2014 byl Hradecký demokratický klub už samostatným politickým hnutím. V roce 2006 bylo ve statutárních městech na 17 kandidátních listinách *hidden parties* zvoleno celkem 42 zastupitelů.

Graf č. 21: Vývoj počtu získaných mandátů pro *hidden parties* ve statutárních městech

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Ve statutárních městech tak v roce 2014 připadalo na jednu *hidden party* průměrně 1,9 mandátů. V roce 2010 pak jedna *hidden party* získala průměrně dokonce 5,9 mandátů. Úbytek počtu mandátů pro *hidden parties* v roce 2014 může být způsoben také změnou struktury stran, které se za jiné názvy skrývají. V roce 2010 byla ve statutárních městech nejčastěji se skrývajícím stranou Strana zelených (v 5 z 16 případů). Ve třech z pěti případů dopadla jejich kandidatura úspěšně a do zastupitelstva se dostala. Naopak v roce 2014 kandidovaly jako *hidden parties* častěji menší strany, které nebyly tak úspěšné. Celkem čtyřikrát politické hnutí Změna (uspělo ve dvou případech) a třikrát Domov s Blokem proti islamizaci, který neuspěl v žádném z měst. V roce 2014 nejúspěšnější *hidden parties* navíc nedominovaly tak výrazně, jako v roce 2010. V roce 2010 získaly tři nejúspěšnější *hidden parties* dohromady 52 mandátů, v roce 2014 celkem 39 mandátů.

Tabulka č. 17: Nejúspěšnější *hidden parties* ve statutárních městech (v každém roce tři strany s nejvíce mandáty)

Volby 2014	Severočeši Most (<i>B10</i>) 18 mandátů	PRO Chomutov (<i>Strana zelených</i>) 11 mandátů	Sdružení Mostečané Mostu (<i>Nový sever</i>) 10 mandátů
Volby 2010	Sdružení Mostečané Mostu (<i>Severočeši.cz</i>) 26 mandátů	SOS pro Opavu (<i>Strana pro otevřenou společnost</i>) 17 mandátů	Změna pro Liberec (<i>Strana zelených</i>) 9 mandátů
Volby 2006	Sdružení Mostečané Mostu (<i>Strana pro otevřenou společnost</i>) 18 mandátů	Sdružení pro Pardubice (<i>SNK-ED</i>) 8 mandátů	Brno 2016 – Tým J. Zlatušky (<i>Strana pro otevřenou společnost</i>) 5 mandátů

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

V obcích s rozšířenou působností, kterých bylo zkoumáno 22, se v roce 2014 rozdělovalo 480 mandátů. I v této velikostní kategorii dominovaly volebním výsledkům politické strany, které dohromady získaly 314 mandátů. Druhou nejúspěšnější formou kandidatury pak byla se ziskem 83 mandátů sdružení nezávislých kandidátů. V další formě kandidatury, která v sobě může ukrývat *hidden parties*, koalice politické strany a nezávislých kandidátů, bylo zvoleno 73 zastupitelů. Koalice politických stran se v menších městech objevují méně a na jejich kandidátních listinách bylo zvoleno pouze 10 zastupitelů.

V efektivnosti kandidatury jednotlivých forem kandidatury, tedy v průměrném zisku mandátů na jednu kandidátní listinu, byla v obcích 3. typu nejúspěšnější sdružení nezávislých kandidátů. Na jedné kandidátní listině SNK bylo průměrně zvoleno 3,3 zastupitelů. Na druhém místě byly v tomto ohledu koalice politické strany a nezávislých kandidátů s úspěšností 3,0 mandátů na jednu kandidátní listinu. Politické strany i koalice politických stran už značně zaostávaly se zisky 2,0, respektive 1,7 mandátů na kandidátní listinu.

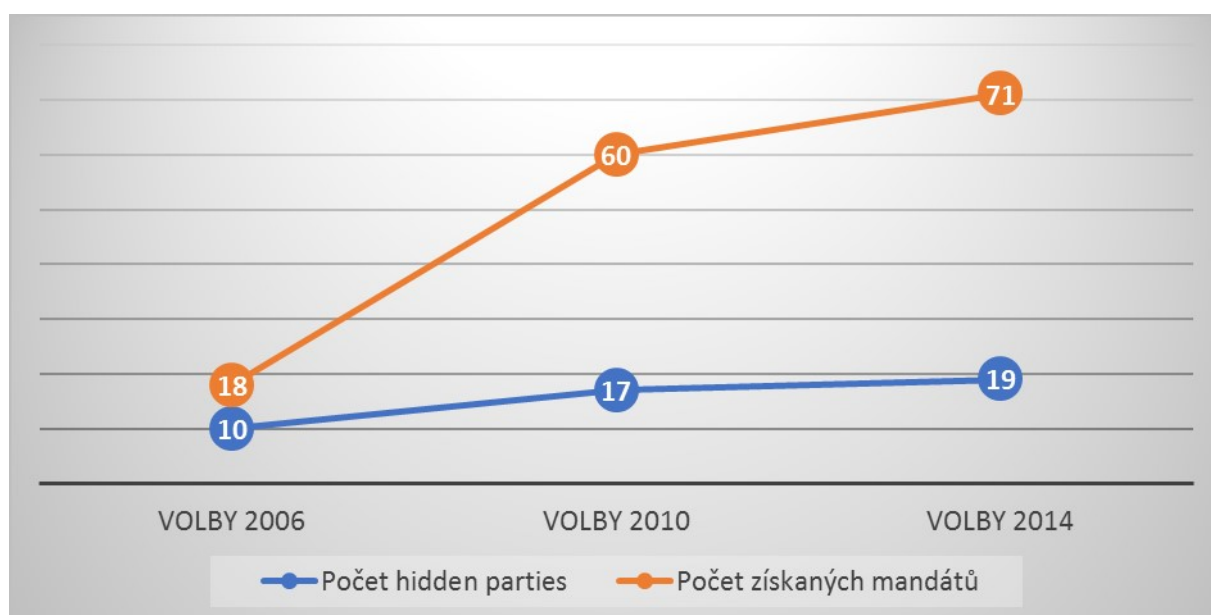
Tabulka č. 18: Formy kandidatury a jejich úspěšnost v obcích 3. typu v roce 2014

	Počet kandidujících stran	Počet získaných mandátů	Průměrný počet mandátů na kandidující stranu
Politické strany	154	314	2,0
Koalice politických stran	6	10	1,7
Koalice politické strany a NK	24	73	3,0
SNK	25	83	3,3
Nezávislí kandidáti	0	0	0,0

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

V obcích 3. typu kandidovalo v roce 2014 celkem 19 *hidden parties*. Většina z nich, celkem 16, byla ukryta na kandidátních listinách koalic politické strany a nezávislých kandidátů. Zbylé tři se ukrývaly mezi sdruženími nezávislých kandidátů. V rámci těchto *hidden parties* bylo zvoleno celkem 71 zastupitelů. Na rozdíl od statutárních měst, počet zvolených zastupitelů za *hidden parties* neustále vzrůstá. Mezi lety 2010 a 2014 byl zaznamenán nárůst o 11 zastupitelů. Ještě v roce 2006 bylo na deseti *hidden parties* zvoleno pouze 18 zastupitelů.

Graf č. 22: Vývoj počtu získaných mandátů pro *hidden parties* v obcích 3. typu

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

V roce 2014 připadalo v obcích 3. typu na jednu *hidden party* v průměru 3,7 mandátů, což z nich dělá nejefektivnější formu kandidátních listin. Efektivita byla podobná i v roce 2010, kdy byla celkem 3,5 mandátů na jednu *hidden party*. Podobné výsledky *hidden parties* mohou být vysvětleny tím, že zůstala velmi podobná i struktura stran skrývajících svůj název a nedošlo k obměně jako v případě statutárních měst. V obcích 3. typu se nejčastěji skrývají středové, relativně silné politické strany jako KDU-ČSL a Starostové a nezávislí. V roce 2010 kandidovala KDU-ČSL jako *hidden party* čtyřikrát a do zastupitelstva se nedostala pouze jednou, Starostové a nezávislí ze tří možností proměnili všechny. V roce 2014 se KDU-ČSL i Starostové a nezávislí skrývali pod jiný název třikrát a do zastupitelstva se nedostala pouze

jedna skrytá kandidátní listina lidovců. Třikrát skryla svůj název i regionální strana Starostové pro Liberecký kraj, která velmi výrazně uspěla ve všech třech městech.

Tabulka č. 19: Nejúspěšnější *hidden parties* v obcích 3. typu (v každém roce tři strany s nejvíce mandáty)

Volby 2014	Nezávislý blok (Turnov) (<i>Starostové pro Liberecký kraj</i>) 9 mandátů	Volba pro Nové Město (<i>Volba pro město</i>) 8 mandátů	Volby pro Semily (<i>Starostové pro Liberecký kraj</i>) 8 mandátů
Volby 2010	Volba pro Semily (<i>Starostové pro Liberecký kraj</i>) 12 mandátů	Sportovci pro Novou Paku (<i>Starostové a nezávislí</i>) 9 mandátů	Volba pro Nové Město (<i>Volba pro město</i>) 7 mandátů
Volby 2006	Šance městu (Dvůr Králové nad Labem) (<i>Volba pro město</i>) 5 mandátů	Občané za region Novobydžovska (<i>KDU-ČSL</i>) 3 mandáty	Nový Nový Bor (<i>SNK-ED</i>) 3 mandáty

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Třetí velikostní kategorií jsou obce s pověřeným obecním úřadem. V celkem 32 zkoumaných obcích této kategorie se rozdělovalo 552 mandátů. Dominance politických stran nebyla zdaleka tak výrazná, jako ve dvou předcházejících kategoriích. Přesto bylo nejvíce zastupitelů zvolených právě na kandidátkách politických stran – celkem 265. Politickým stranám se nejvíce přiblížila sdružení nezávislých kandidátů, na jejichž kandidátních listinách bylo zvoleno 187 zastupitelů. Přibližně o polovinu méně, 93 zastupitelů, bylo zvoleno za koalice politické strany a nezávislých kandidátů. Dvě formy kandidatury, za které se mohou ukrývat *hidden parties*, tedy získaly společně více než polovinu všech rozdělovaných mandátů. Koalice politických stran byly v této velikostní kategorií spíše okrajovou záležitostí a získaly pouze 7 mandátů.

V této velikostní kategorii kandidovalo v průměru méně volebních stran v jedné obci a proto byla pravděpodobnost zisku mandátů větší, než u předchozích velikostních kategoriích.

Nárůst průměrného zisku mandátů na jednu stranu byl však výrazně pomalejší u stranických forem kandidatury, než u pseudonezávislých a nezávislých forem. Jedna politická strana získala v průměru 2,2 mandátů, koalice politických stran pak pouze 1,8 mandátů. Výrazně efektivnější byly pseudonezávislé a nezávislé formy kandidatur. Za koalici politické strany a nezávislých kandidátů bylo zvoleno průměrně 3,7 zastupitelů, za sdružení nezávislých kandidátů pak dokonce 4 zastupitelé. Ze dvou kandidujících nezávislých kandidátů neuspěl žádný.

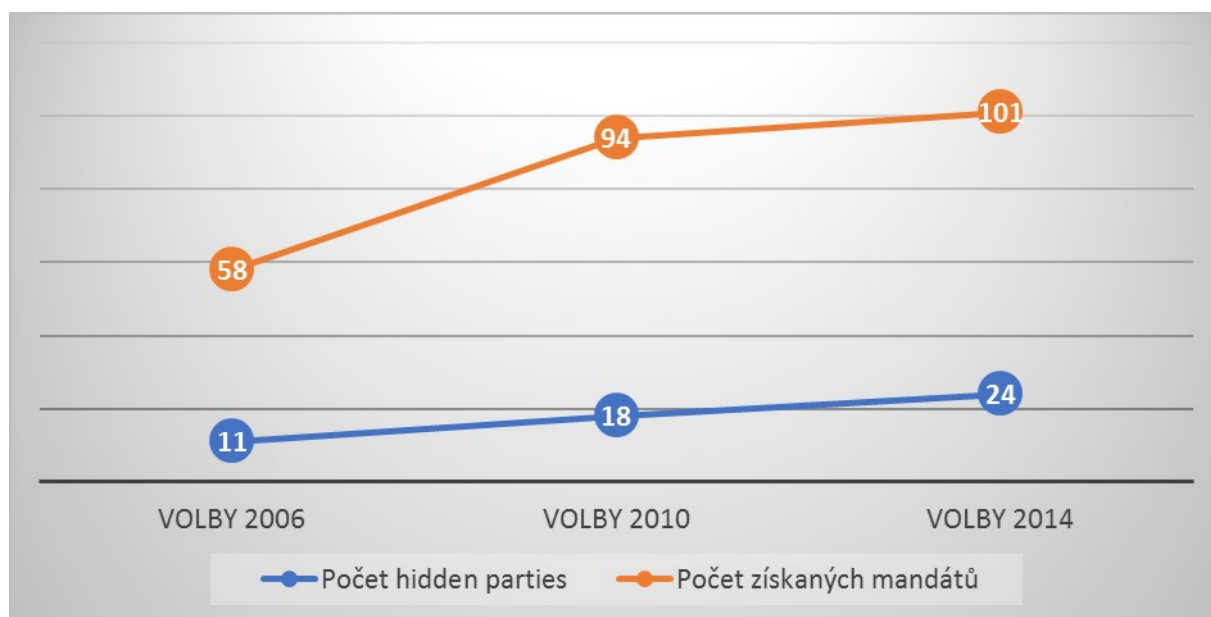
Tabulka č. 20: Formy kandidatury a jejich úspěšnost v obcích 2. typu v roce 2014

	Počet kandidujících stran	Počet získaných mandátů	Průměrný počet mandátů na kandidující stranu
Politické strany	121	265	2,2
Koalice politických stran	4	7	1,8
Koalice politické strany a NK	25	93	3,7
SNK	47	187	4,0
Nezávislí kandidáti	2	0	0,0

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

V obcích s pověřeným obecním úřadem kandidovalo 24 *hidden parties*, z nichž 16 bylo mezi koalicemi politické strany a nezávislých kandidátů a 8 mezi sdruženími nezávislých kandidátů. V rámci *hidden parties* kandidujících jako koalice politické strany a nezávislých kandidátů bylo zvoleno 55 zastupitelů, v rámci sdružení nezávislých kandidátů pak 46. Celkově tak bylo na kandidátních listinách *hidden parties* zvoleno 101 zastupitelů. I v této velikostní kategorii se podíl zastupitelů, zvolených za *hidden parties*, každými volbami zvyšuje. V roce 2006 jich bylo 58, o čtyři roky později 94 a v roce 2014 už 101.

Graf č. 23: Vývoj počtu získaných mandátů pro *hidden parties* v obcích 2. typu

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Na jednu kandidující *hidden party* připadá 4,2 zvolených zastupitelů. *Hidden parties* jsou tedy, stejně jako v kategoriích obcí 3. typu, nejefektivnější formou kandidatury. V předcházejících volbách byla jejich efektivita dokonce ještě vyšší – v roce 2006 připadlo 5,3 mandátů na jednu *hidden party* a v roce 2010 pak 5,2 mandátů. Nejčastěji se skrývajícím subjekty v roce 2010 byli Starostové pro Liberecký kraj, kteří svůj název skryli čtyřikrát a ve všech případech byla jejich kandidatura úspěšná. V Královéhradeckém kraji se pak nejčastěji skrývala US-DEU, která uspěla ve všech třech kandidaturách pod změněným názvem. V roce 2014 opět kandidovali velmi často jako *hidden parties* Starostové pro Liberecký kraj, kteří uspěli ve všech čtyřech kandidaturách a ve třech z nich dokonce získali nad 40 % hlasů. Ještě častěji však svůj název skrylo hnutí Starostové a nezávislí, které se z pěti pokusů také vždy dostalo do zastupitelstva. Častěji v této velikostní kategorii najdeme i velké politické strany se zastoupením v Poslanecké sněmovně PČR – ODS, TOP 09, KDU-ČSL i KSČM kandidovaly jako *hidden party* dvakrát, ČSSD jednou.

Tabulka č. 21: Nejúspěšnější *hidden parties* v obcích 2. typu (v každém roce tři strany s nejvíce mandáty)

Volby 2014	Hrádek potřebuje změny! (Hrádek nad Nisou) <i>(Starostové pro Liberecký kraj)</i> 17 mandátů	Nezávislí kandidáti Lomnicka (Lomnice nad Popelkou) <i>(Starostové pro Liberecký kraj)</i> 9 mandátů	Sdružení pro Desnou <i>(Starostové pro Liberecký kraj)</i> 8 mandátů
Volby 2010	Hrádek potřebuje změny! (Hrádek nad Nisou) <i>(Starostové pro Liberecký kraj)</i> 16 mandátů	Sdružení pro rozvoj města (Police nad Metují) <i>(Strana zelených)</i> 12 mandátů	Nezávislí kandidáti Lomnicka (Lomnice nad Popelkou) <i>(Starostové pro Liberecký kraj)</i> 9 mandátů
Volby 2006	Hrádek potřebuje změny! (Hrádek nad Nisou) <i>(Strana pro otevřenou společnost)</i> 14 mandátů	Sdružení pro Desnou <i>(Strana pro otevřenou společnost)</i> 8 mandátů	Pro změnu v Chrastavě <i>(ČSSD)</i> 8 mandátů

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

V malých obcích v okrese Česká Lípa se rozděluje celkem 484 mandátů a na rozdíl od všech přechozích velikostních kategorií, v malých obcích nejsou nejsilnější politické strany, ale sdružení nezávislých kandidátů. SNK získala celkem 338 mandátů. Politické strany o více než dvě třetiny méně – 112. Všechny další formy kandidatur jsou spíše okrajové. Koalice politické strany a nezávislých kandidátů obsadily 23 křesel, koalice politických stran nekandidovala v malých obcích dokonce žádná. Z patnácti kandidujících nezávislých kandidátů získalo mandát sedm. Všichni přitom kandidovali v obci Skalka u Doks, kde se žádná jiná forma kandidatury neobjevila. V ostatních obcích byly úspěšnější kolektivní formy kandidatur.

Malé obce potvrzují, že s klesajícím počtem obyvatel klesá i počet kandidujících subjektů a vzrůstá tak jejich šance na zvolení. V obcích 2. typu připadalo na jednu volební stranu 2,8 mandátů, v malých obcích je to 2,9 mandátů. Nárůst je tedy jen mírný. I v této velikostní kategorii ale byla nejefektivnější kandidatura sdružení nezávislých kandidátů, na jejichž jednu kandidátní listinu připadal zisk 3,4 mandátů. Na druhém místě pak byly koalice politické strany a nezávislých kandidátů s průměrným ziskem 2,9 mandátů. Za politickou stranu bylo zvoleno průměrně 2,6 zastupitelů obce. U nezávislých kandidátů je srovnání obtížnější, protože jedna volební strana, tedy jeden nezávislý kandidát nemůže získat více než jeden mandát. Pravděpodobnost zisku mandátů byla u nezávislých kandidátů v malých obcích 47 %.

Tabulka č. 22: Formy kandidatury a jejich úspěšnost v malých obcích v roce 2014

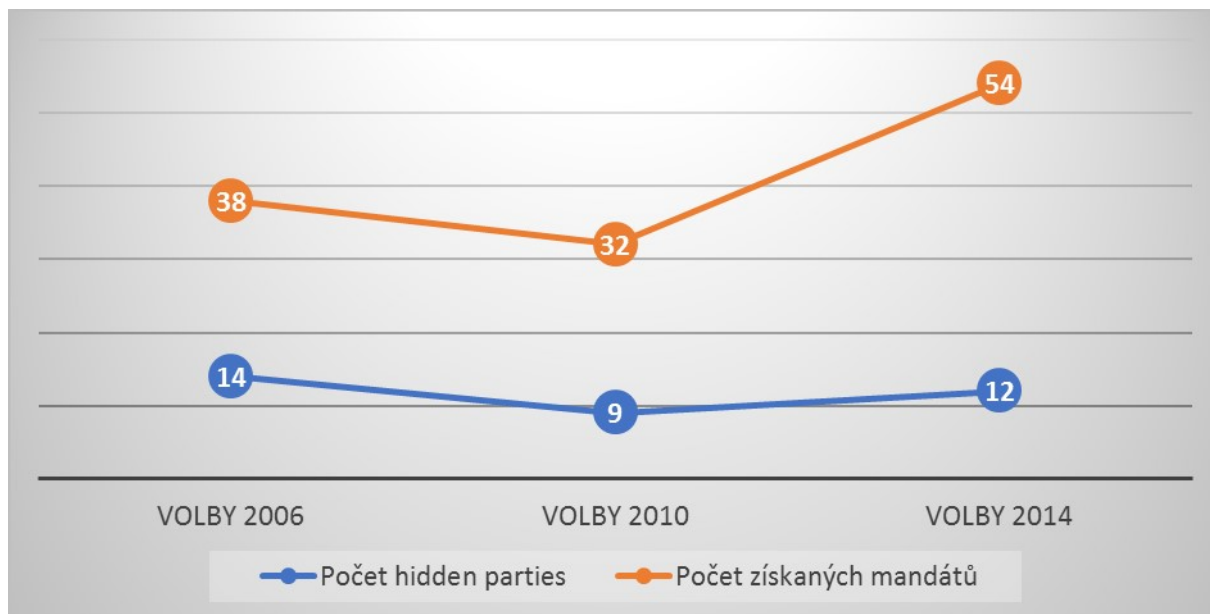
	Počet kandidujících stran	Počet získaných mandátů	Průměrný počet mandátů na kandidující stranu
Politické strany	43	112	2,6
Koalice politických stran	0	0	0,0
Koalice politické strany a NK	8	23	2,9
SNK	99	338	3,4
Nezávislí kandidáti	15	7	0,5

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

V malých obcích kandidovalo celkem 12 *hidden parties*, z toho 6 mezi koalicemi politické strany a nezávislých kandidátů a 6 mezi sdruženími nezávislých kandidátů. Celkově získaly 54 mandátů. Více mandátů, 31, získaly *hidden parties* v rámci sdružení nezávislých kandidátů. V rámci koalic politické strany a nezávislých kandidátů získaly *hidden parties* 23 mandátů. Nejvíce *hidden parties* sice kandidovalo v malých obcích v roce 2006, kdy jich bylo

14, ale tehdy získaly pouze 38 zastupitelských křesel, čili na počet získaných mandátů byl pro *hidden parties* nejuspěšnější volební rok 2014.

Graf č. 24: Vývoj počtu získaných mandátů pro *hidden parties* v malých obcích

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Na jednu kandidující *hidden party* v malých obcích připadá 4,5 což činí z *hidden parties* nejefektivnější formu kandidatury i v této velikostní kategorii. V roce 2006, kdy *hidden parties* kandidovalo nejvíce, byl jejich průměrný volební zisk pouze 2,7 mandátů, v roce 2010 již vzrostl na 3,6 mandátů. Navýšení počtu získaných mandátů může souviset se změnou stran, které se skrývají. V roce 2006 se nejčastěji skrývaly velké politické strany jako KSČM a ODS, případně SNK-ED a ČSSD. V roce 2010 byla situace velmi podobná a opět se nejčastěji skrývaly komunisté a občanští demokraté. Oproti tomu v roce 2014 se již skrývala pouze jedna kandidátní listina KSČM a jedna ODS a naopak nejrozšířenější *hidden parties* byli Starostové pro Liberecký kraj, kteří svůj název skryli čtyřikrát a pokaždé získali nadpoloviční většinu hlasů v dané obci.

Tabulka č. 23: Nejúspěšnější *hidden parties* v malých obcích (v každém roce tři strany s nejvíce mandáty)

Volby 2014	Nezávislé moderní Zákupy <i>(Starostové pro Liberecký kraj)</i> 10 mandátů	Sdružení nezávislých kandidátů (Žandov) <i>(Starostové pro Liberecký kraj)</i> 10 mandátů	Nezávislí kandidáti (Mařenice) <i>(Starostové pro Liberecký kraj)</i> 7 mandátů
Volby 2010	Na obci nám záleží (Sloup v Čechách) <i>(ODS)</i> 9 mandátů	Sdružení nezávislých kandidátů (Žandov) <i>(SNK-ED)</i> 8 mandátů	Sdružení pro Sosnovou <i>(KDU-ČSL)</i> 6 mandátů
Volby 2006	Kozelsko (Kozly) <i>(KSČM)</i> 7 mandátů	Sosnová <i>(Strana pro otevřenou společnost)</i> 6 mandátů	Sdružení nezávislých kandidátů (Žandov) <i>(SNK-ED)</i> 5 mandátů

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Z hlediska počtu získaných mandátů byly v roce 2014 na zkoumaném vzorku obcí nejúspěšnější samostatně kandidující politické strany. Ve všech čtyřech kategoriích jich kandidovalo 263 a bylo zvoleno 867 jejich kandidátů. Průměrná úspěšnost politické strany tedy činila 2,7 mandátů na jednu volební stranu. Politické strany zaujímají většinu mandátů ve statutárních městech a v obcích s rozšířenou působností. Politické strany lze považovat za rozhodující politickou sílu ve všech kategoriích s výjimkou malých obcí, kterým dominují sdružení nezávislých kandidátů.

Druhá stranická forma kandidatury, koalice politických stran, jsou relevantní pouze ve statutárních městech. V obcích 3.a 2. typu se sice objevují, ale podíl na zisku mandátů je pouze 2,1 %, respektive 1,3 %. Ve statutárních městech je jejich úspěšnost v zisku mandátů výrazně nižší než u politických stran. Důvodem může být to, že se do koalic nejčastěji spojují malé, neparlamentní politické strany.

Koalice politické strany a nezávislých kandidátů jsou co do počtu kandidujících subjektů sice nejrozšířenější ve statutárních městech, ale mají v nich pouze nízkou úspěšnost zisku mandátů. Oproti tomu v obcích 3. a 2. typu patří k nejefektivnějším formám kandidatury a podíl na zisku mandátů přesahuje 15 %.

Sdružení nezávislých kandidátů jsou využívanou a úspěšnou formou kandidatury s výjimkou statutárních měst. Lze konstatovat, že omezení v nutnosti sběru podpisů výrazně ovlivňuje stranický systém na lokální úrovni a SNK se objevují častěji v obcích, ve kterých je počet podpisů spíše symbolický. Sdružení nezávislých kandidátů je navíc nejefektivnější formou kandidatury ve všech kategoriích, ve kterých se ve větší míře objevují.

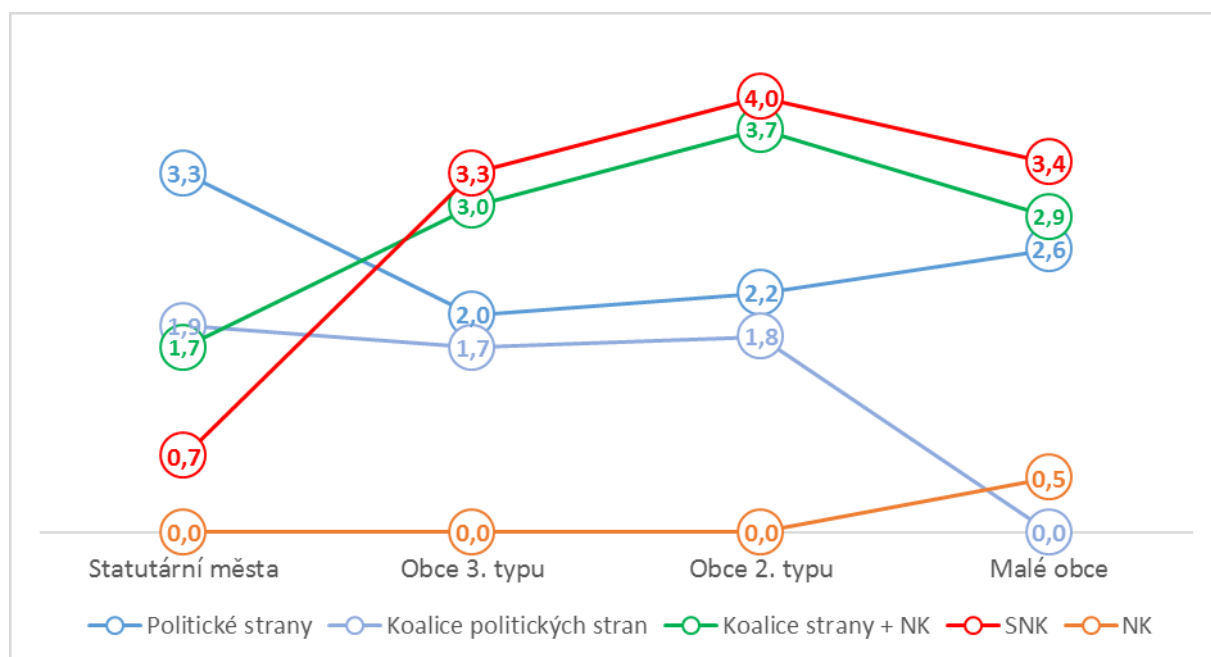
Dále se potvrzuje, že nezávislí kandidáti mají šanci uspět pouze v konkurenci dalších nezávislých kandidátů. Jakmile se snaží konkurovat jakékoli kolektivní formě kandidatury, tak mandát nezískají. V českém komunálním prostředí jsou málo využívanou a málo úspěšnou formou kandidatury.

Tabulka č. 24: Podíl jednotlivých forem kandidatury na zisku mandátů ve volbách v roce 2014

	Politické strany	Koalice politických stran	Koalice politické strany a NK	SNK	Nezávislí kandidáti
Statutární města	83,1 %	7,8 %	8,6 %	0,5 %	0,0 %
Obce 3. typu	65,4 %	2,1 %	15,2 %	17,3 %	0,0 %
Obce 2. typu	48,0 %	1,3 %	16,8 %	33,9 %	0,0 %
Malé obce	23,3 %	0,0 %	4,8 %	70,4 %	1,5 %
CELKEM	61,0 %	3,8 %	10,9 %	24,0 %	0,3 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Graf č. 25: Průměrný počet zisku mandátů na jednu volební stranu

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

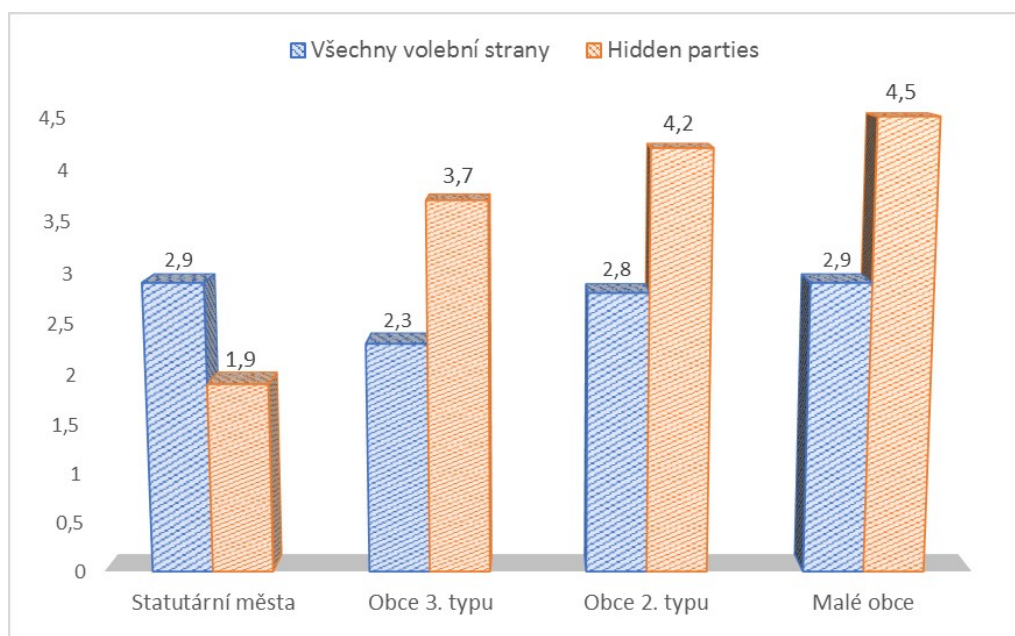
V předcházející části bylo uvedeno, že *hidden parties* tvořily v roce 2014 ve zkoumaných obcích 9,7 % všech volebních stran. Díky jejich úspěšnosti a efektivitě v zisku mandátů byl podíl na zisku mandátů ještě vyšší – celkem 11,5 %. V obcích 2. typu zastupitelé zvolení za *hidden parties* tvoří dokonce 18,3 % všech zastupitelů. Celkem 91 kandidujících *hidden parties* získalo 294 a na jednu *hidden party* tak průměrně připadá 3,2 mandátů. Nejvíce mandátů získaly *hidden parties* v obcích 3. typu, nejvíce jich kandidovalo ve statutárních městech. S výjimkou statutárních měst byly *hidden parties* v zisku mandátů vždy efektivnější než průměrná volební strana. Ve statutárních městech sice získala *hidden party* sice o jeden mandát méně, než byl celkový průměr, ale ve všech ostatních velikostních kategoriích o 1,4 až 1,6 mandátů vyšší než zisk průměrné volební strany.

Tabulka č. 25: *Hidden parties* v roce 2014

	Počet <i>hidden parties</i> (podíl na celkovém počtu stran)	Počet mandátů pro <i>hidden parties</i> (podíl na celkovém počtu mandátů)	Průměrný zisk mandátů na jednu <i>hidden party</i> (průměrný zisk mandátů na všechny volební strany)
Statutární města	36 (9,9 %)	68 (6,5 %)	1,9 (2,9)
Obce 3. typu	19 (9,1 %)	71 (14,8 %)	3,7 (2,3)
Obce 2. typu	24 (12,0 %)	101 (18,3 %)	4,2 (2,8)
Malé obce	12 (7,3 %)	54 (11,3 %)	4,5 (2,9)
CELKEM	91 (9,7 %)	294 (11,5 %)	3,2 (2,7)

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Graf č. 26: Srovnání průměrného zisku mandátů *hidden parties* a všech volebních stran

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

V průběhu let se podíl *hidden parties* na počtu získaných mandátů zvyšuje. Pouze ve statutárních městech došlo mezi lety 2010 a 2014 k poklesu z 95 na 68 mandátů. V celkovém součtu získaly *hidden parties* v roce 2014 téměř dvakrát více, než v roce 2006. Oproti roku 2010 došlo v roce 2014 k nárůstu pouze o 13 mandátů. Výrazný pokles ve statutárních městech byl vykompenzován v ostatních velikostních kategoriích, zejména v malých obcích.

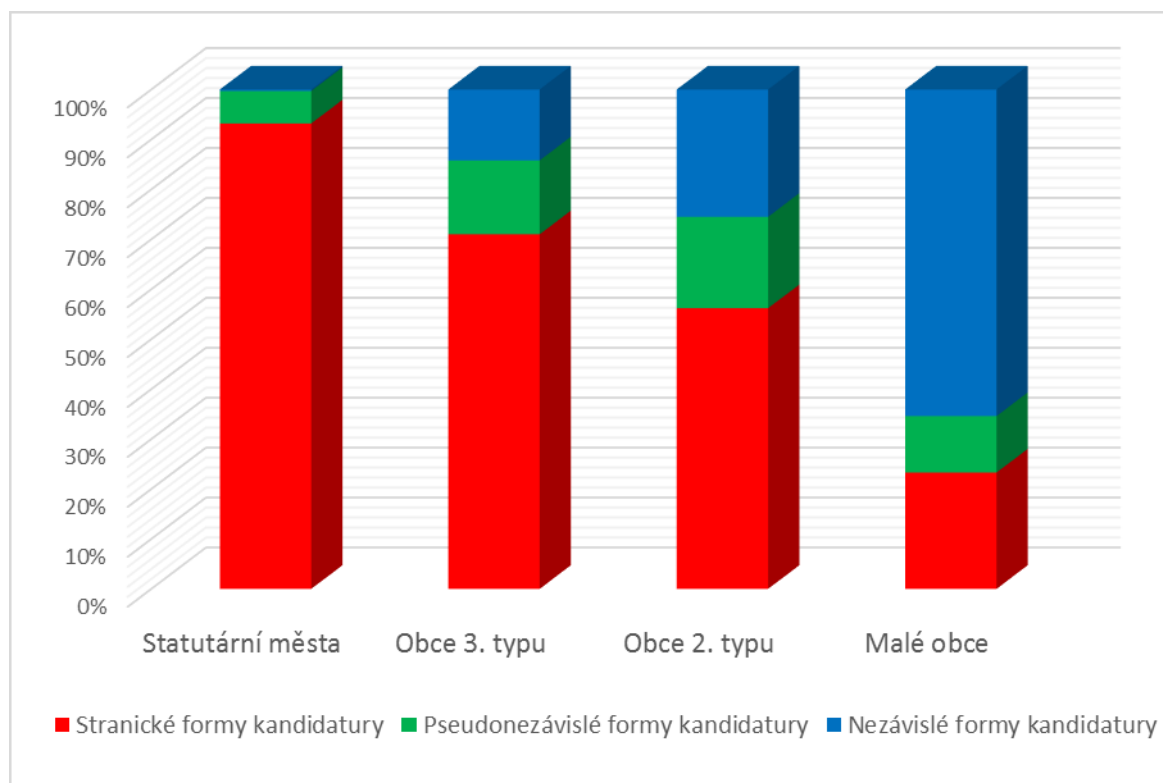
Tabulka č. 26: Zisky mandátů pro *hidden parties* v letech 2006, 2010 a 2014

	Volby 2006	Volby 2010	Volby 2014
Statutární města	42	95	68
Obce 3. typu	18	60	71
Obce 2. typu	58	94	101
Malé obce	38	32	54
CELKEM	156	281	294

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Při rozdělení forem kandidatury do kategorií stranických, pseudonezávislých a nezávislých českému komunálnímu prostředí v zisku mandátů jasně dominují stranické formy kandidatury. Jedinou výjimkou jsou opět malé obce, kde převažují nezávislé formy kandidatury. I na výsledcích tohoto srovnání se podepisuje zejména podmínka sběru podpisů pro sdružení nezávislých kandidátů. Zisky stranických forem kandidatury klesají spolu s velikostí obcí, nezávislé formy kandidatury mají opačnou tendenci.

Graf č. 27: Podíl zisku mandátů stranických, pseudonezávislých a nezávislých forem kandidatur v roce 2014

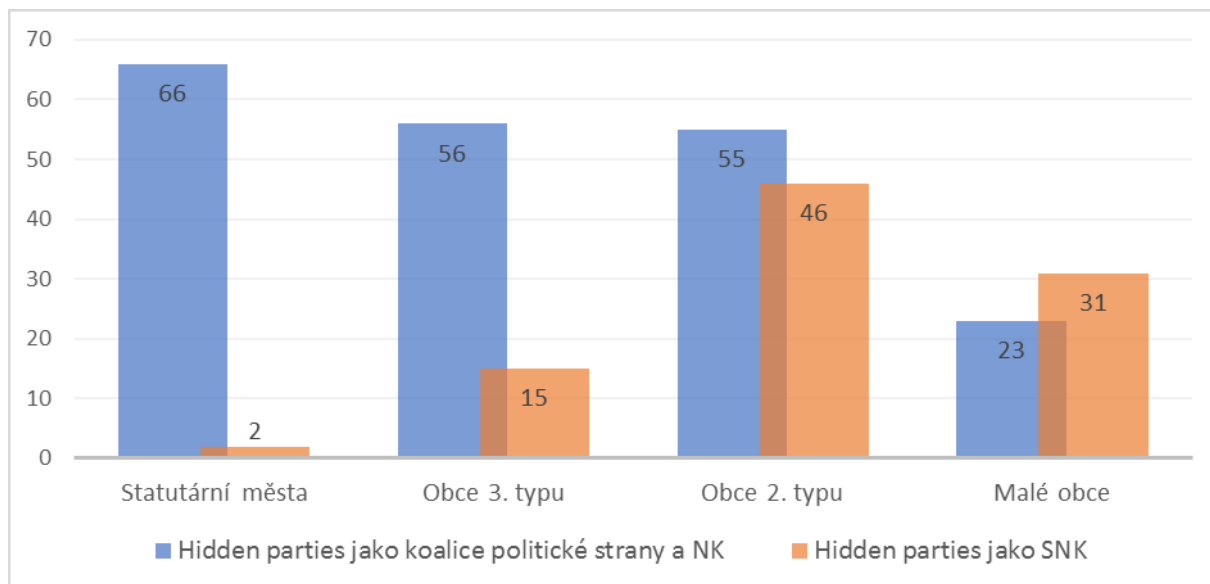

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Pokud bychom porovnali dva typy *hidden parties*, tedy koalice politické strany a nezávislých kandidátů a sdružení nezávislých kandidátů s účastí straníků, tak na zkoumaném vzorku obcí výrazně převažují *hidden parties* formou koalic politické strany a nezávislých kandidátů. Výrazně rozšířenější jsou zejména ve velkých městech. Při poměru získaných mandátů již není převaha koalic politické strany a nezávislých kandidátů tak jednoznačná. Ve třech ze čtyř velikostních kategorií sice získaly více mandátů než *hidden parties* jako SNK, ale poměr kandidujících subjektů se změnil ze 73:18 na poměr zisku mandátů 200:94. Důvodem je to, že *hidden parties* ve formě SNK dokázaly získat v průměru téměř dvakrát více mandátů, než *hidden parties* ve formě koalic politické strany a nezávislých kandidátů. Data dále ukazují, že *hidden parties* ve formě SNK jsou výrazně nejefektivnější forma kandidatury vůbec. Všechna sdružení nezávislých kandidátů získala v průměru 3,4 mandátů na jednu kandidátní listinu. SNK, za které se skrývá nějaká politická strana, získala průměrně 5,2 mandátů. Konstantní průměrný zisk nad 5 mandátů na jednu kandidátní listinu si *hidden*

parties jako SNK drží ve všech velikostních kategoriích s výjimkou statutárních měst, kde ale kandidovala pouze jedna volební strana touto formou a získala dva mandáty v zastupitelstvu²⁸.

Graf č. 28: Zisky mandátů *hidden parties* ve formě koalic politické strany a nezávislých kandidátů a ve formě sdružení nezávislých kandidátů

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

²⁸ Volby.cz [online]. c2017 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://volby.cz/>

8. Politické strany kandidující jako *hidden parties*

Na zkoumaném vzorku 132 obcí různých velikostí bylo nalezeno celkem 91 *hidden parties*. Při bližší analýze bylo za těmito skrytými stranami odhaleno 32 různých politických stran a hnutí. Nutno poznamenat, že do výsledků se výrazně promítlo geografické vymezení 2. a 3. velikostní kategorie obcí na Liberecký a Královéhradecký kraj a vymezení 4. velikostní kategorie na okres Česká Lípa v Libereckém kraji.

Pokud bychom se nejprve zaměřili na velikostní kategorii statutárních měst, jejichž vzorek neměl bližší geografické vymezení, tak mezi 36 *hidden parties* kandidujícími v roce 2014 můžeme nalézt 22 různých politických stran. V jednom případě se za jedno sdružení nezávislých kandidátů skrývaly dokonce dvě strany. Na kandidátní listině „*Patrioti Pardubic*“ byli členové politických stran Strany práv občanů a současně Liberálně ekologické strany²⁹. Vzhledem k tomu, že na předních místech kandidátní listiny byli nestraníci, tak se nedá předpokládat, že by „*Patrioti Pardubic*“ byli *hidden party* v tom smyslu, že by jejím účelem bylo skrytí stranické identity. Přesto parametry *hidden party* splňuje a do výzkumu proto byla zařazena. Z 22 různých politických stran, které se v roce 2014 ve statutárních městech skrývaly, přesně polovina skryla svůj název více než jednou. Nejčastěji, celkem čtyřikrát se skrylo politické hnutí Změna. To sice ve všech případech použilo název „*Změna pro ...*“, ale tento název je do určité míry zavádějící a většina voličů si slovo „změna“ v názvu nespojí s politickým hnutím Změna, ale spíše se změnou poměrů na radnici, se změnou stylu vládnutí a podobně. Politické hnutí Změna bylo v této formě úspěšné ve volbách do zastupitelstva Jablonce nad Nisou a Opavy. Naopak do zastupitelstva Jihlavy a Karviné se jejich kandidátní listina nedostala. Třikrát se pak ve volbách do zastupitelstva statutárního města skryli SNK Evropští demokraté a Blok proti islamizaci – Obrana domova. Volební strany kandidující jako *hidden parties* SNK Evropských demokratů vždy změnily svůj název. V Českých Budějovicích kandidovali SNK Evropští demokraté jako „*Ženy 2014*“, v Pardubicích jako „*Sdružení pro Pardubice*“ a v Jihlavě jako „*Forum Jihlava*“. V prvním případě se do zastupitelstva nedostali, ve dvou zbývajících ano. Blok proti islamizaci – Obrana domova za svou existenci vystřídal už šest různých názvů. Strana vznikla v roce 2003 jako Svobodní, v roce 2007 se přejmenovala na Stranu důstojného života, o čtyři roky později

²⁹ Patrioti Pardubic, kandidátní listina [online]. c2017 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://volby.cz/pls/kv2014/kv21111?xjazyk=CZ&xid=0&xv=12&xdz=3&xnumnuts=5302&xobec=555134&xstrana=522>

na Suverenita – Strana důstojného života, v roce 2014 kandidovali v komunálních volbách jako Domov, v roce 2016 se přejmenovali na Domov s Blokem proti islamizaci a v roce 2017 byl oficiálním názvem Blok proti islamizaci – Obrana domova³⁰. Tato strana se v roce 2014 pokoušela dostat do zastupitelstva Českých Budějovic (České Budějovice jistota domova), Hradce Králové (Hradec náš domov) a Karviné (Spolu pro Karvinou). Výsledkovým maximem bylo 1,5 % ve volbách v Karviné. Ze stran, které byly v roce 2014 v Poslanecké sněmovně PČR, skryli ve statutárních městech svůj název dvakrát Starostové a nezávislí a jednou Úsvit – Národní koalice. Starostové a nezávislí stáli za volebními stranami „Lepší Kladno a starostové“, která získala 3,1 % hlasů a „Hlas Přerova“, která dosáhla výsledku 3,4 % hlasů. Úsvit svou českobudějovickou kandidátní listinu nazval Úsvit pro Budějovice a získal 2,6 % hlasů. Větším stranám se tedy změna názvu příliš nevyplatila.

Největšího úspěchu ve statutárních městech dosáhla volební strana „Severočeši Most“, za kterou se skrývala strana B10.cz, v roce 2015 přejmenovaná na ProKraj. „Severočeši Most“ získali ve volbách 32,7 %. Úspěšná byla i další mostecká volební strana „Sdružení Mostčané Mostu“, za kterou se skrývala politická strana Nový sever a získala 18,8 %. Úspěšná byla i volební strana „PRO Chomutov“, *hidden party* Strany zelených, která ve volbách dostala 27 %. Desetiprocentní hranici překročila ještě, již zmíněná, Změna pro Jablonec.

Tabulka č. 27: Nejčastěji se skrývající strany v roce 2014 ve statutárních městech (uvedeny strany, které více než jednou kandidovaly jako *hidden party*)

Politická strana	Počet <i>hidden parties</i>	Názvy a výsledky <i>hidden parties</i>
Změna	4	Změna pro Jablonec – 11,0 % Změna pro Opavu – 8,5 % Změna pro Karvinou – 4,8 % Změna pro Jihlavu – 0,6 %
Blok proti islamizaci – Obrana domova	3	Spolu pro Karvinou – 1,5 % České Budějovice jistota domova – 0,8 %

³⁰ Historie strany Blok proti islamizaci – Obrana domova [online]. c2017 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/seznam-politicky-ch-stran/Vypis_Historie.aspx?id=209&typ=0

		Hradec náš domov – 0,8 %
SNK Evropští demokraté	3	Forum Jihlava – 9,5% Sdružení pro Pardubice – 9,4 % Ženy 2014 (České Budějovice) – 2,2 %
Alternativa pro občany	2	Severočeši Děčín – 4,0 % Liberec ještě žije – 1,6 %
DOMA	2	DOMA v Budějčích – 3,0% DOMA v Hradci – 1,2 %
Moravané	2	Moravané pro Brno – 1,3 % Moravané a Slezané (Opava) – 0,4 %
ProKraj	2	Severočeši Most – 32,7 % Severočeši Ústí nad Labem – 2,1 %
Republika	2	Republika pro Brno – 0,2 % Republika pro Prahu – 0,1 %
Starostové a nezávislí	2	Hlas Přerova – 3,4% Lepší Kladno a starostové – 3,1 %
Strana práv občanů	2	Patrioti Pardubic – 5,3 % Za prosperitu Přerova a jeho místních částí – 5,0 %
Strana zelených	2	PRO Chomutov – 27,0 % Zelená pro Opavu – 6,6 %

Zdroj: Vlasní zpracování dle Volby.cz

Do struktury *hidden parties* v obcích 3. typu se již promítá geografické omezení a objevují se zde častěji regionální, nebo regionálně silné politické strany. Za celkovým počtem 19 kandidujících *hidden parties* stálo 12 různých politických stran. Pouze čtyři politické strany pak skryly svůj název častěji než jednou. Jednalo se o Starosty a nezávislé, Starosty pro Liberecký kraj, KDU-ČSL a Volbu pro město. Ze stran zastoupených toho času v Poslanecké

sněmovně PČR se za jiný název skryli kromě Starostů a nezávislých a KDU-ČSL také TOP 09 a KSČM.

Starostové a nezávislí postavili tři skryté volební strany. V České Lípě, Nové Pace i Trutnově se dostali do zastupitelstva. V žádném z názvů nebyl žádný odkaz na název hnutí STAN, vždy se jednalo o kombinaci názvu města a dovětku znázorňující povahu volební strany. Tři skryté kandidátní listiny postavilo i hnutí spolupracující se STAN, tedy Starostové pro Liberecký kraj. Ti dosáhli ve všech třech městech, kde jako *hidden party* kandidovali, tedy v Semilech, Turnově a Železném Brodě, výsledku nad 20 %. Stejný počet skrytých volebních stran nominovala i KDU-ČSL, která ale nebyla tak úspěšná jako STAN a SLK a v jednom případě se dokonce nedostala do zastupitelstva. Naopak v České Lípě a Jičíně uspěla. Další dvě strany zastoupené v Poslanecké sněmovně PČR, které postavily skrytou kandidátní listinu, tedy komunisté a TOP 09, se do zastupitelstva města také dostaly. KSČM získala v Železném Brodě pod názvem „Já občan?“ 6,5 % hlasů, TOP 09 se v Tanvaldu jmenovala „*Tanvaldáci*“ a získala 10 % hlasů.

Celkově tři *hidden parties* překonaly v obcích 3. typu hranici 30 %. Vůbec neúspěšnější byla „*Volba pro Nové Město*“, která získala 35,3 %. Volební stranu tvořila koalice Volby pro město a nezávislých kandidátů. O šest desetin méně získala ve volbách „*Volba pro Semily*“, kterou vytvořili Starostové pro Liberecký kraj. Poslední *hidden party*, která překonala hranici 30 % byli „*Sportovci pro Novou Paku*“ složené z hnutí Starostové a nezávislí a nezávislých kandidátů. Zajímavostí je, že mezi pěti neúspěšnějšími *hidden parties* v této velikostní kategorii byly hned tři vytvořené hnutím Starostové pro Liberecký kraj.

Tabulka č. 28: Nejčastěji se skrývající strany v roce 2014 v obcích 3. typu (uvedeny strany, které více než jednou kandidovaly jako *hidden party*)

Politická strana	Počet <i>hidden parties</i>	Názvy a výsledky <i>hidden parties</i>
KDU-ČSL	3	Sdružení pro Jičín – 11,8 % Uděláme pořádek v České Lípě – 9,9 % Pro dnešek i zítřek Železnobrodská – 3,9 %
Starostové a nezávislí	3	Sportovci pro Novou Paku – 30,6 % Tanvald pro život – 9,8 %

		Sdružení pro Trutnov – 9,2 %
Starostové pro Liberecký kraj	3	Volba pro Semily – 34,7 % Nezávislý blok (Turnov) – 27,0 % Za rozvoj města (Železný Brod) – 24,4 %
Volba pro město	2	Volba pro Nové Město – 35,3 % Spolu (Semily) – 14,0 %

Zdroj: Vlasní zpracování dle Volby.cz

V kategoriích obcí 2. typu se mezi *hidden parties* stále častěji objevují velké politické strany. Skrytou volební stranu nenominovalo ze stran zastoupených v té době v Poslanecké sněmovně PČR pouze ANO a Úsvit. Stále je velmi výraznou stranou z hlediska *hidden parties* regionální strana Starostové pro Liberecký kraj, která se do analýzy dostala díky tomu, že část vzorku pochází právě z Libereckého kraje. Celkem mezi obcemi s pověřeným obecním úřadem kandidovalo 24 *hidden parties*. Za ně se skrývalo 13 různých politických stran. Sedm z nich podalo více než dvě kandidátní listiny se změněným názvem.

Nejčastěji, celkem pětkrát, se za *hidden party* skrývalo hnutí Starostové a nezávislí. Ve všech případech dokázalo získat nejméně 10 % hlasů. Stejně jako v předchozí velikostní kategorii, ani tentokrát STAN nezakomponoval do názvu žádný odkaz na název hnutí. Čtyřikrát kandidovali jako *hidden party* Starostové pro Liberecký kraj. Ve třech ze čtyř případů získali nejméně 40 % hlasů a potvrzují tak skvělé výsledky z kategorie obcí 3. typu. Dvě volební strany, které je možné klasifikovat jako *hidden parties*, pak postavily KDU-ČSL, KSČM, TOP 09, ODS a Liberálně ekologická strana. Ze stran zastoupených v Poslanecké sněmovně PČR dosáhla nejlepších výsledků TOP 09, kdy její dvě kandidátní listiny získaly 23,5 % a 13,7 %. ODS dosáhla výsledků 20,2 % a 13,7 % a KDU-ČSL 10,4 % a 9,2 %. KSČM kandidovala samostatně v Kopidlnu pod názvem „*Hasiči a nezávislí*“ a dosáhla výsledku 30,6 %. Ve Svobodě nad Úpou byly na kandidátní listině sdružení nezávislých kandidátů „*Maršováci a Svobodáci*“ členové ČSSD a KSČM a toto SNK získalo ve volbách 10,1 %.

V obcích 2. typu v Libereckém a Královéhradeckém kraji dosáhlo pět *hidden parties* na více než 30 % hlasů. Sdružení nezávislých kandidátů „*Hrádek potřebuje změny!*“, za

kterým stáli Starostové Libereckého kraje, získalo dokonce 65 %. Stejně hnutí stálo i za druhou a třetí nejúspěšnější volební stranou, tedy za stranou „*Nezávislí kandidáti Lomnicka*“ a „*Sdružení pro Desnou*“. „*Mimoňská obroda*“ nominovaná Občanským hnutím Můj domov získala 36,3 % a již zmíněná „*Hasiči a nezávislí*“ z Kopidlna, kteří byli *hidden party* KSČM, 30,6 %.

Tabulka č. 29: Nejčastěji se skrývající strany v roce 2014 v obcích 2. typu (uvedeny strany, které více než jednou kandidovaly jako *hidden party*)

Politická strana	Počet <i>hidden parties</i>	Názvy a výsledky <i>hidden parties</i>
Starostové a nezávislí	5	Živá Sobotka – 24,5 % Opočno společně – 23,5 % Sportovci pro Desnou – 17,9 % Hostinné žije – 17,6 % Vzhůru Skalice – 10,8 %
Starostové pro Liberecký kraj	4	Hrádek potřebuje změny! – 65,0 % Nezávislí kandidáti Lomnicka – 47,6 % Sdružení pro Desnou – 41,3 % Společně pro naše město (Nové Město pod Smrkem) – 14,4 %
KDU-ČSL	2	Nezávislí s podporou (Jablonné v Podještědí) – 10,4 % Desná pro život – 9,2 %
KSČM	2	Hasiči a nezávislí – 30,6 % Maršováci a Svobodáci (Svoboda nad Úpou) – 10,1 %
Liberálně ekologická strana	2	Žít v Úpici – 23,3 % Nově v Novém Městě pod Smrkem – 8,8 %
ODS	2	Občané pro Nové Město pod Smrkem – 20,2 %

		Občané pro Českokubsko – 13,7 %
TOP 09	2	Spoluobčané (Červený Kostelec) – 23,5 % Pro Opočno – 13,7 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Kategorie malých obcí byla zkoumána v okrese Česká Lípa v Libereckém kraji a i do výsledků této kategorie se výrazně promítly *hidden parties* organizované Starosty pro Liberecký kraj. Za 12 *hidden parties*, které byly v této kategorii nalezeny, stojí osm různých politických stran. Z těch zastoupených v Poslanecké sněmovně PČR jsou mezi nimi KDU-ČSL, KSČM, TOP 09 a ODS. Naopak se zde již neobjevuje žádná *hidden party* vytvořená Starosty a nezávislími.

Starostové pro Liberecký kraj byli nejčastěji se skrývající stranou i v malých obcích. Všechny čtyři jejich volební strany byly ale velmi úspěšné a dostaly nadpoloviční počet hlasů ve volbách. Žádná z těchto volebních stran neměla v názvu odkaz na SLK, naopak tři ze čtyř stran měly v názvu slovo „nezávislé“. Druhou stranou, která se v malých obcích skryla vícekrát, byla Strana zelených. Její volební strany ale nebyly zdaleka tak úspěšné a získaly pouze 13,3 %, respektive 4,3 %. Ze stran zastoupených v Poslanecké sněmovně PČR získaly nadpoloviční většinu hlasů *hidden parties* vytvořené KSČM a ODS. „*Ano pro samostatnou Sosnovou*“, *hidden party* KDU-ČSL získala 21,6 % a „*Změna pro Zákupsko*“ složená z členů TOP 09 získala pouze 9,0 % hlasů.

Celkově neúspěšnější byla i v této velikostní kategorii *hidden party* vytvořená Starosty pro Liberecký kraj. Tentokrát se jednalo o volební stranu „*Nezávislí kandidáti*“ v obci Mařenice, která získala 79,9 %. Padesátiprocentní hranici překročilo i několik dalších stran, mezi nimiž byly tři volební strany zorganizované Starosty pro Liberecký kraj: „*Občané pro Radvanec*“ získali 67,4 %, „*Nezávislé moderní Zákupy*“ 62,2 % a „*Sdružení nezávislých kandidátů*“ v Žandově 59 %. Většinu hlasů získala i strana „*Na obci nám záleží*“, kterou vytvořila ODS ve Sloupu v Čechách a „*Sdružení nezávislých kandidátů I*“ složené z členů KSČM v Jestřebí.

Tabulka č. 30: Nejčastěji se skrývající strany v roce 2014 v obcích 3. typu (uvedeny strany, které více než jednou kandidovaly jako *hidden party*)

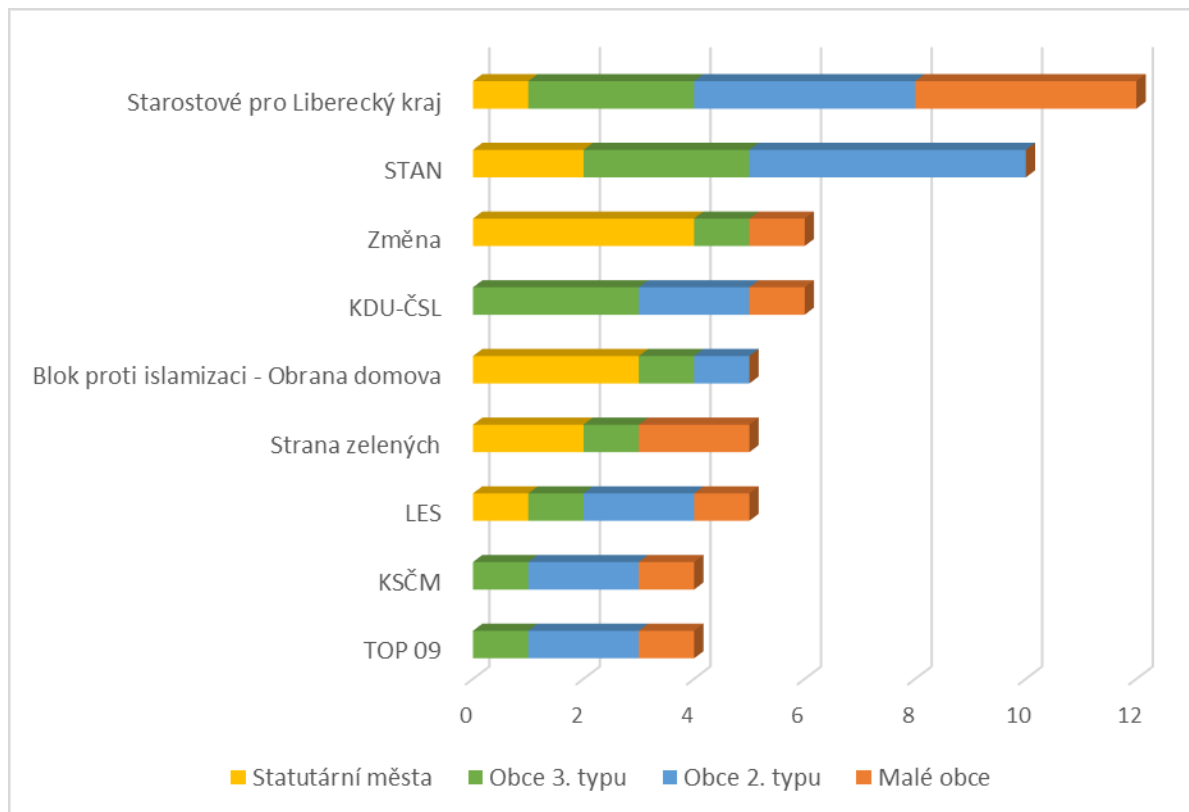
Politická strana	Počet <i>hidden parties</i>	Názvy a výsledky <i>hidden parties</i>
Starostové pro Liberecký kraj	4	Nezávislí kandidáti (Mařenice) – 79,9 % Občané pro Radvanec – 67,4 % Nezávislé moderní Zákupy – 62,2 % Sdružení nezávislých kandidátů (Žandov) – 59,0 %
Strana zelených	2	OKNA 2014 – 13,3 % Zelená pro Stráž – 4,3 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Nejčastěji za *hidden parties* ve zkoumaném vzorku obcí stáli Starostové pro Liberecký kraj, následované Starosty a nezávislími. Mezi strany, které své názvy skrývají zejména ve velkých městech patří politické hnutí Změna a Blok proti islamizaci – Obrana domova. Z politických stran zastoupených v Poslanecké sněmovně PČR této možnosti využívají, kromě Starostů a nezávislých, také KDU-ČSL, KSČM, TOP 09, ODS a jednou Úsvit - Národní koalice. Sociální demokracie tvořila jednu *hidden party* společně s komunisty, hnutí ANO 2011 se neskrylo v roce 2014 ani jednou. Celkově je možné konstatovat, že nejčastěji se za jiné názvy skrývají menší regionální a středové strany. V oblastech s nižší podporou, kterou například KDU-ČSL v Libereckém kraji má³¹, ale nejsou výjimkou ani *hidden parties* vytvořené velkými politickými stranami.

³¹ Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny v roce 2013 v Libereckém kraji [online]. c2017 [cit. 2017-05-04]. Dostupné z: <http://volby.cz/pls/ps2013/ps311?xjazyk=CZ&xkraj=7>

Graf č. 29: Nejčastěji se skrývající politické strany a struktura obcí, ve kterých jako *hidden parties* kandidují

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

8.1 Příklady *hidden parties* ve statutárních městech

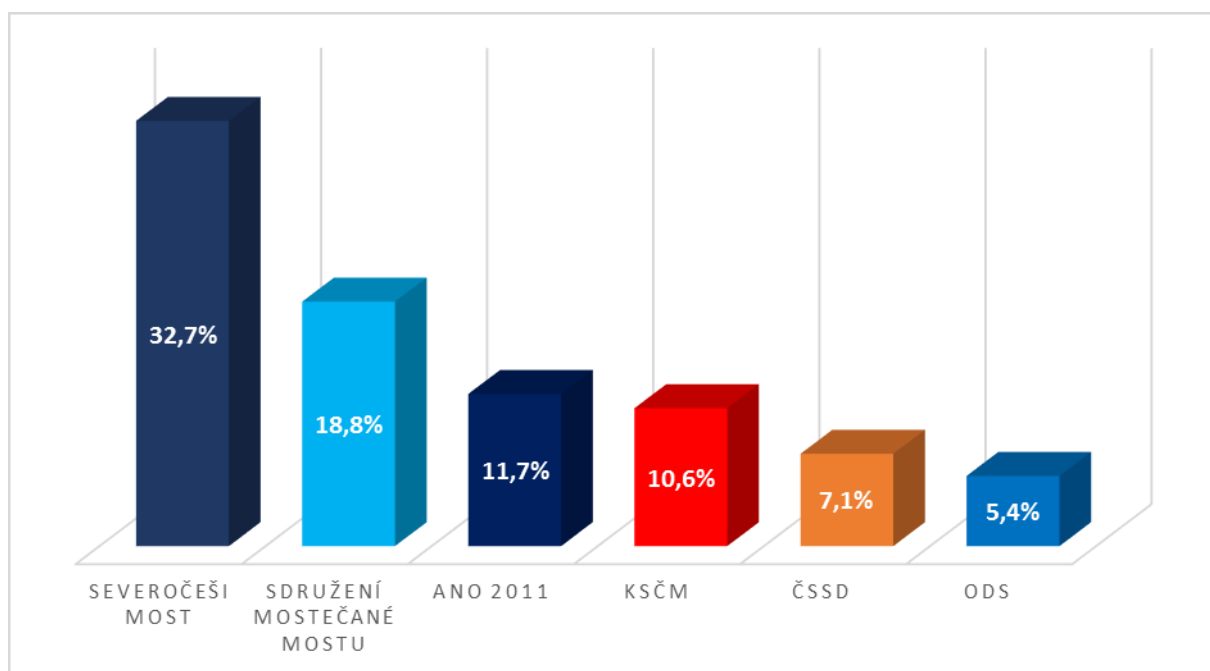
Nejúspěšnější *hidden party* ve statutárních městech byli „Severočeši Most“ nominovaní politickou stranou ProKraj, v té době pojmenované jako B10.cz. Žádný z kandidátů ale nebyl členem této, ani žádné jiné strany. Lídrem „Severočešů Most“ byl Vlastimil Vozka, který byl v roce 2013 zvolen na kandidátní listině ANO 2011 poslancem. Na druhém až pátém místě byli advokát Jan Paparega, senátorka Alena Dernerová, geodet Adolf Sigmund a podnikatel Jiří Zelenka. V roce 2014 tato strana získala v Mostě 32,7 % hlasů a 18 mandátů z 45. Na druhém místě pak skončila další *hidden party*, „Sdružení Mostečané Mostu“, která byla *hidden party* politické strany Nový sever. Na této kandidátní listině bylo deset členů hnutí Severočeši.cz a jeden člen KSČM. Lídrem byl ředitel technických služeb Jan Syrový, dále na popředí kandidátní listiny byli technická náměstkyně Irena Čápková, náměstek primátora Luboš Pitín, předseda odborové organizace Arnošt Ševčík a podnikatel

Miroslav Fencel. „*Sdružení Mostečané Mostu*“ získalo ve volbách 18,8 % a 10 mandátů v zastupitelstvu.

„*Sdružení Mostečané Mostu*“ byl původní název pro volební stranu v roce 2010, která se před volbami 2014 rozštěpila na „*Severočechy Most*“ a „*Sdružení Mostečané Mostu*“. V roce 2010 získalo „*Sdružení Mostečané Mostu*“ většinu hlasů a mandátů – 50,7 % a 26 mandátů. Obě nástupnické strany získaly v roce 2014 v součtu 51,5 % a 28 mandátů. V roce 2010 se jednalo o *hidden party* hnutí Severočeši.cz. Stejná volební strana kandidovala i v roce 2006, kdy jako *hidden party* Strany pro otevřenou společnost získala 33,9 % a 18 mandátů. Mezi lety 2013 a 2014 ale došlo k rozpadu „*Sdružení Mostečané Mostu*“ i hnutí Severočeši.cz³². Naprostá většina kandidátů „*Sdružení Mostečané Mostu*“ z roku 2010 zůstala na kandidátce i pro volby v roce 2014. Na kandidátní listinu „*Severočeši Most*“ přešlo pouze pět kandidátů. Mezi nimi ale byli i dvě nejvýraznější osobnosti strany, které získaly v roce 2010 nejvíce preferenčních hlasů – Alena Dernerová a Vlastimil Vozka, který byl v roce 2010 lídrem strany. V roce 2014 byl pak Vlastimil Vozka volebním lídrem strany „*Severočeši Most*“. Na druhém místě kandidoval zastupitel a člen TOP 09 Jan Paparega a na třetím právě senátorka Alena Dernerová. Na čtvrtém místě se objevil další zastupitel a člen TOP 09 Adolf Sigmund a na pátém třetí z bývalých kandidátů „*Sdružení Mostečané Mostu*“ Jiří Zelenka. Kandidátní listina „*Sdružení Mostečané Mostu*“ v roce 2014 tedy byla velmi podobná, jako kandidátní listina této strany v roce 2010, pouze bez přítomnosti dvou nejvýraznějších osobností a tří dalších kandidátů, kteří přešli do strany „*Severočeši Most*“ a šesti kandidátů, kteří se již voleb neúčastnili. Osobou lídra jsou pak navíc personálně propojení s hnutím ANO 2011. Do nově vzniklé strany „*Severočeši Most*“ pak přešli kromě kandidátů „*Sdružení Mostečané Mostu*“ i výrazné osobnosti TOP 09. Právě TOP 09 na odliv svých výrazných tváří výrazně doplatila a v koalici s KDU-ČSL získala pouze 2,5 % hlasů a ani se nedostala do zastupitelstva.

³² ParlamentniListy.cz, *Zemětřesení u Babišových partner: Miliardář mluví o korupci, možná hrozí rozpad* [online]. c2013 [cit. 2017-05-07]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Zemetreseni-u-Babisovych-partneru-Miliardar-mluvi-o-korupci-mozna-hrozi-rozpad-288308>

Graf č. 30: Výsledky komunálních voleb v Mostě v roce 2014

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

„Severočeši Most“ se ve své kampani nijak nehlásili k politické straně B10.cz, která za volební stranou stála. Výrazně se lišila i loga stran. Paradoxně se však logo strany „Severočeši Most“ podobalo politické straně Severočeši.cz, jejíž členové byli na kandidátní listině konkurenčního „Sdružení Mostečané Mostu“. Odlišné bylo i logo a vizuální prezentace politické strany Nový sever a *hidden party* „Sdružení Mostečané Mostu“. Situace v Mostě byla v roce 2014 velmi nepřehledná, a kromě dvou stran, které se skrývaly za *hidden parties*, do tamní politické situace výrazně promlouvala i strana Severočeši.cz, jejíž členové byli členy jedné strany, ale názvem i vizuální prezentací se k ní hlásila spíše strana druhá.

Obrázek č. 2: Logo „Severočeši Most“

Obrázek č. 3: Logo politické strany B10.cz

Obrázek č. 4: Logo „Sdružení Mostečané Mostu“

NOVÝ SEVER

Obrázek č. 5: Logo politické strany Nový sever

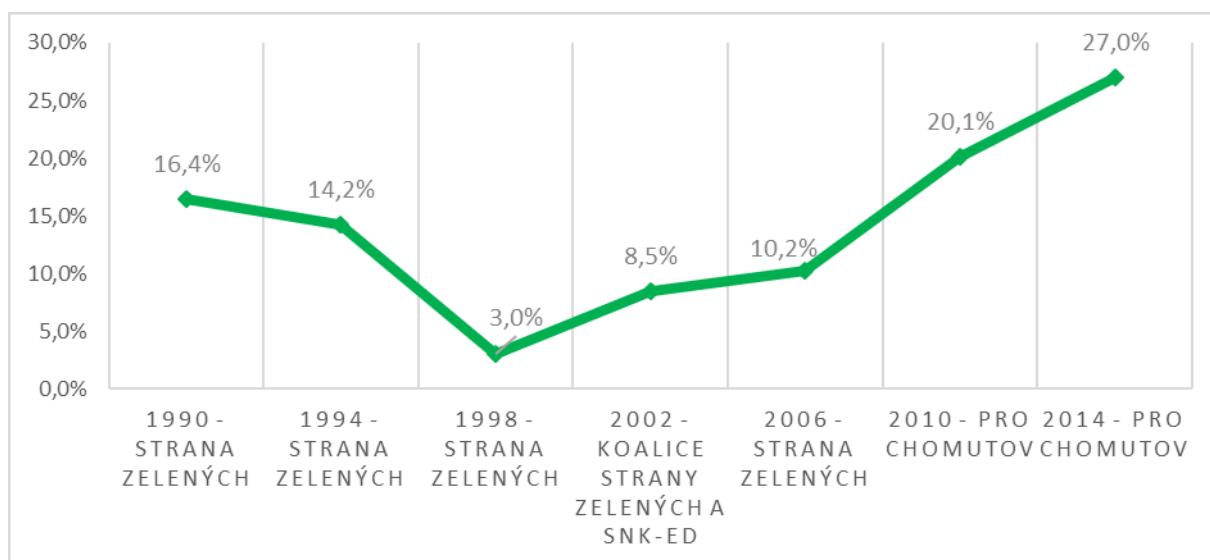

Obrázek č. 6: Logo politické strany Severočeši.cz

Dalším městem v Ústeckém kraji, kde vyhrála volby *hidden party*, byl Chomutov. Za volební stranou „PRO Chomutov“ stála Strana zelených. Členové této strany byli i na samotné kandidátní listině. Mezi 35 kandidáty bylo 5 členů Strany zelených a dále také jeden člen České pirátské strany. Nejvýraznějšími kandidáty byl lídr a obchodní ředitel Daniel Černý, lékařka Monika Mrugová, pedagog Jan Hartman, notářka Ivana Chábová a dále také z posledního místa kandidující Přemysl Rabas, který byl v letech 2006-2010 poslancem za Stranu zelených. Volební strana „PRO Chomutov“ získala 27 % hlasů a 11 mandátů z 35.

Historie Strany zelených v Chomutově je velmi dlouhá. Kandidovala ve všech komunálních volbách od roku 1990 a s výjimkou roku 1998 se vždy dostala do zastupitelstva města. Největších úspěchů ale dosáhla Strana zelených až po změně názvu a vzniku *hidden party* „*PRO Chomutov*“ v roce 2010. V letech 2010 a 2014 tak strana překonala i vysoké volební zisky z počátku 90. let.

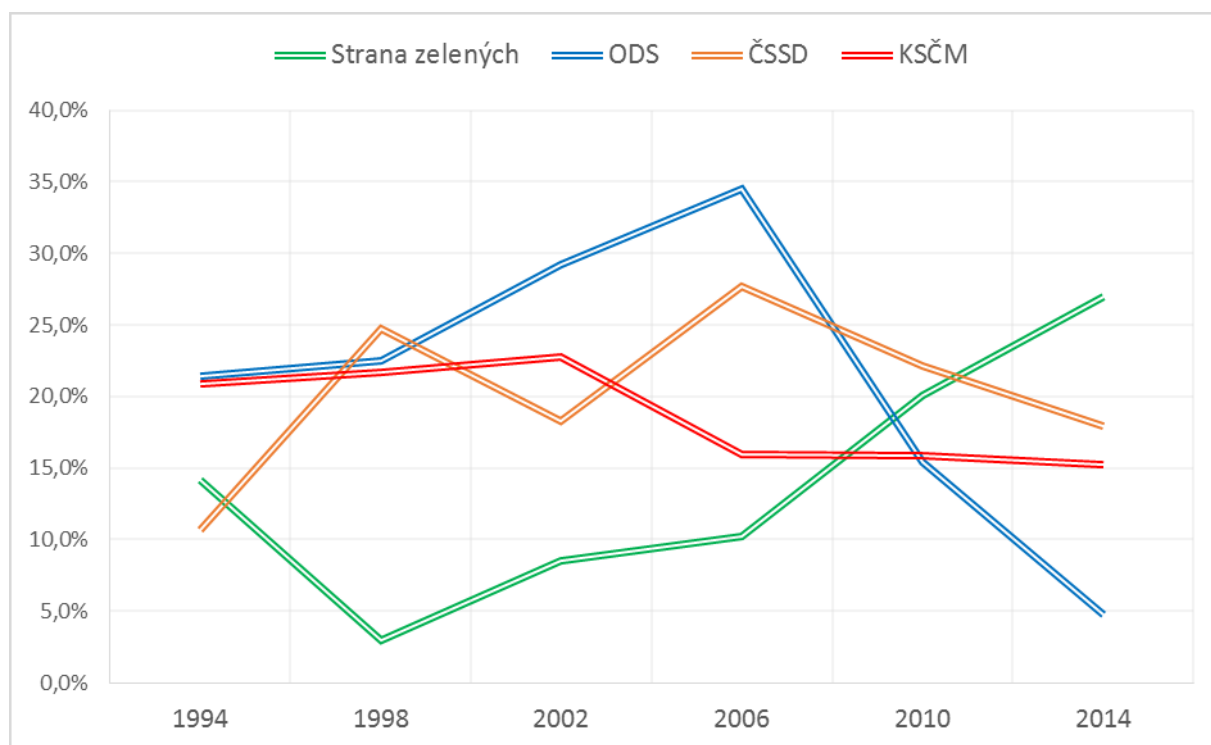
Graf č. 31: Vývoj volebních zisků Strany zelených v Chomutově v závislosti na názvu volební strany

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Strana zelených je společně s ODS, ČSSD a KSČM jedinou stranou, která se účastnila všech komunálních voleb od roku 1994. Až do roku 2010 byly na prvních místech ODS, KSČM a ČSSD. Změna nastala v roce 2010, kdy Strana zelených změnila svůj název na „*PRO Chomutov*“ a začal výrazný pokles zisků ODS, který vyvrcholil v roce 2014 tím, že se kdysi nejsilnější chomutovská strana nedostala do zastupitelstva. Právě Strana zelených dokázala na úpadku ODS vydělat nejvíce.

Graf č. 32: Vývoj volebních zisků Strany zelených, ODS, ČSSD a KSČM v Chomutově

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Logo „*PRO Chomutov*“ bylo prakticky totožné s logem koalice PRO! Kraj, která v roce 2012 kandidovala do zastupitelstva Ústeckého kraje. Tvořily ji Strana zelených, KDU-ČSL a Hnutí za harmonický rozvoj obcí a měst. Kromě loga a členů Strany zelených tyto dvě strany spojuje i velmi podobný název. *Hidden party* „*PRO Chomutov*“ kandidovala poprvé v roce 2010, její krajská obdoba až v roce 2012.

Obrázek č. 7: Logo „*PRO Chomutov*“

Obrázek č. 8: Logo „*PRO! Kraj*“

Další dvě úspěšné *hidden parties* najdeme v Jablonci nad Nisou. V roce 2014 zde skryli svůj název jak Starostové pro Liberecký kraj, kteří jsou velmi úspěšnou lokální stranou, která dokázala vyhrát krajské volby v letech 2012 a 2016, tak politické hnutí Změna, která je

v Libereckém kraji a zejména pak v Liberci taktéž výraznou politickou silou. Starostové pro Liberecký kraj v Jablonci nad Nisou kandidovali v rámci *hidden party* „*Domov nad Nisou*“ a Změna pod hlavičkou „*Změna pro Jablonec*“.

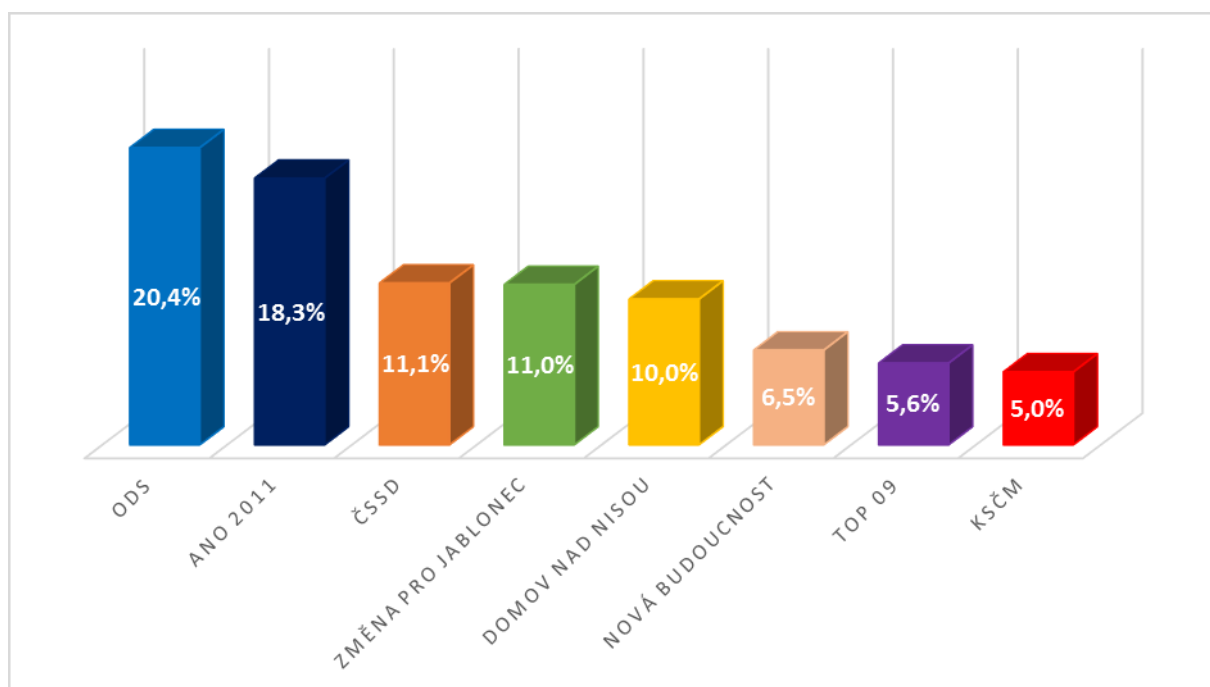
Ve volbách v roce 2014 byla úspěšnější „*Změna pro Jablonec*“, která získala 11 % hlasů a 4 mandáty z 30. Na kandidátní listině byli dva členové hnutí Změna. Nejvýraznějšími osobnostmi byli ekonom Jakub Macek, právnička Michaela Suchardová a také dva kandidáti, kteří byli zastupiteli již v předcházejícím volebním období. Do Změny pro Jablonec přešel z TOP 09 Jaroslav Kraus a z ČSSD Jindřich Berounský. Většina ostatních kandidátů, včetně lídra, byla v politice nováčky. Stejně tak Změna kandidovala v Jablonci nad Nisou poprvé.

Hidden party „*Domov nad Nisou*“ má v Jablonci výraznější historii, i když forma kandidatury byla v každých volbách jiná. Poprvé kandidovala v roce 2006 jako sdružení nezávislých kandidátů, v roce 2010 se již jednalo o *hidden party*. Nikoli však Starostů pro Liberecký kraj, ale Starostů a nezávislých. Zajímavé také je, že volební zisky strany „*Domov nad Nisou*“ konstantně klesají. V letech 2006 a 2010 byla druhou nejsilnější stranou po ODS, v roce 2014 se propadla pod deset procent, na šesté místo. Volební strana „*Domov nad Nisou*“ má také velmi nízkou míru obměny čelních kandidátů. Mezi sedmi nejvýše postavenými kandidáty byli ve všech třech volbách Petr Tulpa, který byl od roku 2006 do roku 2010 starostou, náměstek primátora Petr Vobořil, vedoucí folklorního souboru Jana Hamplová, lékař Marek Řehoř, a náměstkyně primátora Soňa Paukrťová. Od roku 2006 do roku 2014 se tedy změnilo pouze dvě ze sedmi čelních osobností. Zajímavé je také to, že na kandidátní listině této strany byli v roce 2014 dva členové Strany zelených, která je přitom na krajské úrovni dlouhodobým koaličním partnerem právě politického hnutí Změna³³.

Dle výsledků voleb se dá očekávat, že nově vzniklé strany „*Změna pro Jablonec*“ a ANO 2011, které dohromady získaly 29 % hlasů, ubraly hlasy zejména právě straně „*Domov nad Nisou*“, která poklesla od roku 2010 o 14 %, TOP 09, ODS a ČSSD, které poklesly shodně o 6 %.

³³ Změna pro Liberecký kraj [online]. c2017 [cit. 2017-05-07]. Dostupné z: <http://www.zmenaprolibereckykraj.cz/>

Graf č. 33: Výsledky komunálních voleb v Jablonci nad Nisou v roce 2014

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

„Změna pro Jablonec“ ve své vizuální prezentaci používala logo politického hnutí Změna a částečně se k němu hlásila i v názvu. Oproti tomu *hidden party* „Domov nad Nisou“ v názvu zcela skryla příslušnost k hnutí SLK a ve vizuální prezentaci používala vlastní logo. Na většině propagačních materiálech ale současně používala i logo Starostů pro Liberecký kraj a také Strany zelených, jejíž dva členové za „Domov nad Nisou“ kandidovali.

Obrázek č. 9: Logo „Změny pro Jablonec“

Obrázek č. 10: Logo politického hnutí Změna

Obrázek č. 11: Logo „Domov nad Nisou“

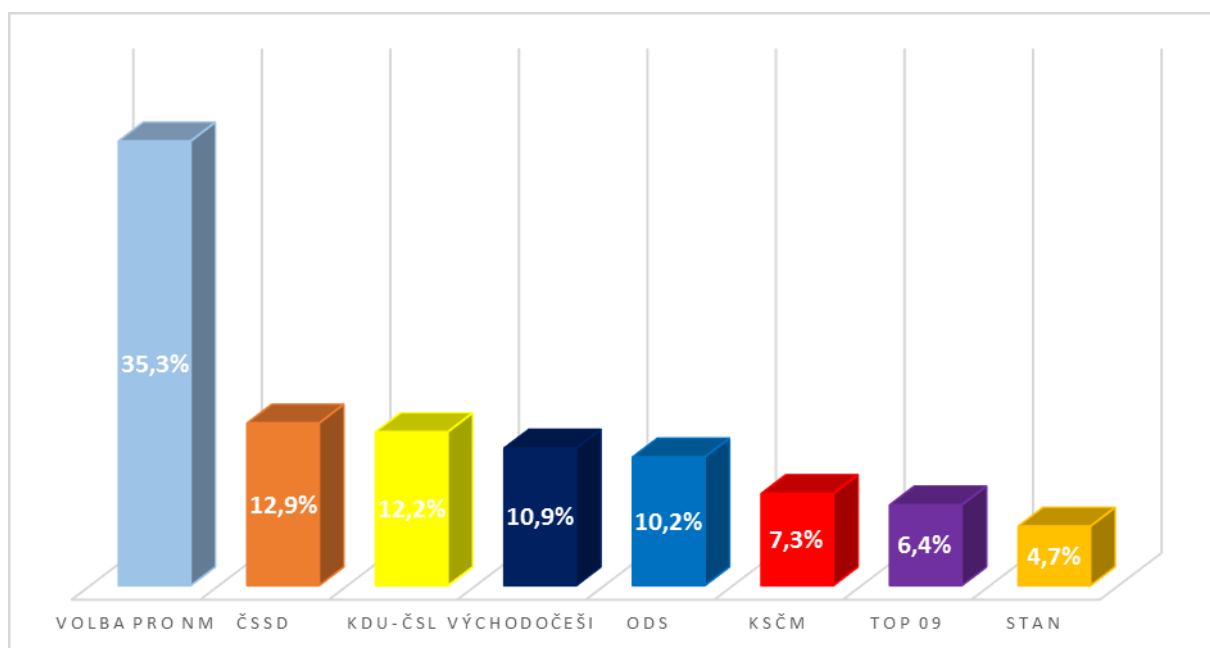
Obrázek č. 12: Logo Starostů pro Liberecký kraj

8.2 Příklady *hidden parties* v obcích 3. typu

V obcích s rozšířenou působností v Libereckém a Královéhradeckém kraji byla nejúspěšnější *hidden party* „Volba pro Nové Město“, která kandidovala v Novém Městě nad Metují na Náchodsku. Strana dokázala vyhrát volby v roce 2010 i 2014 se ziskem nad 30 %. „Volba pro Nové Město“ kandidovala poprvé v roce 2006 jako *hidden party* Unie svobody – Demokratické unie, kdy získala 18,4 %. Od roku 2010 se jedná o *hidden party* Volby pro město. Volebními lídry v roce 2014 byli starosta Petr Hable, finanční ředitel Vilém Maur a podnikatel Michal Beseda. Poslední jmenovaný se na kandidátní listině objevuje už od roku 2006, Petr Hable přešel do „Volby pro Nové Město“ v roce 2010 ze sdružení nezávislých kandidátů „Za rozkvět města“, které již nekandidovalo. Vilém Maur vstoupil do politiky v roce 2010.

Kromě „*Volby pro Nové Město*“ kandiduje od roku 2006 pravidelně také ODS, ČSSD, KDU-ČSL a KSČM. Kromě těchto stran zaznamenalo úspěch v roce 2006 SNK „*Za rozkvet města*“ (19,5 %) a v roce 2014 Východočeši (10,9 %). Žádná další strana nezískala více než 10 % hlasů. V roce 2014 kandidovalo do zastupitelstva města osm a „*Volba pro Nové Město*“ získala 8 mandátů z 21 za 35,3 % a umístila se tak na prvním místě s náskokem téměř 23 % na druhou ČSSD.

Graf č. 34: Výsledky komunálních voleb v Novém Městě nad Metují v roce 2014

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Volba pro město, ať už kandiduje jako *hidden party*, nebo pod svým názvem, tak zpravidla má v každém městě jiné logo, na němž je nejčastěji silueta pamětihodnosti daného města. V několika městech, například ve Vrhlabí, Benešově, nebo na Praze 3, pak Volba pro město využívá univerzálního loga se siluetou věže. V Novém Městě nad Metují je logo odlišné, není na něm ani pamětihodnost, logu dominuje název volební strany.

Obrázek č. 13: Logo „Volby pro Nové Město“

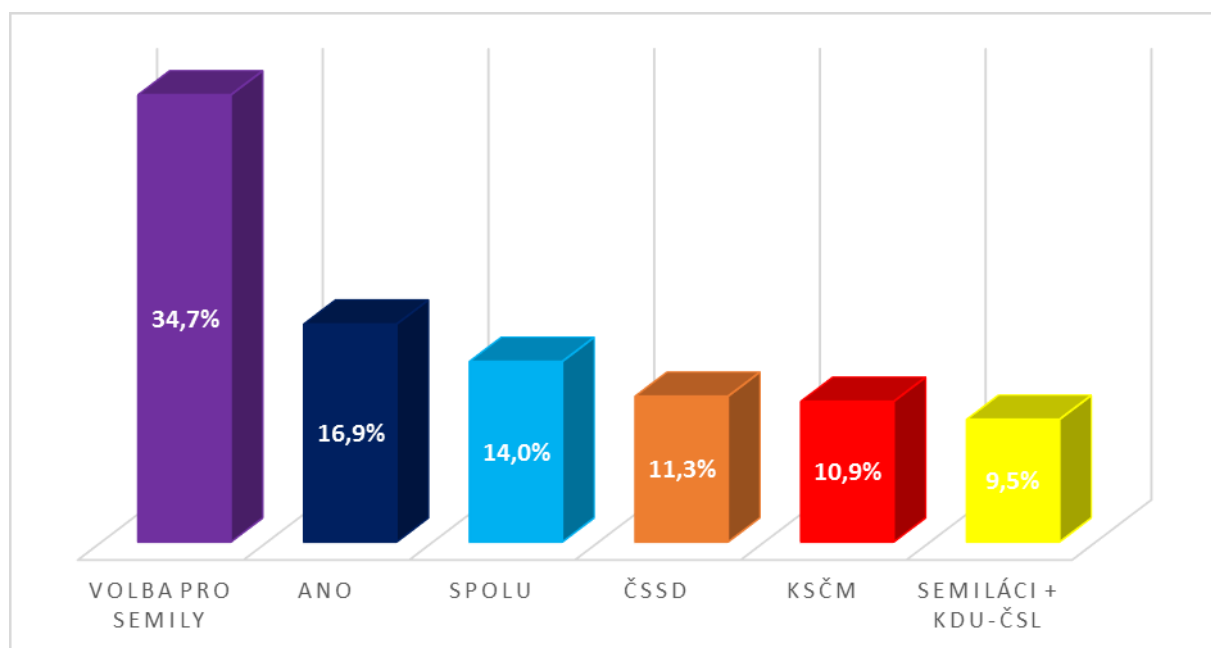
Obrázek č. 14: Logo Volby pro město

Pouze o šest desetin procenta méně získala ve volbách „*Volba pro Semily*“. Ačkoli je název podobný, tak za touto *hidden party* nestojí Volba pro město, ale Starostové pro Liberecký kraj. Poprvé „*Volba pro Semily*“ kandidovala v roce 2006, tehdy ale ještě jako sdružení nezávislých kandidátů. Od roku 2010 se již jedná o *hidden party* Starostů pro Liberecký kraj. Zřejmě nejvýraznější osobností volební strany je od jejího vzniku právník Jan Farský, který se stal po volbách 2006 starostou a později také poslancem. V roce 2014 ho v pozici lídra vystřídala místostarostka Lena Mlejnková, která je také od počátku jednou z nejvýraznějších osobností strany. „*Volba pro Semily*“ vyhrála všechny volby, kterých se účastnila. V roce 2010 dokonce s 46,4 % a ziskem většiny mandátů v zastupitelstvu.

Na třetím místě skončila v roce 2014 volební strana „*Spolu*“, která byla skrytou stranou Volby pro město. Tato *hidden party* sice kandidovala poprvé, ale její lídři se v minulosti o zastupitelský mandát již ucházeli na kandidátních listinách jiných stran. Lídr a středoškolský učitel Petr Ceé v roce 2010 kandidoval za politickou stranu Semiláci, která v roce 2014 vytvořila koalici s KDU-ČSL. Za stejnou stranu kandidoval, a dokonce byl zvolen i projektant František Mojžíš. Obchodní zástupce Josef Králíček v minulosti kandidoval za ČSSD, energetik Zdeněk Flekna pak kandidoval za *hidden party* SOS – OF pro Semily, za kterou se skrývala politická strana Alternativa. Na kandidátní listině byli také tři členové ODS.

Mezi roky 2010 a 2014 došlo v Semilech ke značné proměně kandidujících stran. Kandidátní listinu v obou letech postavily pouze „*Volba pro Semily*“, ČSSD a KSČM. Politická strana Semiláci a KDU-ČSL vytvořily koalici, vůbec pak nekandidovala v roce 2014 ODS, SOS – OF pro Semily, Unie pro sport a zdraví, ČSNS 2005 a Nová realita v Semilech. Naopak nově vznikly, kromě *hidden party* „*Spolu*“, strany ANO 2011, Strana svobodných občanů a LEV 21. Ze třech opakovaně kandidujících stran nejvíce poklesla „*Volba pro Semily*“ (o 12 %). Naopak ČSSD vzrostl volební výsledek o 6 % a komunistům o 3 %.

Graf č. 35: Výsledky komunálních voleb v Semilech v roce 2014

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Vizuální prezentace obou *hidden parties* byla značně odlišná od stran, které se za tyto strany skrývají. Ani jedna ze stran se v kampani nehlásila k „mateřským“ stranám. Volební strana „Spolu“ nijak nezdůrazňovala ani personální propojení s ODS. Personální spojení „Volby pro Semily“ a Starostů pro Liberecký kraj je ve městě, zejména díky poslanci Janu Farskému, všeobecně známo, přesto se strana snažila prezentovat jako nezávislá na jiných politických stranách.

Obrázek č. 15: Logo „Volby pro Semily“

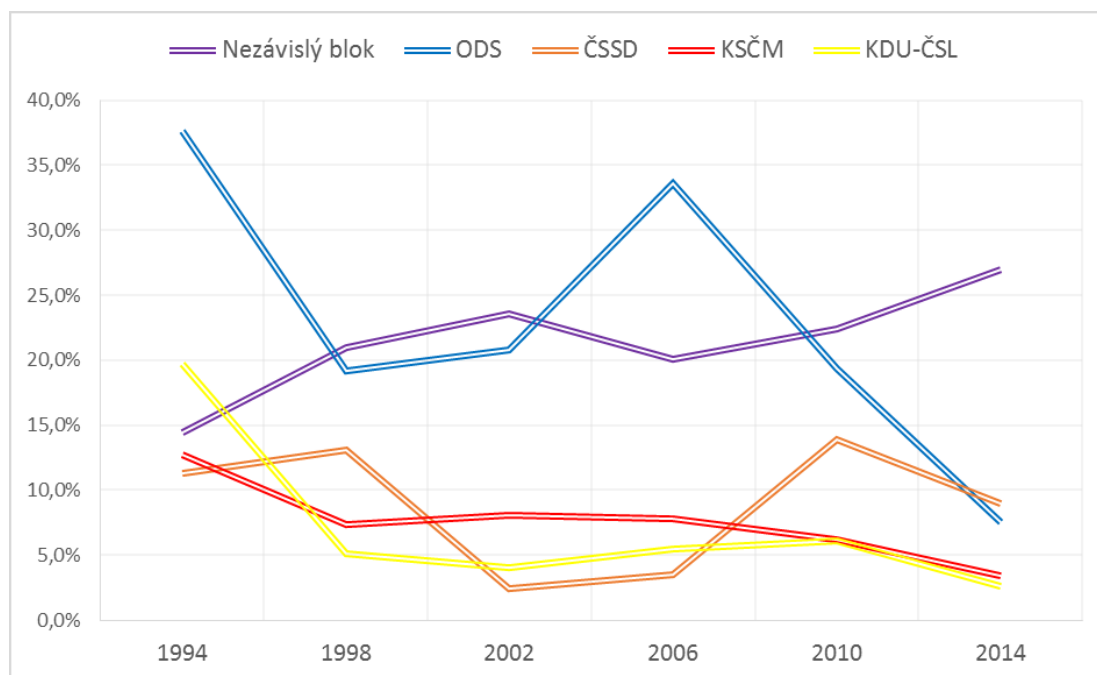

Obrázek č. 16: Logo „Spolu“

Třetím městem s významným zastoupením *hidden parties*, je Turnov. V Turnově kandidovaly v roce 2014 dvě volební strany, které bylo možné považovat za *hidden parties*. Jednalo se o sdružení nezávislých kandidátů „Nezávislý blok“, které mělo na své kandidátní listině členy hnutí Starostové pro Liberecký kraj a volební stranu „Turnov potřebuje změnu“,

za kterou se skrývala Strana zelených. Historie obou stran je značně odlišná. „*Nezávislý blok*“ kandiduje v Turnově už od roku 1994, vždy jako sdružení nezávislých kandidátů. Jako *hidden party* lze tuto stranu klasifikovat i v roce 2014, kdy byla na šestém místě kandidátní listiny Hana Maierová, členka Starostů Libereckého kraje. Nešlo přitom o řadovou kandidátku, ani o řadovou členku hnutí. Hana Maierová byla v letech 1998, 2002, 2006 a 2010 lídrýní hnutí, byla také starostkou a náměstkyní hejtmána Libereckého kraje. V roce 2014 vystřídal Maierovou na pozici lídra Tomáš Hocke, který ji již o rok dříve vystřídal ve funkci starosty. Maierová dala přednost práci náměstkyně hejtmána³⁴. Od roku 1994 se voleb v Turnově kromě „*Nezávislého bloku*“ pravidelně účastní také ODS, ČSSD, KSČM a KDU-ČSL, která ale v roce 1994 kandidovala v koalici společně s ODA a Konzervativní stranou. „*Nezávislý blok*“ si navíc jako jediná volební strana dokázal udržet od roku 1998 konstantní podporu nad 20 %. Dvakrát sice volby výrazně vyhrála ODS, která ale vždy po volebním vítězství v následujících volbách utrpěla porážku. V roce 2014 pak získala pouze 7,5 % hlasů.

Graf č. 36: Vývoj volebních zisků „*Nezávislého bloku*“, ODS, ČSSD, KSČM a KDU-ČSL v Turnově

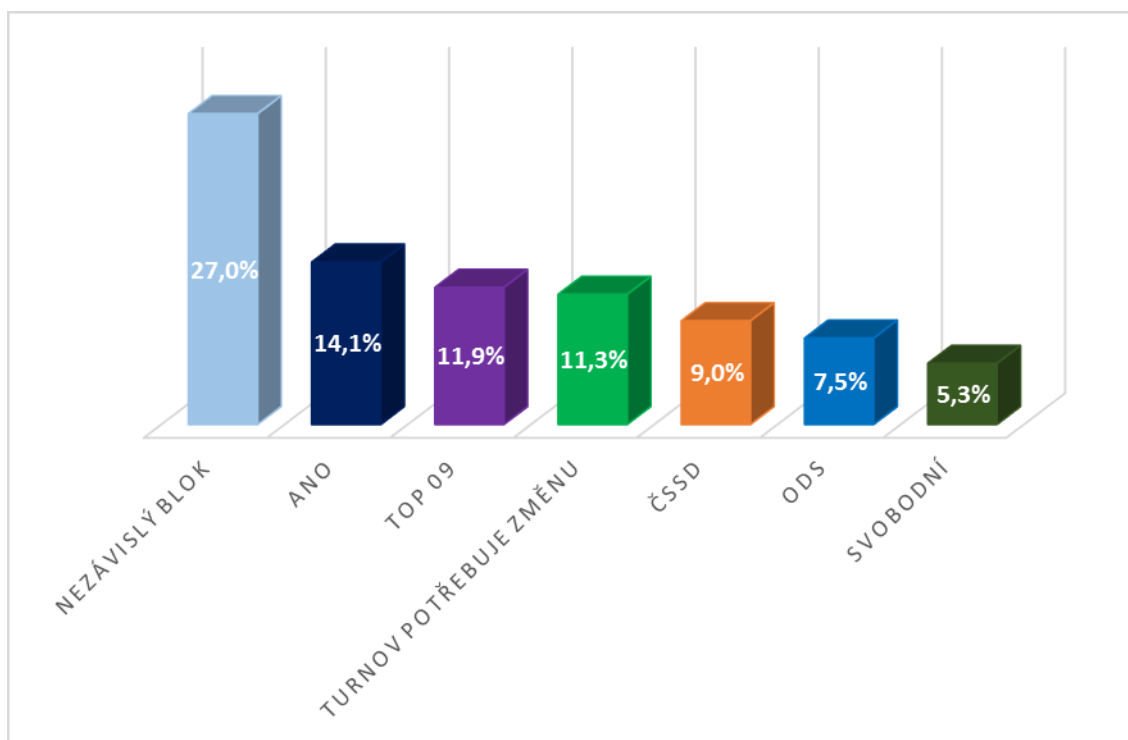

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

³⁴ Naše Pojizeří, *Vládu nad Turnovem převzal od 1. března Tomáš Hocke* [online]. c2013 [cit. 2017-05-07]. Dostupné z: <http://www.nasepojizeiri.cz/semilsko-aktualne/vladu-nad-turnovem-prevzal-od-1-brezna-tomas-hocke/?aktualitaId=23777>

Naopak volební strana „*Turnov potřebuje změnu*“ se v komunálních volbách v Turnově objevila vůbec poprvé. Strana zelených se voleb účastnila i v letech 2006 a 2010, vždy v koalici s US-DEU a Konzervativní stranou, v roce 2006 ještě s ODA a ČSNS 2005 jako Turnovská koalice. Koalice byla poměrně úspěšná, v roce 2006 získala 14,9 % hlasů, v roce 2010 pak ještě o procento více. Před volbami v roce 2014 ale došlo k rozpadu koalice, kde v původní volební straně „Turnovská koalice“ zůstali zástupci Konzervativní strany a doplnili ji členové Věcí veřejných a politické strany Republika. Zástupci Strany zelených pak kandidovali samostatně v rámci *hidden party* „*Turnov potřebuje změnu*“. Například živnostník Ivan Kunetka, který v Turnovské koalici zastupoval US-DEU, vstoupil do Strany zelených a kandidoval za „Turnov potřebuje změnu“. Lídryní pak byla právnička Marina Pokorná. Ve volbách byla úspěšnější se svou *hidden party* Strana zelených, která získala 11,3 % hlasů. Turnovská koalice se s 4,94 % hlasů těsně nedostala do zastupitelstva.

Graf č. 37: Výsledky komunálních voleb v Turnově v roce 2014

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Odlíšné bylo i přiznání dvou *hidden parties* ke stranám, na které mají vazby. Volební strana „*Turnov potřebuje změnu*“ do svého loga zakomponovala logo Strany zelených. „*Nezávislý blok*“ má zcela nové logo, v kampani se nijak nehlásil ke Starostům pro Liberecký

kraj. Nutno ale poznamenat, že „*Nezávislý blok*“ kandidoval vždy jako sdružení nezávislých kandidátů a *hidden party* se stal až ve chvíli, kdy dlouholetá lídryně Hana Maierová vstoupila do hnutí Starostové pro Liberecký kraj.

Obrázek č. 17: Logo „Nezávislého bloku“

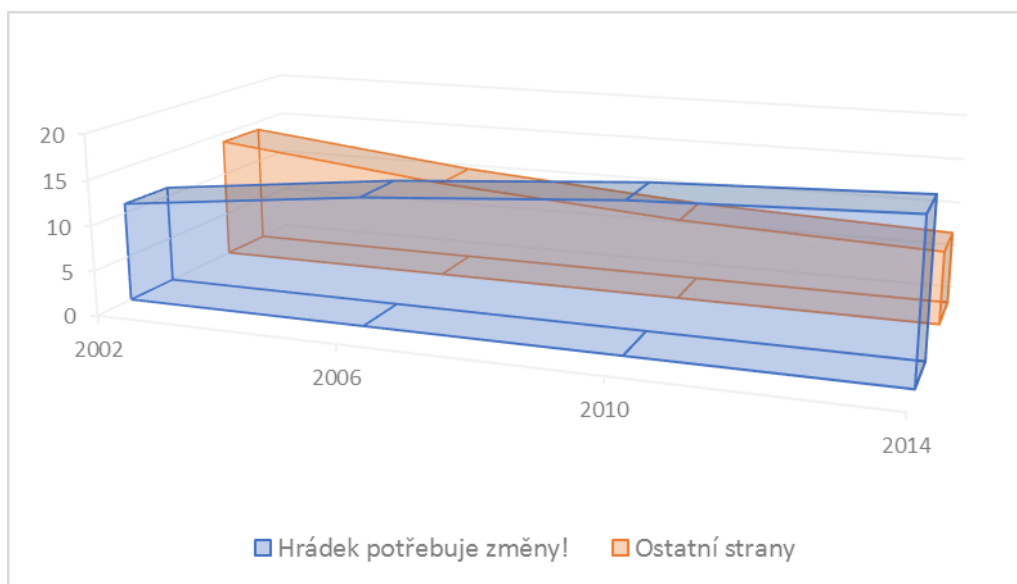
Obrázek č. 18: Logo „Turnov potřebuje změnu“

8.3 Příklady *hidden parties* v obcích 2. typu

V obcích 2. typu již mělo webovou prezentaci pouze 8 *hidden parties*. Nejúspěšnější z těchto stran bylo sdružení nezávislých kandidátů „*Hrádek potřebuje změny!*“ kandidující v Hrádku nad Nisou. Tato volební strana se v Hrádku nad Nisou objevuje už od roku 2002. Vždy kandidovala jako sdružení nezávislých kandidátů v čele s lídrem Martinem Půtou, který je od roku 2012 hejtmanem Libereckého kraje. V roce 2002 volební strana nebyla spojena s žádnou politickou stranou, v roce 2006 byl již Martin Půta členem Strany pro otevřenou společnost, v roce 2010 již byl členem Starostů pro Liberecký kraj a v roce 2014, kdy již nebyl lídrem, Starostů a nezávislých. Přesto lze považovat tuto volební stranu spíše za *hidden party* Starostů pro Liberecký kraj, a to z toho důvodu, že další kandidáti byli členy SLK a Martin Půta je jako hejtman zvolen za Starosty pro Liberecký kraj a je s hnutím tedy silně spojen. V roce 2014 byl lídrem strany Josef Horinka, který Půtu vystřídal v pozici starosty.

„*Hrádek potřebuje změny!*“ vyhrál již první volby, kterých se účastnil. Od roku 2006 si pak drží většinu mandátů v zastupitelstvu. Počet získaných mandátů i podíl hlasů navíc každými volbami navyšuje, v roce 2014 získal 65 % hlasů a 17 mandátů z 25. Současně straně ubývá soupeřů. V roce 2002 kandidovalo v Hrádku nad Nisou sedm volebních stran, v roce 2006 pět stran, v roce 2010 šest stran a v roce 2014 už pouze tři volební strany. Jedinou stranou, která sestavila kandidátní listinu ve všech volbách, kdy kandidovala strana „*Hrádek potřebuje změny!*“, byla KSČM.

Graf č. 38: Vývoj počtu mandátů získaných pro volební stranu „Hrádek potřebuje změny!“ ve srovnání s počtem mandátů získaných všemi ostatními stranami

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

„Hrádek potřebuje změny!“ se nezávisle snažil působit nejen názvem, ale i volební kampaní. Přestože je osobou Martina Půty a dalšími kandidáty úzce spojen se Starosty pro Liberecký kraj, tak nevyužil možnosti kandidatury jako koalice SLK a nezávislých kandidátů, ale kandidoval jako sdružení nezávislých kandidátů. Strana také používá vlastní logo a působí jako zapsaný spolek, má tedy právní subjektivitu³⁵.

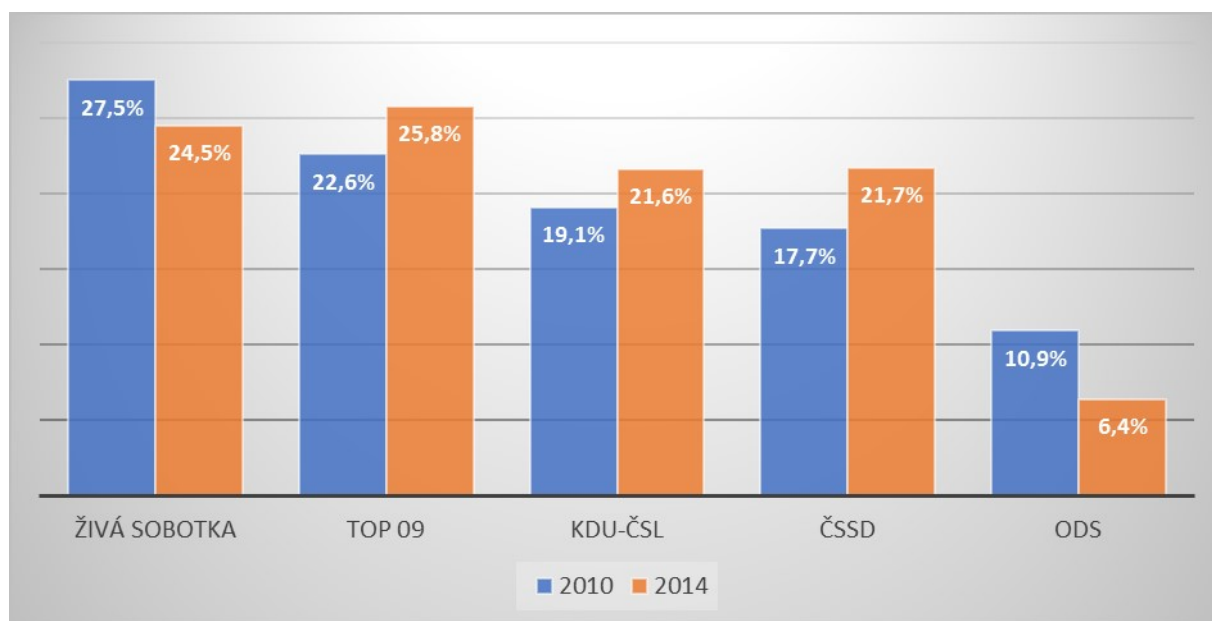
Obrázek č. 19: Logo „Hrádek potřebuje změny!“

Další výraznou *hidden party*, která vedla volební kampaň, byla „Živá Sobotka“ kandidující v Sobotce na Jičínsku. „Živá Sobotka“ kandidovala poprvé v roce 2010, tehdy ještě jako sdružení nezávislých kandidátů. Volby vyhrála se ziskem 27,5 % a čtyř mandátů.

³⁵ Hrádek potřebuje změny! [online]. c2017 [cit. 2017-05-07]. Dostupné z: <http://www.hradekpotrebujezmeny.cz/>

Čtyři mandáty ale získala i TOP 09 a po třech mandátech KDU-ČSL a ČSSD. Jeden mandát získala ODS. Křeslo starosty nakonec získal zástupce KDU-ČSL. Do voleb v roce 2014 šla „Živá Sobotka“ již jako koalice hnutí STAN a nezávislých kandidátů, navíc s účastí dvou členů hnutí. V roce 2014 tedy již bylo možné volební stranu označit za *hidden party*. Tentokrát již volby nevyhrála, ale přesto bylo rozdělení mandátů zcela stejné, jako v roce 2010.

Graf č. 39: Výsledky komunálních voleb v Turnově v roce 2010 a 2014

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

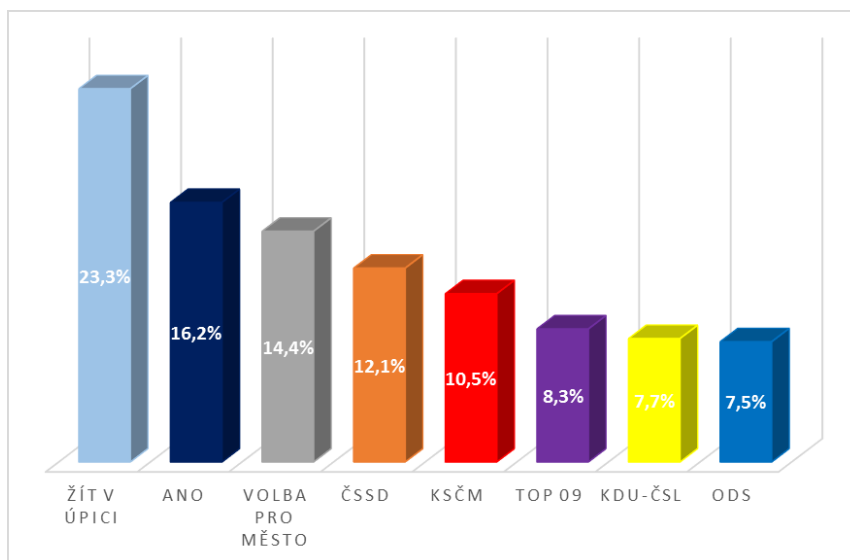
Nejvýraznějšími osobnostmi „Živé Sobotky“ byly v obou volbách místostarosta Jan Janatka a socioložka Barbora Špicarová Stašková, která byla v roce 2010 lídryní. V roce 2014 ji vystřídal právě Janatka. Oba dva byli v roce 2014 členy Starostů a nezávislých. „Živá Sobotka“ sice nepoužívala logo, ale v záhlaví webových stránek se přiznává ke spolupráci s hnutím STAN. Na stejném místě uvádí, že se jedná o „Sdružení nezávislých kandidátů a hnutí STAN“³⁶. Formulace je nepravdivá, protože v roce 2014 se nejednalo o sdružení nezávislých kandidátů, ale o koalici hnutí STAN a nezávislých kandidátů.

³⁶ Živá Sobotka [online]. c2017 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: <http://www.zivasobotka.cz/>

Obrázek č. 20: Záhloví webových stránek strany „Živá Sobotka“

Nově vzniklou volební stranou pro volby v roce 2014 byla také strana „Žít v Úpici“ na Trutnovsku. Jednalo se o koalici Liberálně ekologické strany a nezávislých kandidátů. Lídry volební strany byli svářeč Petr Hron, ředitelka školy Jana Kulhánková a podnikatel Lukáš Bárta. Všichni tito tři lídři strany „Žít v Úpici“ v roce 2010 kandidovali za sdružení nezávislých kandidátů „*RUKA*“. Nejedná se tedy o zcela novou volební stranu s nováčky v politice, ale o volební stranu sestavenou z bývalých zastupitelů a kandidátů sdružení nezávislých kandidátů „*RUKA*“. Velmi podobné byly i volební výsledky obou volebních stran. SNK „*RUKA*“ vyhrálo v roce 2010 volby s 22,8 % hlasů, „Žít v Úpici“ v roce 2014 zvítězila s 23,3 % hlasů. Po přepočtu na mandáty byl po obou volbách stranický systém velmi roztržitý, bez přítomnosti dominantních, nebo naopak marginálních stran. V roce 2010 získaly SNK „*RUKA*“, ČSSD a Volba pro město po třech mandátech, ODS, KDU-ČSL a KSČM po dvou mandátech. V roce 2014 získaly tři mandáty pouze „Žít v Úpici“, dva mandáty ANO, KDU-ČSL a ČSSD. Jeden mandát získaly všechny ostatní strany, tedy KSČM, TOP 09, KDU-ČSL a ODS.

Graf č. 40: Výsledky komunálních voleb v Úpici v roce 2014

Zdroj: Vlastní zpracování dle Volby.cz

Volební strana „Žít v Úpici“ se před volbami k Liberálně ekologické straně nijak nehlásila, používala vlastní logo a na webových stránkách se prezentovala jako „iniciativa“, Liberálně ekologickou stranu nezmiňovala ani v rozsáhlém článku o původu volební strany v sekci „Kdo jsme?“³⁷. Členem Liberálně ekologické strany, ani žádné jiné strany, nebyl žádný z kandidátů.

Obrázek č. 21: Logo "Žít v Úpici"

Obrázek č. 22: Logo Liberálně ekologické strany

³⁷ Žít v Úpici [online]. c2017 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: <http://zitvupici.cz/>

Závěr

Analýza statistických dat prokázala, že *hidden parties* jsou důležitou a nezanedbatelnou součástí českých komunálních voleb.

Hidden parties nejsou pouze českým fenoménem, ale objevují se i v několika dalších státech. Ve většině z nich jsou využívány buď z důvodů nízké popularity dané strany v oblasti, nebo z důvodu anti-stranických nálad ve společnosti a příklonu k nezávislým. Smyslem *hidden parties* je právě to, že standardní politická strana působí jako nezávislé sdružení. Třetím důvodem skrývání, který se objevuje pouze v České republice, je pak přísná podmínka pro kandidaturu nezávislých, kteří tak hledají jiný způsob kandidatury, a právě *hidden parties* jsou jedním z nich. I tak ale tvoří *hidden parties* složené z nestraníků pouze 31,5 % všech *hidden parties*. Hlavním důvodem tedy zůstává zakrytí stranické identity a působení jako nezávislé sdružení bez vazby na politickou stranu.

Rozdíl oproti jiným evropským státům je i v tom, že v České republice lze klasifikovat dvě možné formy kandidatury jako *hidden parties*. Tou častěji rozšířenou jsou koalice politické strany a nezávislých kandidátů. Mezi těmito formami kandidatury lze označit jako *hidden parties* celkem 66,4 % z nich. Koalice politické strany a nezávislých kandidátů najdeme nejčastěji ve větších městech. Druhou formou jsou pak sdružení nezávislých kandidátů, na jejichž kandidátní listině jsou členové politické strany. Mezi sdruženími nezávislých kandidátů můžeme za *hidden parties* označit ale pouze 10,1 % všech SNK. Vzhledem k podmínce sběru podpisů se sdružení nezávislých kandidátů objevují nejčastěji v menších obcích. Z celkového počtu *hidden parties* je více než 80 % tvořeno koalicemi politické strany a nezávislých kandidátů.

Důležité je i zjištění, že *hidden parties* byly ve všech velikostních kategoriích, s výjimkou statutárních měst, úspěšnější než jiné volební strany. Ve všech zbylých třech velikostních kategoriích získala průměrná *hidden party* přibližně o 1,5 mandátů více než jiná průměrná volební strana. Ačkoli byl tak podíl *hidden parties* v roce 2014 v českých komunálních volbách 9,7 %, tak podíl na zisku mandátů vzrostl na 11,5 %. Nejvyšší podíl získaly *hidden parties* v obcích 2. typu, kde bylo na kandidátních listinách *hidden parties* zvoleno 18,3 % všech zastupitelů.

Hidden parties tvoří, na rozdíl od stranických, nebo nezávislých forem kandidatury, přibližně stejný podíl na stranickém systému všech velikostních kategorií obcí. Jejich význam mírně klesá pouze v malých obcích. Oproti zmíněným formám kandidatury je ale nerovnováha v rozložení *hidden parties* pouze mírná. Příčinou může být to, že *hidden parties* tvoří dvě formy kandidatury, které se navzájem doplňují – koalice politické strany a nezávislých kandidátů je častější ve větších městech a sdružení nezávislých kandidátů v menších obcích.

Do této analýzy se výrazně promítl zkoumaný vzorek obcí, respektive vybrané kraje. V Libereckém kraji se často objevovaly jako *hidden parties* Starostové pro Liberecký kraj. V Libereckém i Královéhradeckém kraji pak často kandidovaly i další spíše lokální strany jako Volba pro město a Změna. Obě tyto strany se ale objevovaly poměrně často i ve statutárních městech a v dalších obcích mimo dva zmíněné kraje. Vzhledem k velikosti a celostátní relevanci Volby pro město a politického hnutí Změna pak lze konstatovat, že tyto strany používají formu *hidden parties* jako součást své strategie. Pomáhají jim v tom i jejich názvy, kdy se skryté strany často jmenují „Volba pro ...“, nebo „Změna pro ...“. Částečně tak zůstává zachován název strany a současně je použit i název města, který je v názvu *hidden parties* využit nejčastěji. Současně oba názvy ale využívají i další strany, než pouze Volba pro město a politické hnutí Změna. Politické hnutí Změna se zaměřuje zejména na větší města (Jihlava, Jablonec nad Nisou, Karviná, Opava), Volba pro město spíše na menší města (Semily, Nové Město nad Metují).

Z extrémistických stran, které se často mezi *hidden parties* objevují v zahraničí, využívala možnosti skrytí svého názvu nejčastěji strana Blok proti islamizaci – Obrana domova. Další extrémistické strany, jako například Dělnická strana sociální spravedlnosti, nebo Národní demokracie, se neskryly ani v jedné ze zkoumaných obcí. Naopak poměrně často skrývají svůj název velké politické strany zastoupené v Poslanecké sněmovně PČR. Mezi devíti stranami, které skryly svůj název nejméně čtyřikrát, byly hned čtyři sněmovní strany – KDU-ČSL, KSČM, TOP 09 a Starostové a nezávislí, kteří byli do Poslanecké sněmovny zvoleni na kandidátkách TOP 09. Na stejné kandidátní listině byl zvolen i jeden člen Starostů pro Liberecký kraj, kteří využívali *hidden parties* nejčastěji. Strana zelených, která také patří mezi nejčastěji se skrývající politické strany, má několik zástupců v Senátu PČR.

Pokud vedou *hidden parties* volební kampaň, tak až na výjimky mají vlastní logo a v kampani většinou neuvádějí spojitost s politickou stranou. Mezi *hidden parties* platí, stejně jako mezi ostatními volebními stranami, že volební kampaň vedou spíše ve větších městech. Na venkově neprobíhá před komunálními volbami kampaň téměř žádná. Naprostá většina *hidden parties* má ve svém názvu uveden název města, ve kterém kandiduje.

Za *hidden party* lze tedy označit přibližně každou desátou volební stranu v komunálních volbách. Jejich počet a význam navíc neustále vzrůstá. Neexistuje velký rozdíl mezi počtem *hidden parties* ve městech a na venkově, je ale patrný rozdíl ve struktuře. Na venkově se jedná většinou o sdružení nezávislých kandidátů, za které kandiduje alespoň jeden člen politické strany, ve městech se častěji jedná o koalice politické strany a nezávislých kandidátů. Ve městech jsou častěji *hidden parties* složené z nestraníků, kandidujících touto formou náhradou za sdružení nezávislých kandidátů, jehož kandidatura je podmíněna sběrem podpisů.

Práce nastolila nové otázky v oblasti *hidden parties*, kterými by bylo zajímavé, ať už formou kvantitativního, nebo kvalitativního výzkumu, se zabývat. Tento výzkum bral v úvahu zejména obce Libereckého a částečně Královéhradeckého kraje. Je pravděpodobné, že v případě zahrnutí jiných krajů by byla struktura skrývajících se stran částečně odlišná. Ve většině krajů není sice tak silná lokální strana, jako právě v Libereckém kraji, ale ve většině z nich se nějaká lokální strana objevuje. Výzkum ukázal, že právě lokální strany jsou těmi, které se skrývají velmi často. Analýza více krajů by také mohla ukázat, zda je skrývání se stran závislé na míře podpory v daném kraji.

V rámci kvalitativního výzkumu by pak byla přínosem analýza konkrétní *hidden party*, zejména pak rozhovory s jednotlivými aktéry. Ať už se samotnými kandidáty, kteří by uvedli důvod toho, proč skrývají název dané strany a jaký mají k dané politické straně vztah, nebo s voliči, mezi nimiž by mohl proběhnout výzkum toho, zda o propojení volební a politické strany vědí a zda by ji dali hlas i v případě, že by se strana prezentovala pod názvem politické strany. Zajímavý by byl i pohled politické konkurence a analýza toho, zda na spojení *hidden party* s politickou stranou voliče konkurenti upozorňují, případně jestli o spojení vědí.

Ačkoli se nejedná o legislativně ukotvenou formu kandidatury, tak její význam vzrůstá a nelze očekávat, že vrcholu dosáhla v roce 2014. Deziluze veřejnosti z politických stran je

stále vysoká, současně přísná podmínka pro kandidaturu nezávislých zůstává, a tak již volby v roce 2018 ukáží, jak se dál budou *hidden parties* vyvíjet.

Summary

The reason, why political parties most often hide their official names is the public's distrust to political parties and a significant increase of inclination to independents. At the same time, between the *hidden parties* appear candidate lists, which are used by political parties, so they do not need to collect the signatures, which are necessary for participation on the elections. These *hidden parties*, for which only non-partisans stand out, is 31,5%. *Hidden parties* appear in the Czech Republic most often in the form of coalition of political party and independent candidates. Less widespread are coalitions of independent candidates. In year 2014, the *hidden parties* created 9,7% of all candidate parties in local elections. At the same time, it was an overly successful form of candidacy, so *hidden parties* gained 11,5% of all mandates. Those parties can be found in municipalities of all sizes. The official names hide most often small regional political parties; however, the exceptions are not even large political parties such as KDU-ČSL, KSCM, or TOP 09.

Bibliografie

Primární zdroje

Zákon o volbách do zastupitelstev obcí č. 491/2001 Sb., dostupné z <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&fulltext=&nr=491~2F2001&part=&name=&rpp=15> [cit. 25.2.2017]

Zákon o sdružování v politických stranách a politických hnutích č. 424/1991 Sb., dostupné z <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=424~2F1991&rpp=15#seznam> [cit. 25.2.2017]

Gemeentakieswet (Belgium), dostupné z http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1932080430&table_name=wet [cit. 28.2.2017]

Local Government Council Election Act (Estonia), dostupné z <http://www.legislationline.org/documents/action/popup/id/5676> [cit. 28.2.2017]

Ustawa 112 – Kodeks wyborczy (Poland), dostupné z <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20110210112> [cit. 13.4.2017]

The Local Elections Rules (England), dostupné z <http://www.legislation.gov.uk/uksi/2006/3305/made> [cit. 28.2.2017]

Zakon o lokalnim izborima 144/12 (Croatia), dostupné z <https://www.zakon.hr/z/559/Zakon-o-lokalnim-izborima> [cit. 28.2.2017]

Neperiodická literatura

HEYERICK, An, *Independent Relicts or Heralds of Party Decline?* Disertační práce. Univezita Gent. Fakulta politických a sociálních věd. Katedra politologie. Gent, 2016. Vedoucí práce Kristof STEYVERS.

JEŘÁBEK, Hynek, *Úvod do sociologického výzkumu*. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7066-662-5.

JÜPTNER, Petr; POLINEC, Martin a kol., *Evropská lokální politika 2*. Praha: Institut politologických studií FSV UK, 2009. ISBN 978-80-254-3510-6.

REISER, Marion; HOLTSMANN, Everhard. *Farewell to the Party Model. Independent Local List in East and West European Countries*. Wiesbaden: VS Verlag, 2008. ISBN 978-3-531-15687-3.

RIGEL, Filip. *Meze kandidatury nezávislých ve volbách do zastupitelstev obcí* in ŽATECKÁ, Eva; KOVÁČOVÁ, Lucia; HORECKÝ, Jan; VOMÁČKA, Vojtěch. *COFOLA 2011 – Sborník příspěvků z mezinárodní konference pořádané Právnickou fakultou Masarykovy univerzity 29.4. - 1.5.2011 v Brně*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5582-7.

Periodická literatura

BERNARD, Josef (2012): Individuální charakteristiky kandidátů ve volbách do zastupitelstev obcí a jejich vliv na volební výsledky. *Sociologický časopis*, roč. 48, č. 4, s. 613-640.

GRANT, W. P. (1971): Local parties in British local politics: a framework for empirical analysis. *Political Studies*, roč. 19, č. 2, s. 201-212.

KOPRIĆ, Ivan; DUBAJIĆ, Daria; VUKOJIČIĆ TOMIĆ, Tatijana (2015): County Elections in Croatia: On the Path to Genuine Regional Politics. *Lokalna Demokracija*, roč. 15, č. 2, s. 475 – 516.

LEBEDA, Tomáš (2009): Komunální volby klamou. Krátké zastavení nad problematickými aspekty volebního systému pro obecní zastupitelstva. *Acta Politologica*, roč. 1, č. 3, s. 332 – 343.

LINEK, Lukáš (2003): *Dimenze antistranických postojů české veřejnosti*. Naše společnost, roč. 1, č. 3-4, s. 13 – 18.

Internetové stránky

CVVM, *Postoje obyvatel ČR k politickým stranám – září 2016* [online]. c2017 [cit. 2017-02-25]. Dostupné z:

http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7611/f3/pv161107a.pdf

Český statistický úřad, *Srovnání krajů v České republice* [online]. c2015 [cit. 2017-01-28].

Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/srovnani-kraju-v-ceske-republice-2015>

Hrádek potřebuje změny! [online]. c2017 [cit. 2017-05-07]. Dostupné z:

<http://www.hradekpotrebujezmeny.cz/>

Koalice pro Hradec [online]. c2017 [cit. 2017-02-25]. Dostupné z: <http://www.koaliceprohradec.cz/>

Naše Pojizeří, *Vládu nad Turnovem převzal od 1. března Tomáš Hocke* [online]. c2013 [cit. 2017-05-07]. Dostupné z: <http://www.nasepojizeri.cz/semilsko-aktualne/vladu-nad-turnovem-prevzal-od-1-brezna-tomas-hocke/?aktualitaId=23777>

ParlamentniListy.cz, *Zemětřesení u Babišových partner: Miliardář mluví o korupci, možná hrozí rozpad* [online]. c2013 [cit. 2017-05-07]. Dostupné z:

<http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Zemetreseni-u-Babisovych-partneru-Miliardar-mluvi-o-korupci-mozna-hrozi-rozpad-288308>

Ministerstvo vnitra ČR, *Rejstřík politických stran a politických hnutí* [online]. c2017 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/seznam-politickyh-stran/>

Zelení Jihočeský kraj, *Kandidátní listina* [online]. c2017 [cit. 2017-02-25]. Dostupné z: <http://jihocesky.zeleni.cz/uplna-kandidatni-listina/>

Valimised, *Archiv volebních výsledků komunálních voleb v Estonsku* [online]. c2017 [cit. 2017-02-28]. Dostupné z: <http://www.vvk.ee/arhiiv/kohaliku-omavalitsuse-volikogu-valimised-2/>

Volby.cz [online]. c2017 [cit. 2017-05-15]. Dostupné z: <http://www.volby.cz/>

Změna pro Liberecký kraj [online]. c2017 [cit. 2017-05-07]. Dostupné z:

<http://www.zmenaprolibereckykraj.cz/>

Živá Sobotka [online]. c2017 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: <http://www.zivasobotka.cz/>

Žít v Úpici [online]. c2017 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: <http://zitvupici.cz/>

Osobní komunikace

KOPRIĆ, Ivan. Hidden parties in european local elections [elektronická pošta]. Message to: ikopric@pravo.hr. 14. března 2017 13:12. Osobní komunikace

Seznam použitých zkratk

ČSSD – Česká strana sociálně demokratická

HDZ – Chorvatská demokratická unie

HNS – Chorvatská lidová strana

KDU-ČSL – Křesťanská demokratická unie – Československá strana lidová

KSČM – Komunistická strana Čech a Moravy

NK – Nezávislý kandidát

ODS – Občanská demokratická strana

ODA – Občanská demokratická aliance

US-DEU – Unie svobody – Demokratická unie

SLK – Starostové pro Liberecký kraj

SNK – sdružení nezávislých kandidátů

SPD – Sociálně demokratická strana Chorvatska

STAN – Starostové a nezávislí

SZ – Strana zelených

VPM – Volba pro město

Seznam tabulek, grafů a obrázků

Tabulky

Tabulka č. 1: Postoje české veřejnosti k politickým stranám

Tabulka č. 2: Rozdělení do čtyř velikostních kategorií a počty analyzovaných obcí a stran v roce 2014

Tabulka č. 3: Typy volebních stran v belgických komunálních volbách

Tabulka č. 4: Volební zisky Vlastenecké unie ve městě Viljandi

Tabulka č. 5: Volební výsledky čtyř typů kandidátních listin v roce 2002 v šesti zkoumaných obvodech v Polsku

Tabulka č. 6: *Hidden parties* v pěti evropských zemích

Tabulka č. 7: Potřebný počet podpisů pro kandidaturu nezávislých kandidátů

Tabulka č. 8: Možné formy kandidatury v českých komunálních volbách

Tabulka č. 9: Podíl *hidden parties* mezi koalicemi politické strany a nezávislých kandidátů

Tabulka č. 10: Podíl *hidden parties* mezi sdruženími nezávislých kandidátů

Tabulka č. 11: Vývoj počtu kandidujících volebních stran v letech 2006, 2010 a 2014

Tabulka č. 12: Podíl *hidden parties* mezi koalicemi politické strany a nezávislých kandidátů v letech 2006, 2010 a 2014

Tabulka č. 13: Podíl *hidden parties* mezi sdruženími nezávislých kandidátů v letech 2006, 2010 a 2014

Tabulka č. 14: Podíl *hidden parties* mezi volebními stranami v letech 2006, 2010 a 2014

Tabulka č. 15: Počet stranických, pseudonezávislých a nezávislých forem kandidatury v jednotlivých velikostních kategoriích a letech

Tabulka č. 16: Formy kandidatury a jejich úspěšnost ve statutárních městech v roce 2014

Tabulka č. 17: Nejúspěšnější *hidden parties* ve statutárních městech (v každém roce tři strany s nejvíce mandáty)

Tabulka č. 18: Formy kandidatury a jejich úspěšnost v obcích 3. typu v roce 2014

Tabulka č. 19: Nejúspěšnější *hidden parties* v obcích 3. typu (v každém roce tři strany s nejvíce mandáty)

Tabulka č. 20: Formy kandidatury a jejich úspěšnost v obcích 2. typu v roce 2014

Tabulka č. 21: Nejúspěšnější *hidden parties* v obcích 2. typu (v každém roce tři strany s nejvíce mandáty)

Tabulka č. 22: Formy kandidatury a jejich úspěšnost v malých obcích v roce 2014

Tabulka č. 23: Nejúspěšnější *hidden parties* v malých obcích (v každém roce tři strany s nejvíce mandáty)

Tabulka č. 24: Podíl jednotlivých forem kandidatury na zisku mandátů ve volbách v roce 2014

Tabulka č. 25: *Hidden parties* v roce 2014

Tabulka č. 26: Zisky mandátů pro *hidden parties* v letech 2006, 2010 a 2014

Tabulka č. 27: Nejčastěji se skrývající strany v roce 2014 ve statutárních městech (uvedeny strany, které více než jednou kandidovaly jako *hidden party*)

Tabulka č. 28: Nejčastěji se skrývající strany v roce 2014 v obcích 3. typu (uvedeny strany, které více než jednou kandidovaly jako *hidden party*)

Tabulka č. 29: Nejčastěji se skrývající strany v roce 2014 v obcích 2. typu (uvedeny strany, které více než jednou kandidovaly jako *hidden party*)

Tabulka č. 30: Nejčastěji se skrývající strany v roce 2014 v obcích 3. typu (uvedeny strany, které více než jednou kandidovaly jako *hidden party*)

Grafy

Graf č. 1: Historicky nejúspěšnější strany v komunálních volbách ve městě Viljandi

Graf č. 2: Podíl forem kandidatury ve zkoumaných velikostních kategoriích ve volbách v roce 2014

Graf č. 3: Vývoj počtu nezávislých kandidátů ve zkoumaných obcích

Graf č. 4: Počet kandidujících koalic politických stran

Graf č. 5: Podíl potencionálních *hidden parties* v jednotlivých kategoriích obcí v roce 2014

Graf č. 6: Podíl *Hidden parties* mezi koalicemi politické strany a nezávislých kandidátů (vlevo) a podíl *hidden parties* mezi SNK (vpravo)

Graf č. 7: Podíl *hidden parties* v roce 2014 v jednotlivých velikostních kategoriích obcí

Graf č. 8: Podíl *hidden parties* jako koalice politické strany a NK a podíl *hidden parties* jako SNK z celkového počtu kandidujících stran v roce 2014 v jednotlivých velikostních kategoriích obcí

Graf č. 9: Počet *hidden parties* složených z nestraníků a počet *hidden parties* s účastí straníků v jednotlivých velikostních kategoriích obcí

Graf č. 10: Průměrný počet kandidujících volebních stran v jednotlivých velikostních kategoriích

Graf č. 11: Počet kandidujících koalic politické strany a nezávislých kandidátů v letech 2006, 2010 a 2014

Graf č. 12: Podíl koalic politické strany a nezávislých kandidátů v letech 2006, 2010 a 2014

Graf č. 13: Počet kandidujících sdružení nezávislých kandidátů v letech 2006, 2010 a 2014

Graf č. 14: Podíl sdružení nezávislých kandidátů v letech 2006, 2010 a 2014

Graf č. 15: Počet SNK a koalic politické strany a nezávislých kandidátů v letech 2006, 2010 a 2014

Graf č. 16: Počet *hidden parties* mezi koalicemi politické strany a nezávislých kandidátů

Graf č. 17: Počet *hidden parties* mezi sdruženími nezávislých kandidátů

Graf č. 18: Celkový podíl *hidden parties* mezi koalicemi politické strany a nezávislých kandidátů (vlevo) a podíl *hidden parties* mezi SNK (vpravo) ve volbách v letech 2006, 2010 a 2014

Graf č. 19: Celkový počet *hidden parties* mezi koalicemi politické strany a nezávislých kandidátů a mezi sdruženími nezávislých kandidátů v letech 2006, 2010 a 2014

Graf č. 20: Vývoj počtu stranických, pseudonezávislých a nezávislých forem kandidatury v letech 2006, 2010 a 2014

Graf č. 21: Vývoj počtu získaných mandátů pro *hidden parties* ve statutárních městech

Graf č. 22: Vývoj počtu získaných mandátů pro *hidden parties* v obcích 3. typu

Graf č. 23: Vývoj počtu získaných mandátů pro *hidden parties* v obcích 2. typu

Graf č. 24: Vývoj počtu získaných mandátů pro *hidden parties* v malých obcích

Graf č. 25: Průměrný počet zisku mandátů na jednu volební stranu

Graf č. 26: Srovnání průměrného zisku mandátů *hidden parties* a všech volebních stran

Graf č. 27: Podíl zisku mandátů stranických, pseudonezávislých a nezávislých forem kandidatur v roce 2014

Graf č. 28: Zisky mandátů *hidden parties* ve formě koalic politické strany a nezávislých kandidátů a ve formě sdružení nezávislých kandidátů

Graf č. 29: Nejčastěji se skrývající politické strany a struktura obcí, ve kterých jako *hidden parties* kandidují

Graf č. 30: Výsledky komunálních voleb v Mostě v roce 2014

Graf č. 31: Vývoj volebních zisků Strany zelených v Chomutově v závislosti na názvu volební strany

Graf č. 32: Vývoj volebních zisků Strany zelených, ODS, ČSSD a KSČM v Chomutově

Graf č. 33: Výsledky komunálních voleb v Jablonci nad Nisou v roce 2014

Graf č. 34: Výsledky komunálních voleb v Novém Městě nad Metují v roce 2014

Graf č. 35: Výsledky komunálních voleb v Semilech v roce 2014

Graf č. 36: Vývoj volebních zisků „*Nezávislého bloku*“, ODS, ČSSD, KSČM a KDU-ČSL v Turnově

Graf č. 37: Výsledky komunálních voleb v Turnově v roce 2014

Graf č. 38: Vývoj počtu mandátů získaných pro volební stranu „*Hrádek potřebuje změny!*“ ve srovnání s počtem mandátů získaných všemi ostatními stranami

Graf č. 39: Výsledky komunálních voleb v Turnově v roce 2010 a 2014

Graf č. 40: Výsledky komunálních voleb v Úpici v roce 2014

Obrázky

Obrázek č. 1: Logo „Zelené pro město Sezimovo Ústí“, zdroj: facebooková stránka volební strany <https://www.facebook.com/Zelen%C3%A1-pro-m%C4%Bsto-Sezimovo-%C3%Ast%C3%AD-122610144436086/?fref=ts>

Obrázek č. 2: Logo „Severočeši Most“, zdroj: <http://most.severocesni.cz/>

Obrázek č. 3: Logo politické strany B10.cz, zdroj: http://docplayer.cz/docs-images/46/14719585/images/page_1.jpg

Obrázek č. 4: Logo „Sdružení Mostečané Mostu“, zdroj: <http://www.mostecane.cz/>

Obrázek č. 5: Logo politické strany Nový sever, zdroj: <http://www.novysever.cz/>

Obrázek č. 6: Logo politické strany Severočeši.cz, zdroj: <http://www.severocesni.cz/>

Obrázek č. 7: Logo „PRO Chomutov“, zdroj: <http://www.procv.cz/>

Obrázek č. 8: Logo koalice PRO! Kraj, zdroj: <http://www.jsmeprakraj.cz/>

Obrázek č. 9: Logo „Změny pro Jablonec“, zdroj: <http://www.zmenaprojablonec.cz/>

Obrázek č. 10: Logo politického hnutí Změna, zdroj: <http://www.zmena.cz/>

Obrázek č. 11: Logo „Domov nad Nisou“, zdroj: facebooková stránka volební strany
<https://www.facebook.com/DOMOV-NAD-NISOU-1555357788026114/>

Obrázek č. 12: Logo Starostů pro Liberecký kraj, zdroj:
<http://www.starostoveprolibereckykraj.cz/>

Obrázek č. 13: Logo „Volby pro Nové Město“, zdroj: facebooková stránka volební strany
<https://www.facebook.com/volbapronovemesto/>

Obrázek č. 14: Logo Volby pro město, zdroj: <http://www.vpmpraha3.cz>

Obrázek č. 15: Logo „Volby pro Semily“, zdroj: <http://www.volbaprosemily.cz/>

Obrázek č. 16: Logo „Spolu“, zdroj: facebooková stránka volební strany
<https://www.facebook.com/hnutispolu/>

Obrázek č. 17: Logo „Nezávislý blok“, zdroj: <http://www.nezavislyblok.cz/>

Obrázek č. 18: Logo „Turnov potřebuje změnu“, zdroj: facebooková stránka volební strany
<https://www.facebook.com/TurnovPotrebujeZmenu/>

Obrázek č. 19: Logo „Hrádek potřebuje změny!“, zdroj:
<http://www.hradekpotrebujezmeny.cz/>

Obrázek č. 20: Záhloví webových stránek strany „Živá Sobotka“, zdroj:
<http://www.zivasobotka.cz/>

Obrázek č. 21: Logo „Žít v Úpici“, zdroj: <http://zitvupici.cz/>

Obrázek č. 22: Logo Liberálně ekologické strany, zdroj: <https://stranales.cz/>

Projekt diplomové práce

„Hidden parties“ v české komunální politice

Anglický termín „*hidden parties*“ označuje politické strany v komunální politice, které se ve volbách schovávají za název, který v nezasvěceném voliči vyvolává dojem, že se jedná o sdružení nezávislých kandidátů, nebo jinou formu kandidatury nesouvisející s politickými stranami. Jedná se přitom o klasickou politickou stranu, jejíž kandidáti jsou často dokonce členy dané strany a jediné, co volební stranu od navrhované politické strany odlišuje je název a většinou také pojetí volební kampaně a vizuální prezentace. V české literatuře se tento termín dosud neobjevuje. Vymezení *hidden parties* najdeme ale například v knize *Farewell to the Party Model*, kde je tento typ stran vymezen v kapitole týkající se polské komunální politiky. *Hidden parties* jsou v kapitole označeny jako jeden ze způsobů kandidatury, na základě kterého se etablované politické strany snaží oslovit voliče, které nejsou zcela v souladu s názory s danou politickou stranou [Dudzinska 2008: 123].

Za příklad *hidden party* je jmenován Svaz demokratické levice, který možnosti kandidatury jako *hidden party* využívá nejčastěji. V některých regionech dokonce postavil kandidátní listinu vlastní a současně *hidden party*, která sice na první pohled působila jako nezávislé sdružení, ale ve skutečnosti byla tou samou politickou stranou [Dudzinska 2008: 123].

Tabulka č. 1 – Volební výsledky čtyř typů kandidátních listin v šesti zkoumaných obvodech v Polsku

Typ kandidátní listiny	Počet podaných kandidátek	Počet kandidátů	Počet mandátů	Počet mandátů na kandidátní listinu
Politické strany	20 (48%)	713 (47%)	69 (49%)	3,5
Hidden parties	6 (14%)	216 (14%)	13 (9%)	2,2
Nezávislí napojení na politickou stranu	6 (14%)	203 (13%)	19 (14%)	3,2

Nezávislá sdružení	10 (24%)	374 (25%)	39 (28%)	3,9
Celkem	42 (100%)	1506 (100%)	140 (100%)	3,3

Zdroj: DUDZINSKA, Agnieszka. *Non-party List in Local Election in Poland* in REISER, Marion, HOLTSMANN, Everhard. *Farewell to the Party Model. Independent Local List in East and West European Countries*

Tématu *hidden parties* se, i když s jiným termínem, věnoval už v roce 1971 ve svém článku *Local parties in British local politics: a framework for empirical analysis* W. P. Grant. Konkrétně se věnuje tématu „*concealed conservative*“, tedy ukrytým konzervativcům, kteří se v britských komunálních volbách účastní voleb na kandidátních listinách, které se tváří jako nezávislé, ale přitom kandidáti jsou buď členy, nebo sympatizanty Konzervativní strany. Konzervativcům se díky tomu podařilo oslovit jiné voliče a získali tak mandáty, na které by jinak nedosáhli [Grant 1971: 203].

Fenomén *hidden parties* se týká i českých komunálních voleb. A to z několika důvodů. Dle zákona o volbách do zastupitelstev obcí mohou kandidovat politické strany a hnutí, koalice stran, koalice politické strany a nezávislých kandidátů, sdružení nezávislých kandidátů a nezávislí kandidáti³⁸. Poslední dvě možnosti kandidatury lze definovat jako neinstitucionalizované formy účasti ve volbách. Jejich účast ve volbách je však podmíněna přísnou podmínkou sběru podpisů, která je ve větších městech jen velice těžko splnitelná. Přestože pro založení politické strany je jednotná podmínka sběru jednoho tisíce podpisů, tak pro kandidaturu sdružení nezávislých kandidátů jsou třeba podpisy občanů obce, jejichž počet stoupá s velikostí obce. Ve městech s více než 14 290 obyvateli je tedy snazší založit politickou stranu, než jednorázově kandidovat jako sdružení nezávislých kandidátů. Obyvatelé větších měst tak hledají jiné způsoby jak se účastnit voleb, aniž by museli shánět velký počet podpisů. Příkladem může být havlíčkobrodská politická strana Ženy za Brod, která se i na svých webových stránkách prezentuje jako sdružení nezávislých kandidátů, ale přitom se jedná o registrovanou politickou stranu³⁹. Některé způsoby kandidatury jsou však pro běžné voliče nepřehledné a matoucí. Jedním z těchto způsobů jsou právě tzv. *hidden*

³⁸ § 20 Zákona č. 491/2001 Sb. o volbách do zastupitelstev obcí

³⁹ Ministerstvo vnitra ČR, *Rejstřík politických stran a politických hnutí* [online]. c2016 [cit. 2016-05-16]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/seznam-politickyh-stran/>

parties. Příkladem, že *hidden parties* nejsou v české republice pouze okrajovou záležitostí, jsou poslední komunální volby v Pardubicích. Do tamního zastupitelstva kandidovaly hned tři *hidden parties*, z čehož dvě byly úspěšné a získaly mandáty: Sdružení pro Pardubice (SNK-ED), Pardubáci (Česká strana regionů) a neúspěšná strana Naše Pardubice (Fair Play)⁴⁰.

Cíle práce

Cílem práce je poukázat na existující, ale přesto opomíjený fenomén *hidden parties* v českých komunálních volbách. Zmíněnému fenoménu se doposud ve svých článcích nevěnoval žádný český autor, přestože *hidden parties* jsou významným a nezanedbatelným aktérem české komunální politiky. Autor se ve své práci chce pokusit analyzovat, to, jaké strany této možnosti kandidatury využívají. Zda se jedná spíše o velké, etablované strany, o malé neparlamentní strany, nebo o regionální a v celostátní politice nevýznamné politické strany.

Cílem práce bude zodpovědět na následující otázky:

- 1) Jak významným politickým fenoménem jsou *hidden parties* v České republice?
- 2) V jaké velikostní kategorii obcí se *hidden parties* objevují nejčastěji, jaký má velikost obce na počet kandidujících *hidden parties* vliv?
- 3) Jaké politické strany v České republice v roce 2014 nejvíce využívaly možnosti kandidovat jako *hidden party*?

Metoda

Analytická část práce bude zkoumána prostřednictvím kvantitativní metody. Zkoumána budou zejména statistická data Českého statistického úřadu, jednotlivé volební strany ve zkoumaných obcích budou kvalifikovány do jednotlivých typů stran a následně budou porovnávány. Důraz bude dbán na porovnání *hidden parties* a ostatních druhů volebních stran. Současně budou jednotlivé *hidden parties* zkoumány podrobněji – zejména jejich spojitost s politickou stranou, vizuální prezentace a „přiznání“ spolupráce s politickou stranou ve volební kampani.

⁴⁰ Volby.cz, *Jmenné seznamy - Pardubice* [online]. c2016 [cit. 2016-05-16]. Dostupné z: <http://volby.cz/pls/kv2014/kv2211?xjazyk=CZ&xid=0&xv=12&xdz=3&xnumnuts=5302&xobec=555134>

Jelikož *hidden parties* nejsou ve volebním zákoně nijak vymezeny a v literatuře pouze velmi zřídka, tak bude nutné stanovit, jaké strany lze mezi *hidden parties* zařadit a jaké nikoli. Mezi *hidden parties* budou pro potřeby diplomové práce počítány ty strany, které jsou z hlediska volebního zákona politickou stranou, nebo koalicí politické strany a nezávislých kandidátů, a přesto je název dané volební strany odlišný od názvu politické strany, která danou volební stranu zaštitila a umožnila ji kandidovat, aniž by musela shánět podpisy nutné pro kandidaturu sdružení nezávislých kandidátů.

Ve své práci budu zkoumat **čtyři kategorie obcí**. První zkoumanou kategorií budou všechna **statutární města ČR**. Jedná se o 26 velkých českých měst. V této kategorii najdeme všechna krajská města a 13 dalších významných českých měst. Druhou zkoumanou kategorií budou **obce 3. typu**, tedy obce s rozšířenou působností. Abychom zachovali přibližný počet zkoumaných obcí v každé z kategorií, tak bude nutné stanovit si území, ze kterého budou obce zkoumány. Aby nebyl výzkum zkreslen, tak byl vybrán průměrný kraj České republiky. Podle dat Českého statistického úřadu se podle co do nezaměstnanosti a výše mzdy, tedy ekonomickým a sociálním ukazatelům, průměrnému kraji ČR nejvíce blíží **Liberecký kraj** (průměrná hrubá mzda v ČR 24 403 Kč a nezaměstnanost 6,18%, v Libereckém kraji 24 118 Kč a 6,36%)⁴¹. Jelikož je v Libereckém kraji pouze 10 obcí s rozšířenou působností, tak jako druhý zkoumaný kraj v této kategorii bude Královéhradecký kraj, který s Libereckým krajem sousedí a rovněž ho můžeme označit jako jeden z krajů blížící se průměru ČR. Celkem bude ve druhé kategorii zkoumáno 25 obcí s rozšířenou působností z Libereckého a Královéhradeckého kraje. Třetí zkoumanou kategorií pak budou **obce 2. typu**, tedy obce s pověřeným obecním úřadem. V Libereckém kraji je celkem 11 obcí s pověřeným obecním úřadem. I zde tedy bude nutné spojení se sousedním Královéhradeckým krajem. Celkem bude ve třetí kategorii zkoumáno 31 obcí s pověřeným obecním úřadem. Čtvrtou zkoumanou kategorií pak budou **všechny ostatní obce** neodpovídající předchozím typům. Pro jejich velký počet je nutné stanovit si jeden konkrétní okres, ze kterého budou obce zkoumány. Vybrán byl okres v Libereckém kraji, který se, co do počtu obyvatel, nejvíce blíží průměru kraje. Tedy okres Česká Lípa. V okrese je celkem 57 obcí, z čehož 5 bude zkoumáno již ve druhé a třetí kategorii. Ve čtvrté kategorii tak bude zkoumáno celkem 52 obcí. Tato hodnota je sice vyšší, než u předchozích zkoumaných kategorií, ale vzhledem k tomu, že se v této velikostní

⁴¹ Český statistický úřad, *Srovnání krajů v České republice* [online]. c2015 [cit. 2016-04-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/srovnani-kraju-v-ceske-republice-2015>

kategorií obcí očekává nejméně *hidden parties*, tak vyšší zkoumaný vzorek výzkumu spíše pomůže.

Předpokládaná osnova práce

1. Úvod
2. Teoretická část
 - a. *Hidden parties* v ostatních evropských zemích
 - b. Politický systém v českých komunálních volbách
 - c. Vymezení pojmu *hidden parties* pro české komunální volby
3. Praktická část
 - a. Analýza vývoje četnosti *hidden parties* ve zkoumaných obcích v letech 2006, 2010 a 2014
 - b. Podíl *hidden parties* mezi volebními stranami v jednotlivých velikostních kategoriích obcí
 - c. Volební výsledky *hidden parties* ve srovnání s ostatními typy volebních stran
 - d. Význam způsobu kandidatury jako *hidden parties* pro jednotlivé politické strany
4. Závěr

Literatura

BALÍK, Stanislav. Česká komunální politika v obcích s rozšířenou působností. Koalice, voličské vzorce a politické strany na místní úrovni v letech 1994-2006. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008.

BALÍK, Stanislav. Dvacet let komunálních voleb v ČR. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015.

BALÍK, Stanislav. Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009.

ČMEJREK, Jaroslav, BUBENÍČEK, Václav, ČOPÍK, Jan. Demokracie v lokálním politickém prostoru. Specifika politického života v obcích ČR. Praha: Grada, 2010.

DUDZINSKA, Agnieszka. *Non-party List in Local Election in Poland* in REISER, Marion, HOLTSMANN, Everhard. *Farewell to the Party Model. Independent Local List in East and West European Countries*. Wiesbaden: VS Verlag, 2008.

GRANT, W. P. Local parties in British local politics: a framework for empirical analysis. *Political Studies*, 1971.

HUDÁK, Jakub, JÜPTNER, Petr, SVOBODA, Jiří. Komunální politické systémy. Praha: Filosofická fakulta Univerzity Karlovy, 2003.

JÜPTNER, Petr; POLINEC, Martin; ŠVEC, Kamil a kol. Evropská lokální politika. Praha: Institut politologických studií FSV UK, 2007.

JÜPTNER, Petr; POLINEC, Martin a kol. Evropská lokální politika 2. Praha: Institut politologických studií FSV UK, 2009.

PITROVÁ, Miroslava. Německá komunální politika. Praha: ARSCI: 2014

REISER, Marion, HOLTSMANN, Everhard. *Farewell to the Party Model. Independent Local List in East and West European Countries*. Wiesbaden: VS Verlag, 2008.

Internetové zdroje

Rejstřík politických stran a politických hnutí, dostupné z <http://aplikace.mvcr.cz/seznam-politicky-stran/>

Volby.cz, dostupné z <http://volby.cz/>

Zákon o volbách do zastupitelstev obcí č. 491/2001 Sb., dostupné z <http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-o-volbach-do-zastupitelstev-obci-a-o-zmene-nekterych-zakonu/>